

EL MIRALL

Desembre 1988

núm. 23

225 ptes.

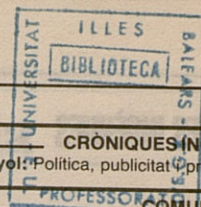
Ciència i investigació a les Illes
Guillem Colom / Marià Manent
Entrevista: Gabriel Jover Manillo

A LES BALEARS, NO TAN SOLS LES OLIVERES SÓN CENTENÀRIES

Amb unes arrels quasi tan sòlides com les oliveres centenàries que poblen la geografia de les illes, la Caixa de Balears, "Sa Nostra", fa més de 100 anys que és a les Balears. Les seves ramificacions arriben en pràcticament a tots els nostres pobles i viles, transmetent amb el seu treball i la seva dedicació aquesta profunda essència balear que és l'orgull de la nostra gent i l'autèntica raó de ser d'una Caixa d'Estalvis centenària. Una Caixa d'Estalvis nascuda aquí, però sobretot, feta a la mida dels homes i les dones de la nostra terra.

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

EL MIRALL

Revista mensual
Desembre - 1988 núm. 23
ANY II

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
Telèfons (971)-72.32.99 / 72.59.37
07080 - Palma (Mallorca)
Telefax (971) 71.93.85

Delegació a Barcelona:
c/ Montcada, 20 (Palau Dalmasas)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
c/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich

Secretari de Redacció:
Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Francesca Bosch i Capó
Rosa M. Calafat i Vila
Joan Company i Siquier
Miquel Company
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Antoni Marimon
Mateu Morro i Mañé
Antoni Nadal i Soler
Joan Perelló i Ginard
Andreu Ramis i Puigros
Pere Roselló i Bover
Gabriel Seguí Trobat
Gaspar Valero i Martí

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors.

Coberta:
Dibuix de Rafel Joan

Fotos:
EL DIA i arxiu EL MIRALL

Producció, administració i publicitat:
c/ Imprenta, 1 - Pral. 2^a
07001 - Palma (Mallorca)

Fotocomposició:
«El Mirall»

Impressió:
Interior: OMNI S.A.
Gremi Ferrers, 42
Polígon de Son Castelló - Palma
Coberta: Xisco Arts Gràfiques
c/ del Baix Riera 1.A - Palma
Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Pàg. 4	CRÒNIQUES INGENUES Joan Mayol: Política, publicitat i propaganda
Pàg. 6	COMUNICACIÓ Felip Munar i Munar: Els mitjans de comunicació. Crida als corresponents
Pàg. 7	NATURA Andreu Galmés i Martí: Un cop d'ull a la memòria, just parlant de Manacor...
Pàg. 9	LA MOGUDA PLANETÀRIA Antoni Ginard: La guerra dels mons
Pàg. 9	LLINGUA I ENSENYAMENT Gabriel Janer Manila: Elogi i passió dels saltimbanquis
Pàg. 11	POLÍTICA Damià Pons i Pons: Reformar l'Estatut, nacionalitzar el país
Pàg. 13	COLONIALISME Mateu Morro i Mercé: Davant el "V Centenari": Desarmar la ideologia colonialista
Pàg. 15	CIÈNCIA I INVESTIGACIÓ A LES ILLES Josep-Antoni Tur i Mari: La recerca científica i tecnològica a les illes: cap a on?
Pàg. 20	Xavier Tébar: La societat d'Història Natural: una entitat a tenir en compte
Pàg. 22	Gabriel A. Vich Martorell: Entrevista amb Vicenç Torra, Vice-Rector de la U.I.B.
Pàg. 25	Sofia Massutí: Peixos en captivitat: una experiència
Pàg. 26	Gabriel A. Vich Martorell: La clau de la gran diferència
Pàg. 27	C. Picornell/A. Ginard: Conversa amb Guillem Colom
Pàg. 32	A. Rodríguez-Perea: La descoberta del paleozoic a Mallorca Maties Vallès: Algunes reflexions en veu alta
Pàg. 35	ECONOMIA Pere Albertí Huguet: Aportació de les cooperatives al benestar social. Alguns aspectes de la seva economia
Pàg. 36	HISTÒRIES AL CAPÇAL DEL LLIT Raphel Pherrer: Silenci
Pàg. 37	SOCIETAT Jaume Obrador Soler: Els orígens de l'animació sociocultural
Pàg. 39	GUAL PERMANENT Pere Font: La nostàlgia
Pàg. 40	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA Miquel Ferrà i Martorell: El pare Boil, Arnau Descós i el descobriment d'Amèrica
Pàg. 41	A CONTRAROSCA Pere Llofriu: I tu, què seràs quan siguis gran?
Pàg. 42	HIPOTECA DE CABÒRIES Rafel Crespi: Hipotecar-nos les cabòries
Pàg. 43	CINEMA Toni Marimon Riutort: Cinema i guerra
Pàg. 44	ENTREVISTA Joana Lladó Ballester: Gabriel Janer Manila
Pàg. 48	BÚSTIA M. Ramis/M. Toledo: Comitè de Solidaritat amb Centre i Sudamèrica
Pàg. 49	MEMÒRIA HISTÒRICA Francesca Bosch i Capó: Petita lectura d'advent
Pàg. 51	LLIBRES G.M.: Santiago Guillén, qui no té por de l'ordinador? G.M.: Patrick Modiano, una joventut
Pàg. 52	Pere Roselló Bover: Els escenaris de Josep M. Castellet
Pàg. 54	EN MEMÒRIA Jean Serra: Marià Manent. Record (personal) i vigència
Pàg. 56	CRE-A-CCIÓ Gabriel Mesquida: Improvisacions visceralment sobre "Liquen Saur"
Pàg. 57	EDUCACIÓ M. Sbert i Garau/T. Martínez i Miró: La llegenda, eina pedagògica? (I i II)
Pàg. 58	CULTURA POPULAR Pere J. Cortada i Obrador: Capdepera, els reis i Mallorca

POLÍTICA, PUBLICITAT I PROPAGANDA

JOAN MAYOL

**LES FAÇANES SÓN
LES CARES DE LES NOSTRES CASES.
POSAU-LES GUAPES.**

Les façanes formen entre totes el paisatge urbà de les nostres illes i parlen dels seus habitants: ens donen a conèixer als veïnats i ens fan de presentació als visitants. Ara, la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i el seu Ajuntament li proposen un pla per posar guapes les façanes del seu carrer o la seva plaça. Un pla de millorament amb el qual vostè només ha de pagar la tercera part de la reforma de la seva façana. Informi-se'n en la Conselleria de Cultura, Educació i Esports o en el seu Ajuntament. Millorem entre tots el paisatge urbà de les nostres illes.

**PLA DE
MILLORAMENT
DE FAÇANES.**

CADA FAÇANA, UNA CARA ALEGRE.

**CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR**

La vida (política) quotidiana del país està marcada pels efectes de la política sobre el país (físic), per l'ordenació territorial. I el tema central,

aquests darrers mesos, és Cabrera. Avui hauríem de tornar-ne a parlar, i de la indignitat d'un diputat que després de votar sí es dedica a boicotejar

la llei que va ajudar a aprovar. Però això ja no pot ser objecte de cròniques aïllades, del Parc Nacional de Cabrera n'hauréu de fer un llibre.

Hi ha altres temes que es presten a una reflexió suggeridora i profitosa, com és el cas de la publicitat i la política. Obri, lector, qualsevol diari, probablement aquesta mateixa revista. Passeja per qualsevol carrer de la ciutat, enfila una carretera. Pertot, publicitat institucional; de fet, preferesc un sinònim: propaganda. Sovint, el patrocini a una determinada iniciativa es converteix també en propaganda. És evident i indiscutible que la democràcia és positiva per a tots els ciutadans, però de manera especial, per als publicistes, i no sols en campanya electoral.

És clar que els ciutadans han d'estar informats de quines accions es paguen amb els seus impostos, de qui resulta emparat pels pressuposts públics. Però entre la informació i la propaganda hi ha una certa diferència. El poder polític actua de manera que fa la impressió de desitjar un poble desinformat de part de les seves accions, però sotmès a una propaganda radical. No es tracta ja de protagonismes subjectius, vanitats mundanes o ànsies de prestigi, es tracta de sembrar vots per a la següent campanya. De vegades, la propaganda no empara cap acció concreta i cau en ridículs lamentables: si algú pensa que es pot ajudar a l'agricultura inserint fotografies a tot color de pagesos invocant la generositat de la terra mallorquina, és un bàmbol. Ningú o quasi ningú ho pensa. Però ho fa, i naturalment, no ho fa per ajudar a l'agricultura, sinó per ajudar a la seva carrera política, per "tenir bo" a les properes eleccions; els favors es cobren. Recordau aquella famosa olivera? Durant uns mesos, l'arbre mític simbolitzava la tasca del Consell Insular. En època electoral, s'hi sobreposava una cara més gran que l'arbre mil·lenari (efectes de la perspectiva), per demanar el vot. Seria curiós comparar el cost econòmic d'una i altra campanya, però fins i tot, si no hi ha dèficit econòmic, és lamentable el dèficit ètic que denota aquesta acció.

Aquestes campanyes dites "institucionals" són més que sospitoses. És que el Consell o la Comunitat han de

● **Crec que a molt poca gent els agradaran més les institucions perquè s'anuncïïn als diaris o a les tanques publicitàries**

promocionar-se com una marca de detergent o de galetes? Uns estimaran les institucions, altres no, però tots som "clients" de les institucions, ens agradin o no; però crec que a molt poca gent els agradaran més perquè s'anuncïïn als diaris o a les tanques publicitàries. I els efectes d'aquesta propaganda a nivell de prestigi institucional han de ser irrelevants, o per ventura contraris: el ciutadà receptiu captarà millor les accions de l'administració que no els anuncis. I encara que sigui una partida reduïda del pressupost, com es justifiquen cents de mils de pessetes en anuncis d'una institució que escaina de manca de medis? Però, és clar, doblers mal gastats per una institució no són forçosament doblers mal gastats per la majoria que la domina.

Poques setmanes més tard del famós afer de l'olivera, des de la "seva" conselleria, Na Maria Antònia Munar anuncià una determinada campanya inserint publicitat pagada amb un retrat personal. Em sembla tan imperdonable com el silenci i la manca de crítica de tots els partits. M'heu de permetre una mica de demagògia: Na Preisler i altres, almanco, cobren per sortir a les revistes, no paguen (amb doblers públics).

Però d'exemples n'hi ha a balques. Un cas més: Sa Dragonera. ¿A quants de ciutadans, que es veren obligats a lluitar de valent per aturar PA-

Per nosaltres,
els més petits són els
més grans.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Donam la mà als ajuntaments,

MESA, que perderen centes d'hores de lleure per salvar l'Illa, quan una AP extraparlamentària manifestava el seu acord amb la urbanització, que contribueixen amb els seus impostos al pagament de l'illa, ... a quants de ciutadans no els ha semblat una befa això de "Enhorabona, Mallorca, Sa Dragonera és nostra"? En què ha ajudat això a la conservació de l'illot, o fins i tot al prestigi del CIM?. La publicitat deu haver costat un poc menys que l'illa, però podeu estar segurs que s'ha gastat més en propaganda per a aquesta acció que no en cap iniciativa a favor de la gestió positiva de l'illot, quasi abandonat a la seva sort, per ara.

La casuística politico-publicitària

● **La presència de diputats de diferents partits entre els accionistes d'una mateixa empresa, la tenim comprovada**

és extensíssima. Ja sols ens manca comprovar -i ho tenim per probable- que sovint és suficient que un anunci s'insereixi en català -cosa excepcional,

● **Estam en una punt en què sols manca un "Departament de Propaganda", a l'estil del franquisme més primerenc**

d'altra banda- per carregar el seu cost a la partida de normalització lingüística. Perquè la presència de diputats de diferents partits entre els accionistes d'una mateixa empresa publicitària ja la tenim comprovada.

És important una reflexió més aprofundida, i una reacció. Estam en un punt en què sols manca un "Departament de propaganda", a l'estil del franquisme més primerenc. Cal insistir: manca informació (mai n'hi ha de més), i sobra publicitat. Aquest hauria de ser un principi fonamental.

El que seria més lamentable, pel que implicaria respecte del sentit crític dels ciutadans, és que la tècnica funcionàs, però tampoc és clar que sigui així. Recordau com els fruits de l'olivera no foren, precisament, massa generosos. I és que al personal (persones abans que electors) tampoc li agrada que es faci el pallaso a tot color per compte seu, i encara se'n riguin.

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

COMUNICACIÓ

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ. CRIDA ALS CORRESPONSALS

FELIP MUNAR I MUNAR

M'he assabentat que un flux verinós d'aire va passar pel cap d'algun promotor de l'Enciclopèdia de Mallorca perquè surtis en una llengua aliena. Que els diaris que fins ara "accepten" cròniques en català dels corresponsals, ara ja s'ha prohibit. Que no deixen d'ensenyar-nos enquestes i més enquestes, estudis i tota classe de teories científiques per tal de demostrar que aquí hem de veure i saber el que passa a Madrid i no a Barcelona pel segon canal. També m'he assabentat, casualment, que un "diario" de Mallorca s'escriu les cartes al director en matèria lingüística per fomentar l'ambigüitat, la confusió, per dividir l'opinió, per amagar la veritat. Aquest mateix "diario" fa una selecció de cartes perquè, les realment científiques i aclaridores, no vegin el sol de la claredat.

Això és el panorama dels mitjans de comunicació que ens ofereix la fauna directora illenca. Això és el patrimoni que volen incrustar dins la nostra apallissada comunitat. Ja sé que el millor és girar l'ullada i amagar l'oïda, que tanmateix la seva dolentia arriba a extrems tan infinits i a l'altra part de la insuportabilitat que l'evidència els fa caure de l'ase cada instant, encara que la seva pell d'elefant

sia tan dura com la seva cara.

Davant tot això només resten dues sortides: no col·laborar amb una informació partidista, subversiva i parcial, o bé intentar fer sentir la pròpia veu amb dignitat, però tanmateix no es diferencia massa del contrari ja que no s'entén defensar la dignitat amb aquests elements suara exposats. Com a corresponsal del "Diario de Mallorca" vaig fer arribar aquesta carta al Sr. Jordi Bayona, encarregat de "la edición de Inca". No la varen publicar però m'agradaria que veiés la llum perquè tots els corresponsals de Mallorca (edició d'Inca i de Manacor, que aviat sortirà) agafàssim una postura conjunta de negar-nos a col·laborar amb la gent que no fa sinó ometre i deixar de banda, amb tota la mala fe del món, la verdadera informació que parteix, com a principi inqüestionable, de la nostra llengua.

A l'atenció del Sr. Jordi Bayona

Benvolgut company:

T'escric aquestes quatre ratlles per diversos motius no sols pel "fet lingüístic". Ja sé que allò de "ho manen des de dalt" i "això és un diari castellà" estan a l'ordre del dia quan cada matí obriu la porta del diari (per cert, no

comprenc per què posau això de "edició d'Inca", hem de suposar que són faltes d'ortografia de la llengua castellana). Vull que comprenguis que si no em preocupàs el tema, senzillament et diria: "Molt de gust de conèixer-te, però he acabat la meua tasca a aquest diari", que encara que sia minsa és un granet d'arena més.

Vull expressar-te la més enèrgica protesta per la manipulació que heu fet en algun escrit que vos he enviat. He dit manipulació perquè considero que el que vull expressar en una llengua no és pot interpretar en una altra amb el mateix sentit. Sembla que tiràssim dins el poal dels fems tot el que s'entén per respecte, qualitat, veritat i compromís. Ja sé que em diràs que no pots exigir "compromís" a un periodista, sinó que ve de més a més; però ara me n'adon que he tocat a una porta equivocada, que em pensava que això de "compromís" ho teníeu una mica assumit, just per coherència.

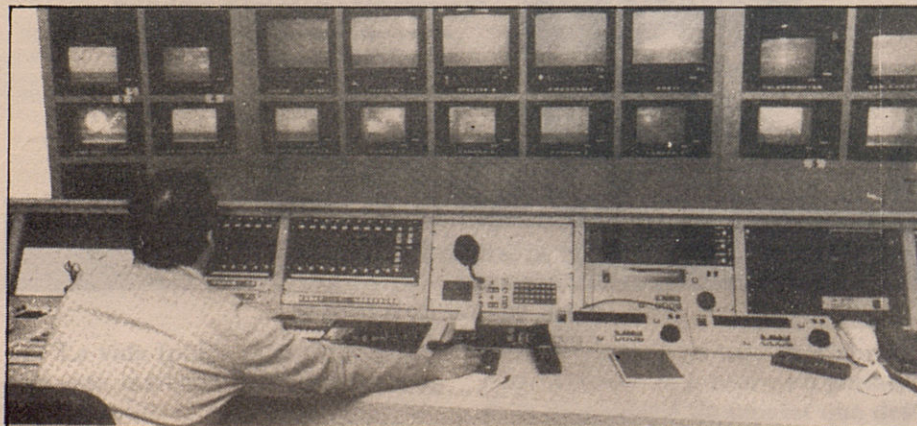
Crec que cap "dirigent" del vostre diari se sentirà ofès o maltractat en la seva moralitat o ètica, si es publica qualche crònica en català. Crec que si voleu fer un diari que arribi a la gent -així m'ho digueres tu-, que sia popular -o no interessa?-, la llengua també hi ha de ser present. Crec que si hem de ser respectuosos, la nostra llengua mereix tant de respecte com l'altra.

És per això que vull dir-te, Jordi -fas el nom de la festivitat del dia del llibre nostre, paradoxal!- que aquell projecte tan engrescador que em vas argumentar s'està oblidant d'una de les coses més elementals, però també fonamental: el respecte. No em cap dins l'enteniment com es pot "traduir" una entrevista al castellà d'una persona que ni el sap xerrar ni l'entén, ni com es pot fer sense consultar-ho al corresponsal.

Vares dir en una reunió que totes les coses podien ser motiu de debat i d'un arranjament de totes les parts. Crec que en aquest tema no has complert el que ens digueres i has faltat a la veritat. Si giram l'ullada a la coherència i al respecte, al sentit comú i a la realitat, per molts d'esforços que es facin no serà mai res fructuós; i jo, d'un projecte estèril, no en vull formar part.

Atentament.

Lloret, 1 de desembre de 1988

UN COP D'ULL A LA MEMÒRIA, JUST PARLANT DE MANACOR...

ANDREU GALMÉS I MARTÍ

"El litoral manacorí sempre ha gaudit d'un embat suau i agradable". Aquest seria un bon començament si retornàssim anys enrera quan Espanya era allò que hi havia després de la mar. La família Servera era la propietària de gran part de la costa de llevant. Cala Millor, entesa geogràficament, fou quasi regalada per a la seva urbanització. Li deien "Cala merda" pel fet ridícul de voler edificar sobre arena (dunes).

Cala Magraner

Sa Coma, on desembarcà el capità Bayo, també ara dins el terme de Sant Llorenç, era la platja del tumbet i de reunió als mesos d'estiu. La urbanització "El Dorado" ha duit milers de turistes i, amb ells, la pudor d'una depuradora i la brutor a una zona abans feta dels pescadors.

S'illot com a lloc d'estiueig de vil·lanquers, llorencins i manacorins ha vist desplaçada la caseta vora la mar amb el petit port pel llaüt. És el punt final de la infraestructura Cala Millor-Sa Coma-S'illot.

Cala Morlanda sembla la rera-

guarda. S'Escaló d'en Rafalino i Cala Petita encara guarden el seu antic encant.

La platja de Porto Cristo fa anys es declarà contaminada i de fet ara molt pocs manacorins s'hi banyen.

Diuen que a Cala Murta hi volgueren dur arena. L'aigua és freda i neta amb redols dolços (característica comuna al litoral per la seva riquesa caústica).

Cala Anguila ha sofert una urbanització més racional, just al seu ran Cala Mandia ha estat per darrera vegada el lloc de bany pels manacorins.

Milers de noves places turístiques saturaran l'espai.

Cala Varques ha resistit les amenaces. Més enllà encara hi ha un tros intacte. Des de la torre del Port de Manacor (damunt hi clavaren la Zona Marítima Terrestre) la vista arriba fins a uns hotels de paisatge del Quixot que són la benvinguda de CALAS DE MALLORCA. Enmig hi ha l'únic espai verge que resta al litoral manacorí.

Si ens aturàssim una estona a pensar-hi, el cas de CALAS DE MALLORCA, S.A. ens serviria ben bé per a donar una lliçó única i magistral sobre la terrible teranyina políticoeconòmica que enrevolta el fenomen turístic a les Balears. Pressions de tot tipus que arriben als llocs més inimaginables esdevenen tot un muntatge maquiavèlic realment deplorable.

Trenta mil persones ompliran un "CENTRO DE INTERES TURISTICO NACIONAL" que ara pertany al "BANCO EXTERIOR DE ESPAÑA" i on els arquitectes són JUAN GINARD MAS i PEDRO SERRA VICH, aquest darrer parlamentari del PSOE.

El projecte hipoteca el futur natural de Manacor. Solament sense especulacions econòmiques es posarà fi a una bellesa paisatgística reconeguda fins i tot per organismes oficials com ICONA i INESE.

A la fi no és més que un negoci com qualsevol altre, mostrant de ple la podridura, barbàrie i infinita corrupció dels poders econòmics i polítics.

El GOB Manacor ha intentat fer conèixer als manacorins una zona estimada de prop quasi exclusivament pels habitants de Son Macià, Cala Magraner, Cala Bota, Cala Pilota, Cala

Cala Pilota

Cala Bóta

Virgili... que encara ara amaguen la seva bellesa indescriptible.

Manacor sempre ha estat un poble lleig. Ara ens resta esperar uns quants anys per donar un cop d'ull a la memòria, just parlant de Manacor...

International House

Activitats socials i culturals
Viatges d'estudi

Centre oficial dels exàmens per a professors
de la Universitat de Cambridge i del Royal
Society of Arts.

Cursos d'Anglès
Cursos d'idioma i metodologia per a
professors

Centre oficial d'exàmens de la Universitat
d'Oxford.

Pg. Mallorca, 36 - Telèfon 72 64 08 PALMA DE MALLORCA
Barcelona - Girona - Mataró - Palma de Mallorca - Reus
Sabadell - Tarragona- Terrassa - València

LA GUERRA DELS MONS

ANTONI GINARD

L'any 1938 el ciutadà Orson Welles -aquell que tenia una cara de pa, segons digué Bali Bonet- adaptava per a la ràdio l'obra de Herbert George Wells "The War of the Worlds." La ficció literària i el realisme radiofònic resultaren una bona combinació per combatre l'avorriment. Es difongué com a una notícia una invasió d'extraterrestres, la qual cosa provocà el pànic col·lectiu als carrers de New York.

Cinquanta anys després, s'ha perdut (del tot?) la capacitat d'admiració i ens avorrim sovint. Sembla que no hi ha motius per tenir pànic d'una invasió des de l'exterior. Ara són alguns habitants del planeta Terra els que fan oposicions a extraterrestres i juguen a la guerra de les galàxies.

La Unió Soviètica ha inaugurat el seu transbordador automàtic de l'espai, alhora que planifica viatges cap al planeta Mart. Els nord-americans, mentre presenten avions invisibles, tornen a volar a l'estratosfera i fan missions secretes amb satèl·lits espies. La UEO (als senyors del govern de Madrid els deu sonar aquest galimaties) considera que interessa que Europa disposi dels seus propis satèl·lits espies. Hom diu també que Israel preveu posar en òrbita un satèl·lit per controlar la mar Mediterrània.

Per sort l'univers és gran, però ben prest hi posaran semàfors, hi vendran hamburgueses i haurem d'anar mirant enlaire i vigilar el que pugui caure. Si a més, algun dia arriben els extraterrestres, l'única esperança és la seguretat que els éssers intel·ligents dels espais siderals és del tot impossible que siguin tan irracionals com els de la Terra.

ELOGI I PASSIÓ DELS SALTIMBANQUIS

GABRIEL JANER MANILA

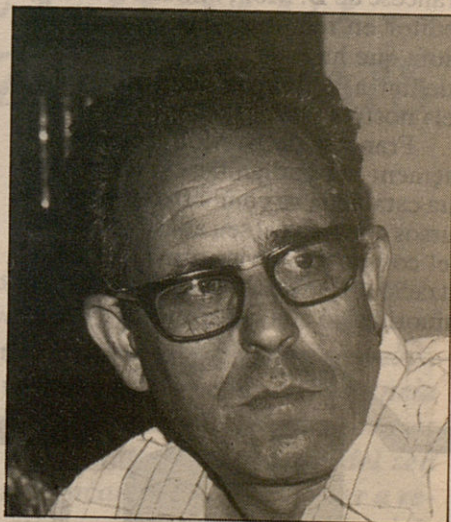
Dia 30 de novembre, la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern va lliurar els Premis que per primera vegada ha instituït per estimular l'ús de la llengua catalana en el camp de l'educació, premis que duen el nom de l'il·lustre filòleg Francesc de Borja Moll, i que no s'han de confondre amb els que, també amb aquest nom, concedeix l'OCB. Ens complau reproduir el parlament de Gabriel Janer Manila, bella imatge literària de la tasca i vocació a què s'entreguen tots els qui ensenyen en i la nostra llengua.

Honorables senyors.

Senyores i senyors. Volguts amics.

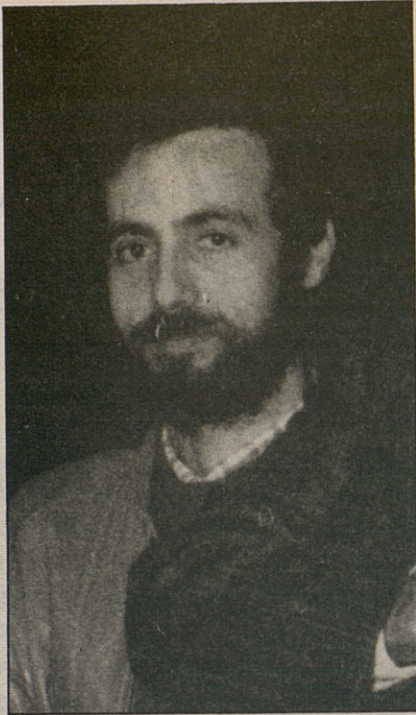
El Director General d'Educació, el vell amic en Bartomeu Rotger, m'ha demanat que digui unes paraules en el transcurs d'aquest acte públic

que serveixin de comentari als premis Francesc de B. Moll. Uns premis just ara creats amb la voluntat d'estimular l'ús de la llengua catalana en el camp de l'ensenyament. No podia ni volia negar-m'hi i per això he escrit aquest text que he pensat de titular, si no hi

Catalina Calafell i Pau Llabrés, els dos professors distingits amb el premi FRANCESC DE BORJA MOLL de la Conselleria de Cultura, destinat a estimular l'ús de la llengua catalana en el camp de l'educació a les Illes Balears. Catalina Calafell des del 1964 i Pau Llabrés des de 1969 han desenrotllat principalment la seva labor en els cursos que l'OCB imparteix a l'Estudi General Lul·lià. Prou fonamentadament es pot dir que gràcies a aquests cursos i a les altres activitats de l'OCB, quan va arribar el canvi de règim polític, la societat mallorquina es va trobar amb una base per poder iniciar, a partir del seu propi interès, el recobriment progressiu de la nostra llengua i la nostra cultura.

Miquel Monserrat i Rius, Secretari de la Comissió per l'Ensenyament i la Normalització del Català / Obra Cultural Balear (CEN/OCB) i director del COL·LEGI PÚBLIC RAFAL VELL, que va recollir el premi FRANCESC DE BORJA MOLL assignat a centres escolars que es distingeixin per l'assumpció de la llengua catalana com a vehicle de l'ensenyament i de les activitats de l'àmbit escolar i, així mateix, per la voluntat d'integració en el seu entorn. EL RAFAL VELL és un tipus d'escola que hauria d'anar estenent-se per tot arreu: una escola arrelada al país en llengua i continguts.

teniu res a dir, *Elogi i Passió dels saltimbanquis.*

No és el meu propòsit parlar dels mereixements que reuneix l'home que dona nom a aquests premis. Bé que els coneixeu, els treballs i els dies de Francesc de B. Moll, l'il·lustre filòleg, l'editor en temps difícils, el gran patriota que ha estat, el seu exemple de fidelitat a la llengua del nostre país, dels nostres països.

Francesc de B. Moll treballà eficaçment per la dignificació de la llengua catalana i va combatre amb els recursos que tenia al seu abast -la ciència i el compromís cívic- contra la minorització a què era sotmesa. Contra la minorització a la qual, encara avui, és

• Quantes acrobàcies no hem hagut de fer els qui ens dedicam a l'ensenyament de la llengua i en la llengua catalana a aquestes illes?

sotmesa. La llarga lluita de Francesc de B. Moll, sovint solitària, però solidària sempre amb les aspiracions més legítimes del poble, fou difícil, a vegades amarga. Potser fou la seva vida com la d'un saltimbanqui, funàmbul, agosarat i inquiet, sobre la corda fluixa d'una llengua i cultura que la misèria mental hauria volgut veure acabades.

Al diccionari d'Alcover-Moll el saltimbanqui hi és definit com "l'acrobata d'espectacle de carrer". I ara ve la pregunta inevitable: ¿Quantes acrobàcies no hem hagut de fer els qui ens hem dedicat o ens dedicam a l'ensenyament de la llengua i en la llengua catalana a aquestes illes? ¿Quants d'espectacles de carrer, només per manifestar públicament les raons de la nostra proposta?

El diccionari Fabra en definir el saltimbanqui diu gairebé les mateixes paraules: "el qui es guanya la vida fent forces pels carrers i places". L'Alcover-Moll parlava d'acrobàcies. El Fabra en el lloc de les acrobàcies hi ha situat, potser amb un punt d'explícita malvolença, això de fer forces. Perquè n'hem hagut de fer de forces pels carrers i les places, els qui ens hem dedicat o ens dedicam a l'ensenyament de o en la llengua catalana.

Sobre la corda fluixa, els saltimbanquis.

A començaments del segle XX, els modernistes en feren dels saltimbanquis -artistes ambulants pels carrers i les places, tendres personatges de circ, bal·lerines fràgils i pallassos- un dels seus temes preferits. ¿Recordau el circ ambulant de *L'alegria que passa* de Santiago Rusiñol? Bé sabeu que, llavors, modernisme també volia dir progressisme, i era, sobretot una proposta contra l'esclerosi de la societat: contra el caciquisme, el centralisme que ofega, el triomfalisme provincià i l'immobilisme. L'alegria dels saltimbanquis era una alegria efímera, una eufòria fràgil, perquè guanyava, tanmateix, l'esclerosi. (No voldria -i creis-me que us ho dic amb la mà al cor- que aquests premis fossin també una alegria fràgil que passa).

L'any 1905, Picasso pintava a

hilarario

- * Material Tècnic de dibuix
- * Llibreria Tècnica de dibuix
- * Papreria

C/. Aragó, n.º 10
Palma de Mallorca
C/. Quint, n.º 3

Tel. 46 45 72
Tel. 71 54 33

● El debat pedagògic del nostre temps vaci-la entre saltimbanquis i buròcrates

París aquell famós quadre, avui a la Galeria Nacional de Washington, conegut amb el títol de *La família dels saltimbanquis*, amb el qual encetava la seva època rosa. L'amargor de la nit, els rostres dolguts, la intensitat del color del període blau cedia, finalment, a la tendresa del circ, a l'entusiasme i a la passió lírica dels saltimbanquis. Només un any després començaria a pintar aquelles revolucionàries, romàniques, africanes, cubistes senyoretes del carrer d'Avinyó. ¿Per quins camins els saltimbanquis provocaren l'esclat de l'experimentació enèrgica i la ruptura?

Fa alguns anys un pedagog actual afirmava que el debat pedagògic del nostre temps vaci-la entre saltimbanquis i buròcrates. Entre una escola i una societat que cerquen fixar dins la memòria les normes que han de con-

duir-nos a la continuïtat i a la persistència de velles, inamovibles estructures, i una pedagogia que proposa la força esclatant de la imaginació, que cerca estimular l'originalitat, l'alegria, la iniciativa, la invenció, la creació, l'espontaneïtat, la vida. No és lliure un poble que ha de demanar permís als buròcrates per ensenyar en la llengua que li és pròpia. I la llengua mai no serà una llengua en llibertat, mentre necessiti permís dels buròcrates per tenir llibertat. (A vegades, quan hi ha sort, els buròcrates li concedeixen el permís de pernocta, però res més).

Avui horabaixa -en aquesta hora fosca de tardor- acabam de premiar alguns saltimbanquis de la llengua: agosarats, insistents, espontanis, combatius. ¿No ha estat un saltimbanqui en Pau Llabrés? ¿No ho ha estat, na Catalina Calafell? ¿No són saltimbanquis empedreïts els mestres d'es Rafal, els de son Ximelis, els de Montuïri, els de Sant Rafel, a l'illa d'Eivissa, la gent que fa la revista "Curolles" a Lluçmajor...? ¿No són uns saltimbanquis els

● La llengua mai no serà una llengua en llibertat, mentre necessiti permís dels buròcrates per tenir llibertat

actors de "Cucorba", que per espai de deu anys han fet cantar els nins de les nostres illes en llengua catalana i els han mostrat el camí fascinant d'un teatre lúdic?

Honorables senyors, jo us convit -permeteu-me l'atreviment- a caminar sobre la corda fluixa. Veureu que no és fàcil, ni còmode, ni confortable. Sabreu, emperò, quin gust té el combat i tastareu la passió d'aquesta petita, arriscada lluita per la llengua. Si us decideu a fer-ho, potser algun dia, els saltimbanquis donarem un premi que podria dur el nom de Francesc de B. Moll als buròcrates.

(Aquest text fou llegit en l'acte d'entrega del Premis Francesc de B. Moll 1988, a la Sala Mozart de l'Auditori de la ciutat de Mallorca, dia 30 de novembre de 1988)

POLÍTICA

REFORMAR L'ESTATUT, NACIONALITZAR EL PAÍS

DAMIÀ PONS I PONS

L'Estatut d'Autonomia de les Balears ja necessitava una reforma profunda el mateix dia de la seva aprovació. El pacte entre la UCD i el PSOE havia donat com a resultat un Estatut ple d'insuficiències. L'accés de les Balears a l'autonomia va servir per a posar en evidència que els nostres dirigents polítics més dotats eren més lleials a les ordres dels seus caps de partit que no a les necessitats i aspiracions del seu propi país. En aquella ocasió es varen invocar raons d'Estat per a renunciar a la conquesta d'un Estatut més ampli per la via de l'article 151. Una vegada més va quedar demostrat que les raons d'estat mai no afavoreixen les Balears.

hauria de reconèixer que el govern de l'Estat no està gens ni mica legítim per a gestionar determinades àrees de serveis -per exemple, la sanitat i la justícia-, el funcionament de les quals és

realment molt deficient. Tal volta el govern de Madrid consentiria a transferir-les a Brussel·les? N'estic ben segur que no. I és que prèviament a la valoració política d'una acció de go-

Recentment el Parlament ha aprovat per majoria impulsar la reforma de l'Estatut. És una decisió encertada. El PSOE és l'únic grup de la Cambra que no la comparteix. Esser partidaris de la reforma és, per damunt tot, una qüestió de principis. Els qui creuen en un autogovern real han de voler forçosament que s'ampliï la capacitat de poder polític de les Balears. És cert que l'adhesió d'alguns grups a la reforma respon a una estratègia de desgast del partit que governa l'Estat (si AP i el CDS el governassin serien ben iguals d'avars amb l'autogovern de les Comunitats Autònomes), però, malgrat això, no pot deixar-se d'aprofitar cap ocasió per a incrementar la capacitat de poder de les institucions il·lenques. El PSOE ha invocat el mal ús que se'n fa de l'Estatut actual per a oposar-se a la reforma. Aquesta postura sembla que se fona en la tesi següent: la legitimitat de la possessió d'una competència de govern deriva del grau d'eficàcia demostrat en la seva gestió. D'acord amb aquesta tesi, el PSOE de Balears

vern, a totes les comunitats nacionals hi ha un acord bàsic entre totes les forces polítiques: el dret a exercir la capacitat de govern únicament pot correspondre a les institucions de la pròpia nació. I això continuarà essent fonamentalment així malgrat que la unió europea difumini en certs aspectes les sobirania dels Estats. Negar el dret de les Balears a incrementar la seva quota de poder polític perquè està sobradament demostrada la incompetència dels que l'han d'exercir, és un plantejament que, segons el meu parer, mereix ésser considerat antiautonomista perquè subordina l'autogovern als accidentalismes partidaris. En el fons el que s'està fent és mostrar una conformitat total amb el fet que les Illes continuïn en una posició absolutament subalterna respecte a l'Estat. Com una província política, ni més ni pus.

El camí correcte passa per la lluita en un doble front polític, un front amb dos eixos que són perfectament compaginables. Reformar l'Estatut actual i generar una acció política -al Parlament i dins la societat civil- per a canviar la majoria electoral que ara ens governa són dues iniciatives que no cal considerar excoients. Les Balears necessiten més poder polític, i també necessiten, evidentment, que se'n faci un bon ús del poder que ara es

té, o del que se pugui anar tenint en cada moment.

Aquests darrers deu anys el règim autonòmic ha demostrat sobradament que tenia una major capacitat per atendre les demandes i necessitats col·lectives que la que havia estat

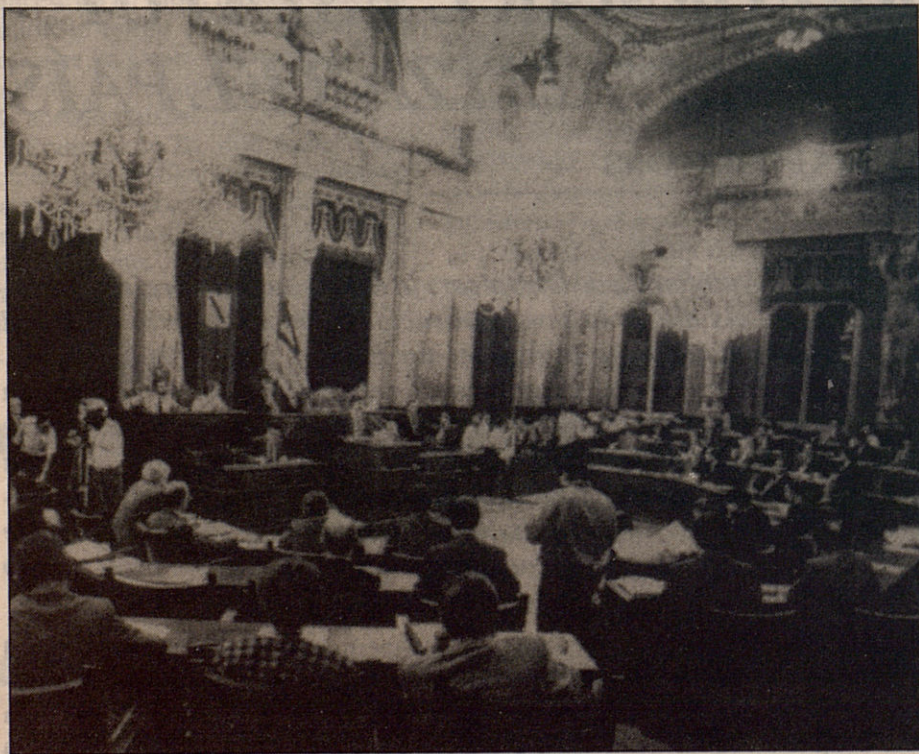
● Amb la reforma de l'Estatut no n'hi ha prou. Cal, a més a més, aprofitar l'autogovern per tirar endavant un procés integral de nacionalització del país

capaç de tenir l'antiga Diputació Provincial. Sembla evident que han augmentat les inversions públiques en infraestructures i serveis. I això ha estat així encara que les Balears disposin d'un finançament insuficient i d'un govern (el d'AP) que en cap cas pot merèixer la consideració d'eficaç. Sobre tot hi ha hagut dos grans dèficits en la política feta pels aliancistes: la nul·la voluntat d'establir seriosament una altra política territorial i medioambiental, d'una banda, i de l'altra, l'absentisme, que mereix ésser interpretat com a complicitat, davant la situació precària en què es troben la llengua i la cultura nacionals. Els nostres diri-

gents autonòmics guanyaren les passades eleccions oferint prosperitat, una prosperitat que, a la pràctica, resulta ésser depredadora del medi natural i depersonalitzadora de la identitat històrica dels illencs. Per aquest camí tal volta aconseguiran fer de les Balears un territori amb un alt nivell de consum però, en cap cas, no podran aixecar-les a la categoria de país. Un país és alguna cosa més que un parc automobilístic asfixiant i un nombre quasi infinit de quilòmetres d'asfalt. Un país és una col·lectivitat dotada d'una identitat comuna, vigorosa i conscientment compartida, i d'un projecte propi de futur. Vull dir amb tot això que amb la reforma de l'Estatut no n'hi ha prou. Cal, a més a més, aprofitar l'autogovern -el qual, per descomptat, ha de ser gestionat amb eficàcia i al servei dels interessos col·lectius- per a tirar endavant un procés integral de nacionalització del país, de totes les Balears en el seu conjunt i de cada una de les Illes en particular.

Què cal fer, però, per a nacionalitzar el país? D'entrada convé tenir ben clara una qüestió: no serveixen les accions aïllades, parcials. La nacionalització de les Balears requereix un conjunt ben ampli d'actuacions capaces d'incidir sobretot l'entramat, divers i complex, de la societat. Nacionalitzar els pobles illencs significa, entre d'altres coses, normalitzar plenament la llengua i la cultura, fer conèixer la història i la realitat del país, crear un sistema propi de referències simbòliques, dissenyar projectes polítics sense la interferència de cap centre extern de poder, articular línies de cooperació amb les Comunitats Autònomes de Catalunya i el País Valencià, no acceptar les mediatitzacions que les institucions i els poders polítics estatals produeixen sobre la política illenca, generalitzar actituds cíviqües i estats d'opinió partidaris de fer que la societat illenca no tenguí un funcionament basat en la dependència (informativa, política, simbòlica, cultural...), ésser present a Europa sense intermediaris, obrir-se culturalment al món des de la pròpia identitat...

La nacionalització també exigiria un nou tipus de relació de les Balears amb l'Estat. Ara com ara, per a Madrid tan sols som un minúscul tros del territori i un 3%, aproximadament, de la població. A partir d'aquesta consi-

Parlament de les Illes Balears

● **Per nacionalitzar el país no serveixen les accions aïllades, parcials. Es requereix un conjunt ampli d'actuacions que incideixin sobre tot l'entramat de la societat**

deració no cal estranyar-se que políticament no ens tinguin en compte per a res. En canvi, unes Balears que exercissin com a país i no com a província farien que l'Estat canviàs les seves actituds. Ja se sap que pertot arreu tan sols són respectats aquells que se'n saben fer mereixedors.

Per a nacionalitzar les Balears hi ha sobretot dos objectius que són de compliment obligat: crear en la majoria dels ciutadans una consciència activa sobre la seva pertinença a un país dotat d'una identitat diferenciada; en segon lloc, i com a derivació de l'anterior, fer que els ciutadans mantinguin, amb naturalitat, espontàniament, actituds de lleialtat envers els elements cabdals de la comunitat nacional (la llengua, la cultura, les institucions, els drets polítics...). Esser una nació, però, no basta, també cal comportar-s'hi, com a nació. I també cal voler fer-la dia a dia, amb voluntat de futur i amb la participació de totes les opcions ideològiques per tal de garantir l'existència d'un consens social sobre les qüestions bàsiques. Les divergències partidistes haurien de situar-se més enllà del terreny comú que configuren els interessos fonamentals de la comunitat nacional.

A les Balears encara som molt lluny d'arribar a aquesta situació. Podem dir que tot just és començada la tasca de nacionalitzar el país. Alguns partits polítics fins i tot en neguen la necessitat. D'altres, en determinats aspectes, sembla que més aviat en pretenguin la desnacionalització definitiva. La reforma de l'Estatut pot fer possible un autogovern més solid, més dotat de capacitat d'incidència sobre la societat. Ara bé, no forçosament serà un instrument de nacionalització. Això ja dependrà de l'ús que se'n faci. Amb la perspectiva dels seus cinc anys de govern, podem tenir la sospita que el millor Estatut del món en les mans de Cañellas tan sols serviria per a mantenir les Balears en la mediocre condició de província política.

DAVANT EL "V CENTENARIO": DESARMAR LA IDEOLOGIA COLONIALISTA

MATEU MORRO I MERCÉ

1992 serà una fita important en l'intent d'assimilació cultural de les nacions integrades dins l'estat espanyol. No hi ha dubte que la conjunció del 5è Centenari del descobriment d'Amèrica, del 5è Centenari de la unitat d'Espanya, les olimpíades, l'exposició de Sevilla, la capitalitat cultural europea de Madrid, etc., durà a una explosió d'espanyolitat organitzada, en la qual una ideologia "modernitzadora" de les velles (i rànies) concepcions imperials orteguianes i pidalianes viurà el seu "revival" esplendorós.

Tot el muntatge, tot el magne cerimonial, però en especial el cèlebre "V Centenario", no tindrà cap altra finalitat que la de reforçar els elements que "cohesionen" el projecte nacional espanyol (entès com un projecte exclouent d'uns altres projectes nacionals autònoms). La cosa verament important no serà aprofundir en la coneixença dels pobles sudamericans, analitzar a fons les raons i les causes del colonialisme o comprendre el caràcter reaccionari i depredador de l'expansió europea a Amèrica i les seves repercussions en l'economia i la societat del nostre continent. Es tractarà d'unir el descobriment (caràcter imperial i "contribució a la història universal") amb la pretesa unitat d'Espanya ("fonaments de futur").

Aquesta fastuosa celebració, amb unes dotacions pressupostàries mastodòntiques, que ja voldríem per a restituir la destrossa que ha imposat a la nostra llengua l'opressió centralista, ens pot reportar les sorpreses més inesperades. Totes les operacions de cosmètica que apliqui el PSOE: encontres, jornades, debats -dins la coneguda línia del "Programa 2000"-, no faran més que reafirmar el caràcter re-

trògrad d'aquesta celebració.

El 1992, però, és una data històrica important, marca l'inici d'un dels genocidis culturals i ètnics més importants de la història de la humanitat, i marca la consolidació d'un projecte imperial que hauria de tenir infaustes conseqüències pel nostre poble. És per això que no és positiu deixar de banda la perspectiva 1992, sinó que cal provocar un ampli debat, una espècie de "Contracentenari", des de posicions obertes i plurals, que ens dugui a resituar científicament conceptes com: colonialisme, etnocidi, genocidi, opressió nacional i cultural, alliberament dels pobles, etc., i ens permeti parlar d'unes relacions lliures i solidàries entre pobles sobirans.

Com a membres d'una nació oprimida podem transformar el 1992 en una crida a la solidaritat entre els pobles i una denúncia a la conculcació dels drets col·lectius que du a terme el govern de l'estat espanyol als Països Catalans, a Euskadi i a Galícia. Podem transformar el 1992 en un moment de reflexió oberta sobre el paper neocolonialista de l'estat espanyol, denunciant i estudiant aspectes poc difosos, com l'ajut armamentístic a dictadures militars i a països com el Marroc (en la seva lluita genocida contra els pobles del Sàhara Occidental), o el manteniment d'enclavaments colonials en el nord d'Àfrica.

Cal parlar de les ràzzies i els saquejos dels Cortés, Pizarro, Soto, etc., i explicar els motius de les expoliacions, els assassinats, les violacions, la reducció a l'esclavatge de pobles sencers. Perquè la nostra història té moltes coses en comú amb la dels pobles oprimits d'Amèrica. No seria negatiu, tampoc, el foment d'encontres i

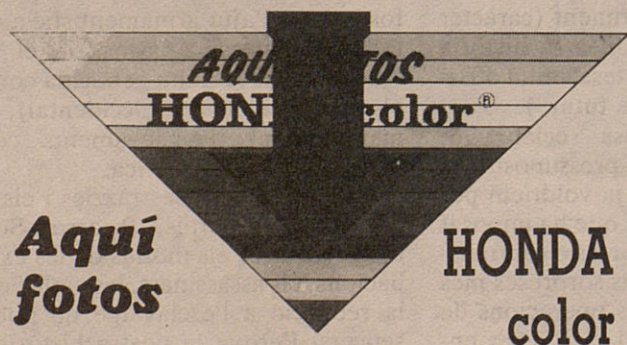
● No és positiu deixar de banda la perspectiva 1992 sinó que cal provocar un ampli debat “Contracentenari”, des de posicions obertes i plurals

debats amb els representants dels pobles indígenes d'Amèrica i amb moviments d'alliberament del tercer món i d'Europa.

En definitiva serem els ciutadans els que pagarem, amb els nostres impostos, els pressuposts de la gran operació d'imatge i de recuperació de la ideologia imperialista espanyola. Enfront d'això no podem restar passius. Els mils de milions del “V Centenari” podrien ésser enormement útils per normalitzar la nostra llengua (en un acte que sols seria la restitució d'una mínima part del que l'estat espanyol ens deu).

A Mallorca un grup d'intel·lectuals, escriptors, estudiants d'història i gent interessada, amb la intenció de constituir un *Centre d'Investigació i Documentació de la Història del Colonialisme*, ha començat a treballar en diversos sentits complementaris:

a) Estudiar científicament el colonialisme espanyol, de la seva gestació fins a totes les seves manifestacions passades i actuals. Centrant el treball, sobretot, en les conseqüències del genocidi de la població americana, però sense deixar de banda l'estudi del l'opressió colonial sobre els nostres pobles. Es tracta de fomentar una visió crítica i oberta de la història colonial, i en especial de promoure un estudi de les seves manifestacions ideològiques.

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

“Tenim cuinera pàgsa. És dona d'edat. Només li agrada sa netedat i els seus cuinats fan enveja”

Carrer Parellades, 15 - baixos - Tel. 72 46 63 - Palma 07003
CUINA OBERTA DE LES 8 A LES 17 H.

● **Una ideologia
“modernitzadora” de les
velles (i rànries) concepcions
imperials orteguianes i
pidalianes viurà el seu
revival esplendorós**

b) Estudiar les relacions entre Mallorca i Amèrica, tant des del punt de vista cultural, com econòmic i social, per tal de convertir una celebració buida en una presa de contacte entre realitats i pobles diferents, però units per un fet: haver patit (i patir en-

carà) els efectes del colonialisme.

c) Recollir tota la informació possible sobre el fet colonial, i mantenir una relació amb els centres d'arreu del món especialitzats en la investigació d'aquest fet.

d) Promoure activitats concretes

● **Podem transformar el 1992
en un moment de reflexió
sobre el paper neocolonialista
de l'estat espanyol,
denunciant i estudiant
aspectes poc difosos**

com: cicles de conferències, debats, publicacions, activitats pels infants, activitats docents, exposicions, etc. Sempre amb la intenció de promoure el respecte i el coneixement de les altres cultures, el dret a la igualtat entre els pobles, la denúncia de la discriminació, la violència i el racisme.

En un proper número de “EL MIRALL” publicarem un dossier sobre el colonialisme i la seva pervivència ideològica a partir de la celebració del “V Centenario”. Per a aquest dossier, que possiblement serà el mes d'abril, seran ben rebudes totes les aportacions. No podem deixar sense una resposta des de Mallorca aquestes noves agressions a la nostra història.

INVESTIGACIÓ

LA RECERCA CIENTÍFICA I TECNOLÒGICA A LES ILLES: CAP A ON?

JOSEP-ANTONI TUR I MARÍ
UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

La investigació en el camp farmacèutic. Les primeres farmacopees apareixen al S. XVI.

Encara que se n'hagi parlat molt de la Ciència i de la seva importància, sense la Ciència l'espècie humana no hauria pogut dominar el seu entorn, no hauria pogut constituir-se en la potent màquina depredadora que avui és; una màquina que fins i tot no respecta els propis congèneres, ja que moltes de vegades els científics -teòricament els més preparats per a sobreviure dins del món hostil- són els primers en emprar llurs coneixements contra l'entorn, la pròpia espècie o el propi company científic.

Tal vegada perquè la Ciència o el científic encara no han abastat la pròpia plenitud del seu mot; tal vegada perquè, des d'un punt de vista epistemològic, el científic no és conscient de la totalitat de factors implicats en la seva activitat. Malgrat tot, la Ciència -com tota activitat humana- no és sinó una resposta de l'home als problemes que la Natura li planteja a l'hora de satisfer les seves necessitats; per això, la finalitat última de la Ciència és, en definitiva, eminentment pràctica.

D'acord amb aquest plantejament, és evident que allò aplicat a l'individu, pot molt bé extrapolar-se a una Comunitat, a un País; més encara si tenim en compte un concepte biològic, com és el fort component social que presenta l'espècie humana. Dins d'aquest context socio-biològic, no pot entendre's la civilització sense considerar els aspectes científics i tècnics que la configuren i la modelen. El coneixement i el mètode científic, bases de la nostra cultura, influeixen

de manera decisiva l'orientació intel·lectual, política, material i àdhuc moral de l'evolució humana. El futur d'un País com a Comunitat amb personalitat pròpia i continuïtat, només pot aconseguir-se si es vetlla pel seu to cultural i, per tant, per la qualitat del seu sistema educatiu i pel nivell i extensió del seu desenvolupament científic i tecnològic. Tot País que no fa arrelar dins seu una recerca científica i tècnica prou desenvolupada i a to amb els avanços mundials, per força veurà disminuïdes les seves perspectives vitals.

D'aquesta manera, és evident que aquesta Comunitat no podrà oferir als seus ciutadans cap formació adequada, amb els nivells de qualitat i de rigor exigibles a tota tasca educativa. Ja fa molts d'anys que Ramón y Cajal deia que *només podrà ensenyar-se bé allò que es fa*, i, dissortadament, encara no se li ha fet massa cas.

Per altra banda, l'abandó de la recerca al si d'una Comunitat suposarà

• La Ciència no és sinó una resposta de l'home als problemes que la Natura li planteja a l'hora de satisfer les seves necessitats

que aquesta perdi totalment la possibilitat de la seva modernització, és a dir, que no sigui capaç d'enfrontar una profunda transformació de les seves estructures econòmiques i socials, per tal d'adaptar-se a la realitat d'un món en crisi i immers dins d'un procés continu de canvis, com és el que s'ha vingut a anomenar la *Tercera Revolució Industrial*.

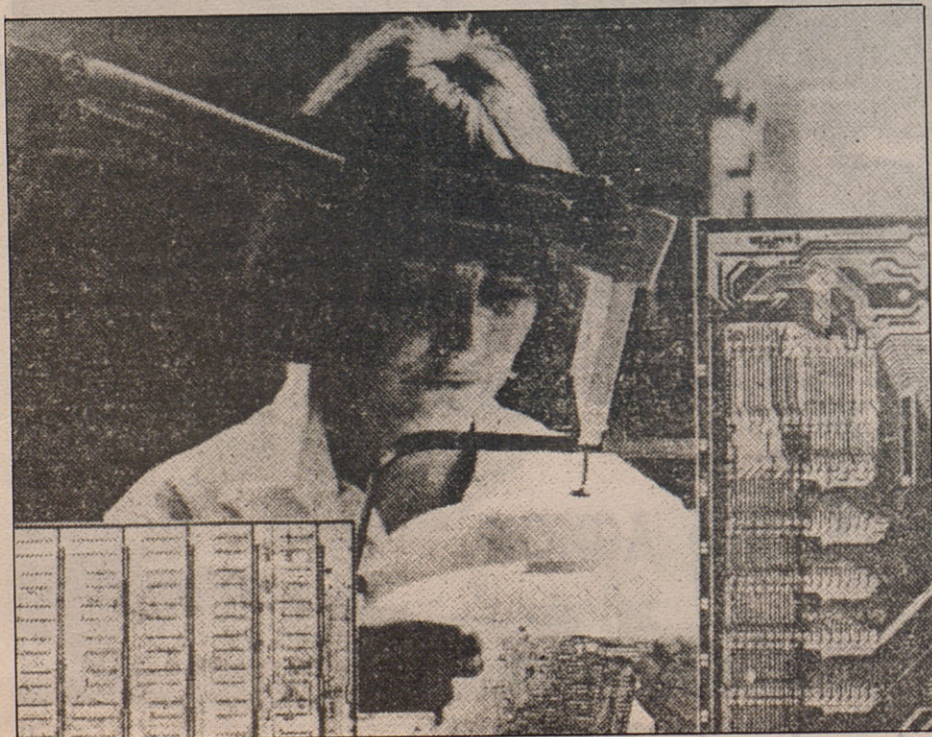
Aquest plantejament comporta, per força, que la recerca científica passi a un primer pla en les prioritats d'un País com a recurs vital per al manteniment del seu grau d'avenç i de la seva existència com a poble perfectament definit. És evident que tota aportació cap a la investigació i innovació científica i tecnològica permetrà que aquest País es mantengui a l'avantguarda de la modernitat.

Es tracta, en definitiva, que tot País que manifesta la seva decidida voluntat a existir com a tal, no pot oblidar ni arraconar la recerca científica, a menys que vulgui autoconvertir-se en un *ghetto*, en una mena de reserva cultural amb unes grans perspectives d'extinció com a poble.

CIÈNCIA, UNIVERSITAT I SOCIETAT

La incorporació de tot País a les Societats avançades passa necessàriament per la seva plena incorporació al món de la Ciència moderna. L'experiència d'altres països ensenya que la institució social millor preparada per assumir aquest repte del desenvolupament científic i tecnològic és la Universitat; l'única capaç, per ella mateixa, d'impulsar el desenvolupament de l'esperit i de l'avanç científic dins d'una Societat.

La creació de la Ciència només és possible si es practica la investigació que, juntament amb la docència, constitueixen les dues grans funcions de la Universitat. Docència i Investigació interaccionen dins la Institució Universitària de tal forma que el perfecte desenvolupament de la docència

● **Tot país que no fa arrelar
dins seu una recerca científica
i tècnica, veurà disminuïdes les
seves perspectives vitals**

moderna requereix, per força, l'exercici de la investigació.

Serà per tant imprescindible que el binomi docència-investigació es trobi en perfecte equilibri, ja que els dos termes no són en absolut antagònics, sinó complementaris i només en el seu just equilibri la Institució Universitària complirà la seva funció, la Ciència veurà engrandit el seu cos doctrinal i, en definitiva, tot País avançarà atès que aportarà nous coneixements científics i introduirà nous professionals dins del món de la investigació.

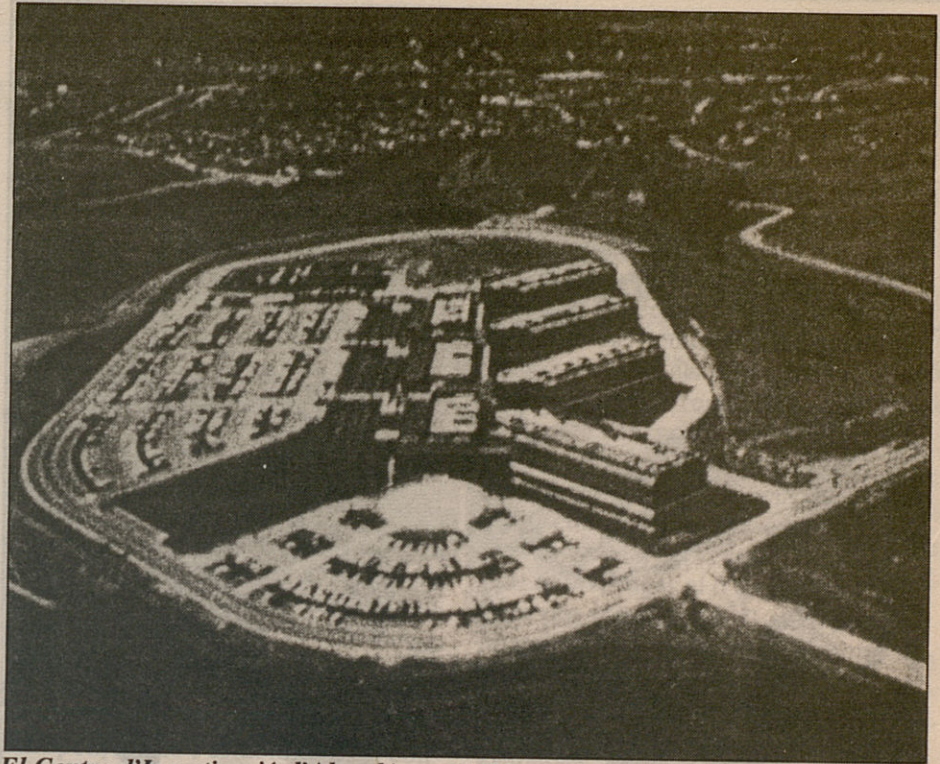
Però perquè això succeeixi hauran de concórrer una sèrie de circumstàncies favorables:

a) L'existència d'una Institució garant del Saber.

b) L'existència d'uns professionals vàlids per dur a bon terme la tasca proposada, amb un perfecte coneixement de l'estat actual del saber científic sobre determinats temes, amb un correcte coneixement i accés a les fonts bibliogràfiques i documentals, i amb un cert domini dels medis tècnics actuals, que possibilitaran la realització dels estudis científics al nivell desitjat.

c) Una voluntat clara, ferma i decidida de la Societat on és inserta la Institució, de potenciar la Investigació Científica i Tecnològica, com a únic medi d'avançar cap al pervenir amb una certa garantia de futur.

La resolució de problemes amb un cert interès per a la Societat és

El Centre d'Investigació d'Almadén, a Califòrnia.

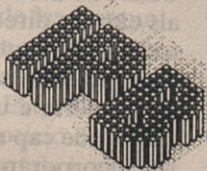
quasi bé un imperatiu per a l'investigador i podria molt bé entendre's com a la devolució justa del científic cap a la Societat que suporta el seu treball. Evidentment, la correcta interpretació d'aquest factor és també molt difícil. En aquest respecte, podria considerar-se el vell dilema de la investigació: s'ha de fer investigació bàsica o investigació aplicada?

La Universitat *per se* no persegueix una finalitat crematística, per la qual cosa s'ha considerat com la Institució que té com a funció principal i està millor adaptada a la investigació bàsica o fonamental, amb un interès social a llarg termini; mentre que el sector privat és qui s'ha considerat com aquell que ha de dedicar-se

● **Les dues grans funcions de
la Universitat són la
investigació i la docència**

-essencialment- a la investigació aplicada, amb un interès social a curt termini, atès que el màxim rendiment temporal és el nord que guia tota activitat empresarial.

Avui en dia la situació és força canviant i ja no existeix aquesta tan rígida separació entre investigació bàsica i aplicada, com tampoc existeix aquesta separació tan rígida pel que fa a la seva ubicació. La demanda social, que cada dia creu i respecta més els veredictes científics de la Universitat,

INFORMÀTICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal·lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat

- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORIZAT

ARC American Research Corporation

Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 32 Fax. 75 98 00
07004 Palma

El coneixement del medi a través d'una experiència científica.

veu en els professionals de la Universitat aquells tècnics que l'empresa per ella mateixa no pot mantenir; d'aquesta manera, l'equipament tecnològic de la Universitat pot i ha de complir una doble funció: La formació de bons tècnics i professionals de la recerca, però també que aquests tècnics elaborin els informes que la Societat els encarregui.

També la pròpia Administració de l'Estat, a través de les seves retallades als pressuposts universitaris, pareix empènyer la Universitat cap a l'obtenció de rendiments immediats de llur activitat investigadora; això ha determinat l'entrada de l'aspecte apli-

cat dins la Universitat com a única garantia de supervivència del seu rol investigador. Tot això es demostra per l'aparició dels anomenats *Programes Complementaris* o les *Àrees Prioritàries* que s'observen a les darreres convocatòries de les subvencions estatals, a través de la CICIT (la Comissió Interministerial de Ciència i Tecnologia) i de les beques del PFPI (Pla de Formació del Personal Investigador) de la pròpia CICIT com de la Secretaria d'Estat d'Universitats i Investigació; fins i tot el Ministeri de Sanitat i Consum, a través del FISS (Fons d'Investigacions Sanitàries de la Seguretat Social), també ha modificat les seves be-

ques d'Introducció a la Investigació, en obligar els candidats a assignar-se a projectes molt concrets.

Per tant, el desenvolupament científic i tecnològic de la Societat i la formació de professionals que necessitin dels coneixements i mètodes científics en la seva tasca, seran funcions encomanades a la Universitat, sense perjudici de l'origen i funcions d'altres Institucions de recerca, com ara el CSIC o les accions puntuals de grups de recerca existents al si d'hospitals públics.

CIÈNCIA I COMUNITAT BALEAR

D'acord amb el que s'ha esmentat, l'afermament de la Comunitat Balear com a poble ha de corregir, necessàriament, les mancances tradicionals de tota producció científica i tècnica.

Actualment i des d'una situació d'escassetat de matèries primeres i de recursos energètics suficients i cars -que es veuen incrementats encara més en el seu cost pel fet de la insularitat-, l'única viabilitat de la Comunitat Balear passa per una decidida política de foment de la recerca i de la innovació tecnològica. La resta de països d'Europa, tot i partir de situacions sovint molt més avançades, aviat ho han entès així i no deixen d'impulsar la recerca.

Per realitzar una política de foment de la recerca, s'ha d'ésser conscient que la nostra Comunitat hereda una situació múltiplesment deficitària.

Per una banda, les Illes Balears formen part d'un Estat que tradicionalment ha prestat una escassa o nul·la atenció al tema de la recerca i al seu finançament. Només en els darrers temps, l'Administració de l'Estat ha comprés la importància real de la Ciència, gràcies a la incorporació a la CEE i a l'accés de molts investigadors als càrrecs directius de l'Estat. Així i tot, els percentatges dedicats a la Investigació no són encara els que correspondria a un Estat membre de la CEE i, de cap manera, a un Estat que vol incorporar-se al moviment tecnològic europeu alternatiu al potencial japonès i nordamericà.

D'altra banda, els pocs recursos materials dedicats a la recerca, sovint es troben subjectes a la forta competència que experimenten els projectes concrets de recerca dels investigadors illencs en front dels projectes de la comunitat científica d'arreu de l'Estat i

● **El Pla Nacional d'Investigació Científica i Desenvolupament Tecnològic menysprea les competències que, en matèria de recerca, s'inclouen en els Estatuts de les Comunitats Autònomes**

de la Comunitat Europea. Val a dir que en aquesta competència la Universitat de les Illes Balears, malgrat la seva petitesa, ha estat la segona Universitat de l'Estat en nombre de treballs científics per investigador publicats en revistes internacionals. Això és una prova evident de la qualitat dels seus científics i investigadors, així com indica clarament el que seria capaç d'aconseguir la nostra comunitat científica si disposàs dels medis adequats; a menys que hom cregui en la deriva genètica, no hi ha cap diferència entre els científics nordamericans i els illencs, només és problema de recursos.

A la fi, val a dir que hi ha un altre aspecte que afecta tot aquell científic que posseeixi una mínima consciència nacional, una certa voluntat de fer País. L'anomenada *Llei de Foment i Coordinació general de la Investigació Científica i Tècnica*, elaborada pel Govern de l'Estat, presenta certes característiques que la fan globalment rebutjable per a tot individu amb una mínima consciència nacional, malgrat que aquesta llei -i és just reconèixer-ho- suposi una declaració d'intencions envers la millora de la recerca a l'Estat.

Aquesta Llei elabora un *Pla Nacional d'Investigació Científica i Desenvolupament Tecnològic* que menysprea la voluntat de les Comunitats Autònomes. Solapa moltes de les competències que, en matèria de recerca, inclouen els seus Estatuts d'Autonomia; suposa la imposició de la voluntat central per damunt de la voluntat d'un poble, d'una Comunitat que coneix perfectament les seves necessitats; a la fi, perquè l'opinió de les Comunitats Autònomes en la decisió de les línies mestres d'aquest *Pla Nacional* és pràcticament nul·la i el seu paper en el desenvolupament del pla és ínfim i sempre subjecte a la decisió dels òrgans rectors centrals. (Per a

més informació, vegeu-ne *Mallorca, ara*, Fundació Emili Darder, Ciutat, 1987).

En aquest entorn, cal recordar el caràcter centralitzat dels Organismes Públics d'Investigació -CSIC, Institut Espanyol d'Oceanografia, etc.- que, en tot cas *podran establir convenis de cooperació amb les Comunitats Autònomes*. ¿No seria, tal vegada, més lògic que aquests Organismes Públics d'Investigació situats a cada Comunitat passassin a dependre de l'Administració de cadascuna de les Comunitats, perquè així aquestes poguéssin decidir la seva recerca, d'acord amb les prioritats de les Societats que les conformen?

Per altra banda, l'actuació del Govern Autònom de les Illes Balears s'ha orientat, fins ara, vers el desenvolupament dels recursos bibliogràfics (Centre d'Informació i Documentació Acadèmica, Centre de Documentació Europea) i amb l'establiment de contractes per a temes específics del seu interès. Malgrat això, la seva actuació s'ha situat molt per darrera del finançament aportat per les Institucions foranes a les Illes Balears, com és ara la Secretaria d'Estat d'Universitats i Investigació o la CICIT.

No s'ha emprès, ni tan sols, una política decidida de beques per a la realització de Tesis Doctorals a les Illes Balears, en la mateixa línia del Pla FPI de l'Estat o d'altres Comunitats Autònomes, com ara la Xunta de

● **Només si és possible abarcar gran part dels camps de la Ciència des del nostre país, podem avançar cap a la modernitat**

Galícia; la Comunitat gallega ja fa anys que destina idèntics recursos als rebuts per l'Estat, amb convocatòries obertes i sota idèntiques condicions que les exigides pel Pla FPI general.

No és de rebut que el Govern de la Comunitat Autònoma concedeixi beques per a la *realització de tesis doctorals i iniciació a la investigació al Regne Unit* a través de convocatòria atípica (any 1987) o que les convoqui només per estudiar la pròpia història, la llengua o el nostre ambient (anys 1987 i 1988).

Encara que tot això sigui meritori, no és suficient. En primer lloc, perquè la manca d'una convocatòria pública, tot i no denotar cap intencionalitat, sí demostra la manca d'una política decidida de finançar la formació d'investigadors a les Illes Balears; és a dir, hi manca la decisió a l'hora d'impulsar la recerca al nostre País. En segon lloc, perquè aquesta recerca no pot basar-se només en l'autocomtemplació, dedicar els pocs recursos existents només a "estudiar-se" denota una certa concepció *provinciana* de la recerca.

Si vol fer-se Ciència, així amb majúscula, cal tenir present el caràcter universal de l'expressió. Tan important és investigar el d'aquí, com investigar des d'aquí; només si és possible abarcar tots o gran part dels camps de la Ciència des del nostre País, podrem avançar cap a la modernitat i ésser quelcom més que un poble tancat i provincià, destinat a ésser sucursal i a abonar drets per tal de gaudir de troballes que nosaltres també sabem com trobar.

La possibilitat oberta a l'Estatut de les Illes Balears en el seu títol segon, ofereix l'oportunitat d'un ràpid desenvolupament de la recerca científica a la nostra terra. ¿No seria convenient, tal vegada, de crear una Institució o de reconvertir-ne una d'anterior que, de forma similar a com ho han fet altres Comunitats Autònomes i superant l'estructura limitada que aporta el Consell regional de la Ciència i la Tecnologia, fos capaç d'impulsar i d'establir una adequada estructura a les Illes Balears, de reunir i coordinar els esforços investigadors de les distintes Institucions de la nostra terra, d'aconseguir tot tipus de recursos de l'Estat o de la Comunitat Europea, o de facilitar als investigadors el seu accés, tot impulsant la recerca i permetent una òptima distribució i aprofitament dels recursos, així com vetllar perquè s'efectuï una avaluació dels resultats assolits?

Evidentment, això permetria aconseguir que tota la infraestructura investigadora existent a les Illes Balears fos plenament eficaç, amb un màxim rendiment per a la Societat on és inserta i que, sense cap dubte, facilitaria a les Illes Balears avançar decidides cap a un futur de modernitat.

LA SOCIETAT D'HISTÒRIA NATURAL: UNA ENTITAT A TENIR EN COMPTE

CONVERSA AMB ANTONI MARTÍNEZ I JOAN RITA

XAVIER TÉBAR

Ens trobam a un tercer pis, al costat de la façana principal de l'Estudi General Lul·lià on hi ha la seu de la Societat d'Història Natural de les Balears. Es tracta d'un local més aviat petit amb parets plenes de llibres. En el centre hi ha taules molt grans cobertes per més llibres, fitxes i fitxers en un aparent desordre controlat. L'ambient és vetust, decadent i carregat d'història com a la resta de l'edifici. Amb nosaltres tenim Antoni Martínez i Joan Rita, membres de la directiva de la Societat. Els dos són biòlegs i exerceixen com a professors a la nostra Universitat.

-El nom de la Societat d'Història Natural sona un poc anacrònic, l'ambient del local sembla confirmar-ho. En què consisteix aquesta Societat?

-El nom de la nostra institució respon al que era corrent en els anys en què es fundà (1947), per això sembla anacrònic. De tota manera és el nom adient i precís, malgrat que no estigui de moda. La nostra institució pretén agrupar les persones que es dediquen a estudiar la Natura, en qualsevol de les seves especialitats: geologia, botànica, zoologia, etc., tant en els seus aspectes purs com aplicats. Hi tenen cabuda els professionals i els afeccionats, estiguin o no titulats. És un lloc de trobada d'aquests estudiosos en què es produeix un intercanvi de coneixements i experiències i on es pot consultar una de les majors hemeroteques d'aquests temes i estar al corrent de les investigacions que es fan arreu del món. A més es fan conferències i cursos sobre qualsevol tema relacionat amb la Història Natural.

-De tota manera, una vegada que s'ha creat la Universitat de les Illes Balears, té qualque sentit mantenir la Societat?

-La raó de ser de la nostra entitat no ha canviat per aquest motiu, ans al contrari. Segueix havent-hi moltes persones amb enormes coneixements naturalístics de Balears que no treballen a la Universitat (Laboratori Oceanogràfic, Conselleries, indústries, piscifactories, etc.) o que ni tan sols són professionals de la Ciència. Aquestes persones segueixen necessitant un lloc de reunió i de debat que considerin com a propi. De fet la Universitat ha suposat un nou impuls per la Societat, perquè ha permès l'existència d'un major nombre de persones amb una formació naturalística. Aquestes persones són tant estudiants com professorat de la Universitat. A més a més la nostra entitat pot actuar criticant i, fins a un cert punt, fiscalitzant la qualitat de la investigació que es fa als departaments universitaris. De fet, una

gran part dels treballs d'investigació que generen les Universitats sobre Balears es publiquen en el nostre Bolletí.

-Quina ha estat la trajectòria de la Societat des que es fundà fins ara, i quines són les seves perspectives?

-La Societat es va originar com a una secció de la Sociedad Española de Historia Natural i posteriorment es va constituir com a Societat d'Història Natural de les Balears. El prestigi actual es deu a la tasca que desenvoluparen a la Societat personatges il·lustres com Guillem Colom, Miquel Massutí, Llorenç Garcies, Guillem Mateu, Joan Cuerda, Ramon Margalef, Lluís Gasull, Andreu Muntaner, entre molts d'altres. Foren i són ells qui han fet que la Societat sigui reconeguda internacionalment dins els àmbits naturalístics.

En l'actualitat l'objectiu principal de la directiva és tenir una participació més activa en la realitat social de les Illes i, a la vegada, mantenir i elevar el nivell científic de les publicacions que edita el nostre bolletí. De fet és el que finalment ens dona a coneixer i ens relaciona amb la comunitat científica internacional.

-Amb quina infraestructura social i cultural comptau?

-El patrimoni més valuós de la Societat és l'hemeroteca, actualment amb més de 13.000 volums, producte

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

● El patrimoni més valuós de la Societat és l'hemeroteca, actualment amb més de tretze mil volums

de 325 intercanvis amb revistes de tot el món. La biblioteca és de consulta obligada per a qualsevol investigador. Aquests intercanvis es mantenen gràcies a la publicació anual del Bolletí de la Societat, d'aquí que sigui molt important que el nivell científic de les seves publicacions sigui apte per mantenir-se dins els cercles culturals internacionals. Ara tenim el repte d'intentar obtenir una major rentabilitat a la biblioteca, per la qual cosa es fa necessari informatitzar tot els arxius i a la vegada connectar-la amb les xarxes de biblioteques tant de les Balears com de l'Estat. Aquest objectiu és problemàtic a causa la manca de medis econòmics de la Societat.

-Existeix un interès real per la Història Natural a les Balears o a les Institucions de les Illes?

-No, l'interès és mínim. Per una part, Balears no compta ni tant sols amb un Museu d'Història Natural ni amb un Jardí Botànic. Altres illes, com Canàries o Madeira (amb rendes molt més baixes que les Balears, sobre tot Madeira) compten amb Museu i Jardí Botànic els quals són ben rentabilitzats tant culturalment com econòmicament. Actualment a Balears col·leccions valuósíssimes de paleontologia, malacologia, herbaris, etc. s'estan perdent o es disposen a altres llocs amb el conseqüent empobriment cultural del País. La carència d'aquests centres faria avergonyir qualsevol res-

ponsable públic d'altres països fins i tot menys desenvolupats que el nostre.

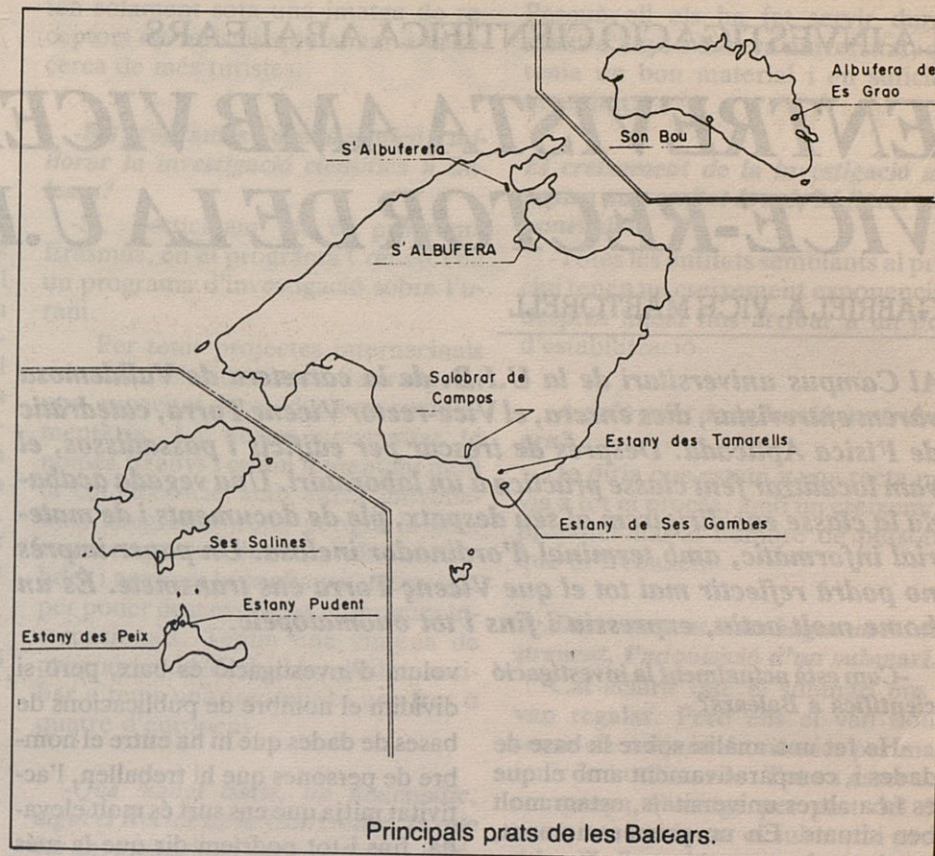
Per altra banda s'ha afegit un nou problema: el patrimoni natural i paisatgístic de les Illes és molt valuós i ha de ser conservat. Això està en contradicció amb l'hiperdesenvolupament urbanístic de les Illes. Qualsevol estudi científic seriós relacionat amb el medi ambient dóna invariablement arguments per a la protecció de la Natura, per la qual cosa aquests estudis no són desitjats en certes intàncies de l'Administració. Així, per exemple, estudis sobre Balears encarregats per la mateixa Administració com el de

l'Arxipèlag de Cabrera o el de la Serra de Tramuntana encara no s'han fet públics.

No anau massa enfora amb aquestes afirmacions?

-De cap manera. Actualment l'economia de les Balears es manté fonamentalment gràcies a la indústria turística, la qual es fa atractiva amb l'oferta d'uns servicis correctes i un entorn paisatgístic, sovint idíl·lic. Si volem mantenir i millorar el nostre nivell social i econòmic és necessari ser molt més cultes i respectuosos amb la Natura.

Xavier Tébar és biòleg

Principals prats de les Balears.

Mallorquidea

«Prêt a porter»

Velázquez, 6 tel. 722198
Avda. Compte de Sallent, 12 · Blanquerna, 3
tel. 756745 - PALMA

LA INVESTIGACIÓ CIENTÍFICA A BALEARS

ENTREVISTA AMB VICENÇ TORRA, VICE-RECTOR DE LA U.I.B.

GABRIEL A. VICH MARTORELL

Al Campus universitari de la U.I.B. de la carretera de Valldemosa vàrem entrevistar, dies enrera, el Vice-rector Vicenç Torra, catedràtic de Física Aplicada. Després de trespasar per edificis i passadissos, el vam localitzar fent classe pràctica a un laboratori. Una vegada acabada la classe ens dirigírem al seu despatx, ple de documents i de material informàtic, amb terminal d'ordinador inclosa. Un paper imprès no podrà reflectir mai tot el que Vicenç Torra ens transmeté. És un home molt actiu, expressiu i fins i tot onomatopèic.

-Com està actualment la investigació científica a Balears?

-He fet una anàlisi sobre la base de dades i, comparativament amb el que es fa a altres universitats, estam molt ben situats. En un primer moment, ens hem de comparar amb les altres universitats espanyoles, més endavant ja anirem més lluny. En general, el

volum d'investigació és baix, però si dividim el nombre de publicacions de bases de dades que hi ha entre el nombre de persones que hi treballen, l'activitat mitja que ens surt és molt elevada, fins i tot podríem dir que la més elevada de l'estat i comparable perfectament a la de la majoria d'universi-

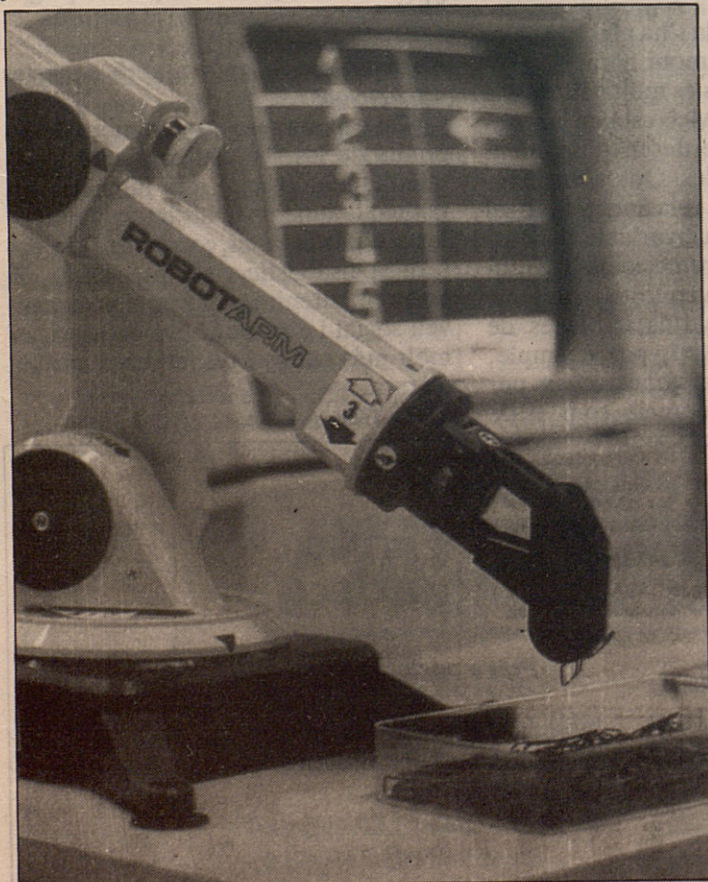
tats europees. Hi ha un ritme de treball infernal.

Però cal un segon pas. És a dir, tenim un gran nombre de publicacions, però a partir d'ara ens cal una gran qualitat de feina que suposi un fort impacte. L'aconseguir un nivell de qualitat i de transcendència que ens permeti ésser competitiu internacionalment és molt, molt difícil. Per fer-nos una idea, ens caldria fer feina durant uns vint anys al ritme que ho hem estat fent fins ara. És complicat, però no impossible.

A tot això cal afegir-hi el problema econòmic. Una universitat necessita d'una gran quantitat de doblers: per a instal·lacions, material, equipament, millores constants, etc. Ara com ara estam bé quant a "literatura", és a dir, en publicacions científiques, llibres, revistes... Si ens quedàssim aquí estaríem al nivell màxim d'una universitat d'un país subdesenvolupat. Tot això és la base d'una universitat. Ara cal pujar el segon graó: una investigació innovadora, de qualitat i competitiva. Per a això cal un flux continu de doblers.

-I tota aquesta investigació, de quina manera pot repercutir a Balears?

Instrument per a la pràctica de robòtica per ordinador.

El catedràtic de Física Aplicada, Vicenç Torra.

● Participam en el programa Erasmus, en el programa Comett i en un programa d'investigació sobre l'urani

-Tota aquesta investigació en el fons és molt important. Avui, les Balears estan completament abocades cap al turisme, i és necessari que estiguin preparades i en una bona situació tecnològica i científica per al dia en què el turisme faci figa. Investigar aquí és molt difícil, per molts motius. El nostre país du des de molt lluny un gran retard respecte Europa, que cada dia que passa fa més difícil de recuperar. És com voler-nos llevar de damunt una pedra que de cada vegada pesa més.

-Què en pensa de la futura creació d'un parc tecnològic a Mallorca?

-Em sembla completament necessari. Crec que pensar únicament en turisme i serveis, a la llarga pot ser dolent i limitat. Tornam allà mateix: tot parc tecnològic necessita de grans quantitats de matèria gris, d'instal·lacions, d'equipaments a les universitats i per a això es necessiten molts doblers. La Ciència creix en ambients favorables. Un parc tecnològic necessita gent formada, i aquesta es crea gràcies a una altra gent formada prèviament, i tot això es concentra a la universitat. És com un peix que es mossega la cua.

-Què li sembla la importació de cervells?

-Em sembla bé, i jo mateix ho he intentat. Per fer venir aquesta gent cal oferir els estímuls adequats: un bon equip de gent, un bon material, i un bon salari. I en aquest aspecte concret ens trobam que els salaris universitaris estan molt per davall dels del món empresarial. La importació de cervells és molt difícil perquè és molt cara.

Hi ha entitats privades que subvencionin a fons perdut, sense demanar res a canvi?

-Això és quasi bé nul. Les aportacions "estil americà" (fer una donació d'un edifici, subvencionar tota una aula, etc.), aquí no són tradició. No hi ha consciència de la importància de la universitat. Un clar reflex el donen les actuacions polítiques, que ens presen-

ten solament sota una imatge de receptors de turistes que anam a la recerca de més turistes.

-Els programes Eureka ajuden a millorar la investigació científica a Balears?

-Sí. Participam en el programa Erasmus, en el programa Comett i en un programa d'investigació sobre l'urani.

Per tenir projectes internacionals cal tenir relacions amb l'estranger i una capacitat local diguem complementària. La nostra universitat té només 10 anys i estam fomentant molt la col·laboració amb altres universitats, congressos, etc. perquè la gent ens conegui, a fi de crear relacions sòlides i guanyar la confiança necessària per poder desenvolupar programes internacionals. Tenim una vintena de programes de Madrid (en podem arribar a tenir una trentena) i uns tres o quatre d'europaus.

-Que Nadal Batle, un matemàtic, sigui el Rector de la Universitat, fa que les investigacions matemàtiques o informàtiques tinguin prioritat?

● **El fet de tenir molt pocs doblers ens suposa molts pocs instruments de laboratori, i, per tant, la gent aprèn a emprar-ne menys**

-Home, en certa manera. Però tot el que es faci ara, per exemple en informàtica, d'aquí un temps repercutirà positivament en els altres departaments. No cal recordar que la informàtica arriba avui a tots els racons.

-I de cara a l'Acta Única, quin nivell de formació té la gent de la nostra universitat?

-Jo diria que el mateix que puguin proporcionar les altres universitats espanyoles. Respecte d'Europa, és voler comparar-ho amb un país subdesenvolupat. Exemple: si jo necessitàs un enginyer el duria de fora. El fet de tenir molts pocs doblers ens suposa molts pocs instruments de laboratori, i, per tant, la gent aprèn a emprar-ne menys. La gent d'aquí no sap manejar quasi cap instrument i un estranger els sap fer funcionar tot d'una. Per què?

Perquè ell els ha fet servir durant molts d'anys a la seva universitat, que tenia un bon material i en suficient quantitat.

El creixement de la investigació a la nostra universitat és més bé lineal o exponencial?

-Totes les entitats semblants al principi tenen un creixement exponencial i després lineal fins arribar a un punt d'estabilització.

-A quin punt de la funció ens trobam ara?

-Jo diria que estam a una recta prèvia a tot el procés, amb un creixement proporcional al nombre de persones que hi treballen.

-Darrerament hi ha hagut un fet sorprenent, l'adquisició d'un submarí...

-Cal aclarir que el submarí ens el van regalar. Però ens el van donar sense els mitjans econòmics per mantenir-lo i utilitzar-lo. Tot va esser una campanya d'imatge per part del donant; ens va donar el submarí i prou. Aquella donació ens va suposar unes despeses per mantenir-lo i rendibilitzar-lo. A una universitat se li han de donar als materials amb el finançament adequat. Perquè si no hi ha el finançament per mantenir-los, rendibilitzar-los i desenvolupar-los és com no tenir aquests materials.

-I de cara al futur, consolidar el que tenim o investigar més branques de la Ciència?

-Si ampliam matèries passarà que sabrem més coses, però amb menys profunditat. Això pot ser perillós i catastròfic. A més, ens allunya d'aquest segon graó de la competitivitat i eficàcia què hem de pujar com més aviat millor.

I com està el finançament de la nostra universitat?

-Tots els doblers que rebem vénen de Madrid perquè nosaltres estam encara dins el "territori MEC" i hem de reconèixer que en el fons la quantitat de doblers que es reben va en funció del nombre d'alumnes. En tenim uns set mil i mirant-ho objectivament estam ben tractats. Però lluny d'allò que seria ideal, perquè, com ja he dit, una universitat necessita molts doblers per al seu bon funcionament.

Donam la mà als ajuntaments,

construïm Mallorca plegats.

El Consell Insular de Mallorca du a terme en col·laboració amb els municipis petits de l'illa, un ambiciós programa de realitzacions que és el resultat d'una estreta cooperació en matèria tècnica, jurídica i econòmica i en una àmplia plataforma d'accions en els camps més importants de l'activitat ciutadana diària.

El Consell Insular de Mallorca ofereix als diversos municipis una ajuda inestimable en matèria d'assistència social als ciutadans, de foment de la cultura popular, de dotacions d'infraestructura esportiva als pobles, de potenciació de les activitats econòmiques i socials, de creació de llocs de feina, de construcció de carreteres, de protecció del medi ambient i de tot quant s'ha de menester perquè els petits municipis de la nostra illa puguin disposar d'unes dotacions d'infraestructura adequades a les seves necessitats.

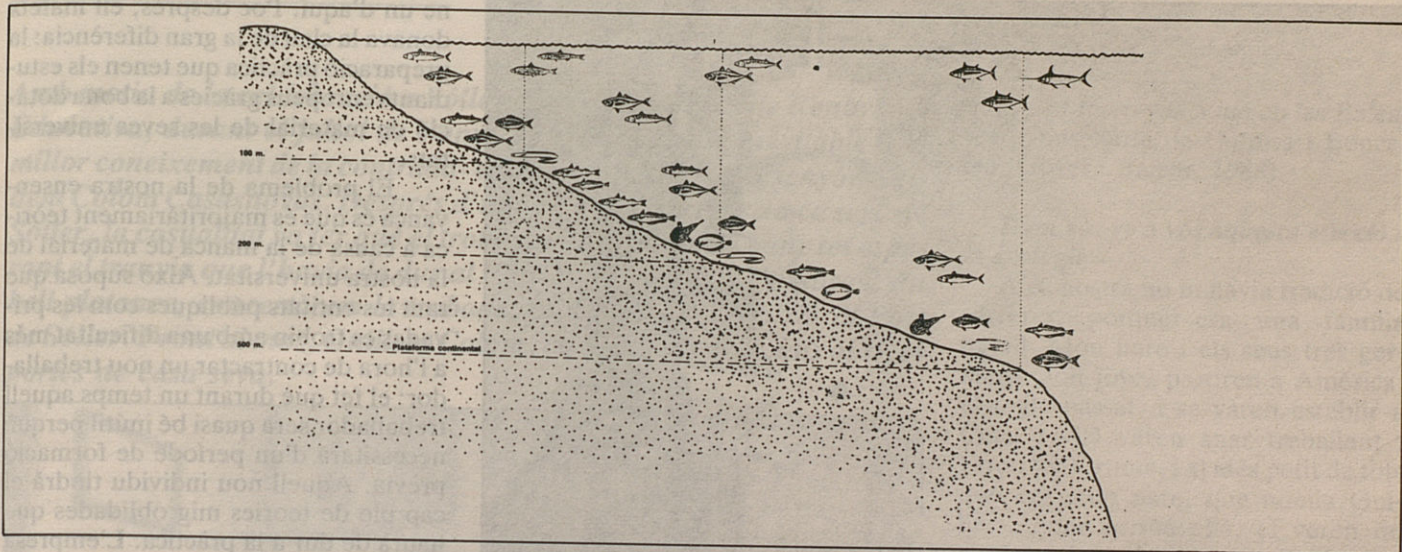
**Per nosaltres,
els més petits són els
més grans.**

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

PEIXOS EN CAPTIVITAT: UNA EXPERIÈNCIA

SOFIA MASSUTÍ

L'aqüicultura, definida com la cria o cultiu en condicions controlades d'espècies que es desenvolupen en el medi aquàtic, és considerada, actualment, com a tema prioritari d'investigació a l'estat espanyol.

Aquesta activitat, que viu a tot arreu del món un moment probablement paral·lel a altres branques de producció d'aliment, no s'ha de plantejar com una alternativa a la pesca, sinó més bé com un complement amb incidència positiva sobre ella.

L'aqüicultura marina és una activitat d'alt risc perquè exigeix uns nivells d'inversió força elevats i, fins ara, els resultats obtinguts havien estat més baixos dels esperats. Actualment, això està canviant i hom experimenta un cert optimisme dins el sector, que compta amb un increment positiu en els resultats, per mor d'una millora de les tecnologies de cultiu i d'un coneixement més gran de la biologia de les espècies.

GESA, a la central tèrmica d'Es Murterar (Alcúdia), fa gairebé quatre anys, va iniciar una experiència pilot d'engreix d'espècies marines amb l'objectiu d'aprofitar l'energia residual utilitzada en el circuit de refrigeració de les unitats generadores elèctriques, energia de baixa entalpia, equivalent a 2.000×10^6 te any i que s'evacua al mar. Aquesta central crema lignits per produir energia elèctrica i necessita entre 20.000-40.000 m³ d'aigua de mar a l'hora de refrigerar-se.

Avui, aquesta experiència es transforma en un projecte industrial de planta productora de dues espècies: l'orada (*sporus aurata*) i el llop (*dicentrarchus labrax*) amb capacitat de producció anual aproximada de 150-200 tm.

Els animals poiquilotèrmics presenten una activitat i un metabolisme depenents del medi en el qual viuen; si la temperatura del medi és baixa el seu metabolisme és més passiu, i llur creixement es ralentitza. Per altra banda, amb un increment tèrmic el metabolisme esdevé actiu i repercuteix amb un augment en el desenvolupament. D'aquesta manera i basant-nos en el plan-

tejament anterior, l'experiència resulta summament atractiva, degut a l'aprofitament de les característiques d'aquesta aigua que ens ofereix la central (aigua amb un increment de temperatura de 7-8° C). Així obtenim una millora en el desenvolupament larvari i una més gran velocitat de creixement de les espècies. D'aquesta manera hem obtingut, fins ara, la reproducció, cria larvària i engreix, la qual cosa significa el tancament del cicle biològic en captivitat.

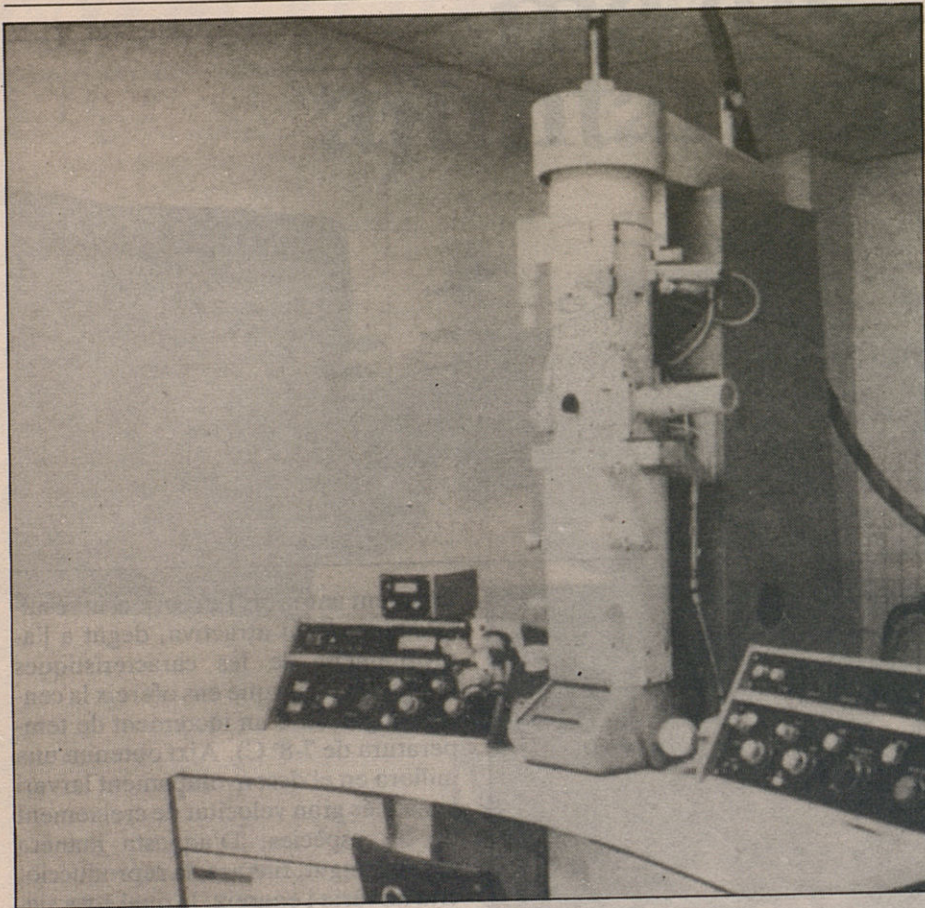
Avui, la nostra activitat i els nostres objectius també van encaminats cap a les tasques següents: la introducció de noves transformacions dins la tecnologia de cultiu per tal d'obtenir una supervivència i qualitat dels peixos criats (individus sense anormalitats en la seva constitució) més gran; i també en el coneixement i maneig complet del cicle reproductiu de les espècies. Tot això forma part d'un camp apassionant, encara ara, en fase d'estudi pels investigadors i en el qual nosaltres tan sols realitzam proves de control en la manipulació del medi extern.

De totes maneres, també altres qüestions d'ordre nutricional, patològic i genètic es van plantejant i investigant dia a dia. Així, en un termini no massa llarg, el cultiu d'aquestes espècies dixerà de ser una incertesa.

Sofia Massuti és biòlega de la piscifactoria d'Es Murterar.

LA CLAU DE LA GRAN DIFERÈNCIA

GABRIEL A. VICH MARTORELL

Aparell per a microscopia de rastreig.

El camí cap a l'Europa unida de cada dia se'ns fa més i més curt. Ja només ens separen tres anys de la data simbòlica de l'u de gener del 1992. Serà llavors quan la gran cursa començarà: lliure circulació de mercaderies i de professionals. Poques barreres: les idiomàtiques i la qualificació dels treballadors. Serà llavors quan els millors

preparats disposaran de les millors feines i més alts salaris.

Molt poca gent dubta de la diferència de qualitat dels estudis que es poden fer a Mallorca i dels que es fan a la resta d'Europa. Si bé no hem d'oblidar que la nostra universitat pentura és la més jove de totes, és cert que els universitaris illencs hauran de lluitar

de valent si volen aspirar als millors llocs de treball. El mateix Vicenç Torra, a l'entrevista d'aquest mateix número diu que si necessitàs un enginyer el duria de fora abans que agafar-ne un d'aquí. Poc després, ell mateix donava la clau de la gran diferència: la preparació pràctica que tenen els estudiants europeus gràcies a la bona dotació de material de les seves universitats.

El problema de la nostra ensenyança és que és majoritàriament teòrica a causa de la manca de material de la nostra universitat. Això suposa que tant les entitats públiques com les privades es trobin amb una dificultat més a l'hora de contractar un nou treballador: el fet que durant un temps aquell treballador serà quasi bé inútil perquè necessitarà d'un període de formació prèvia. Aquell nou individu tindrà el cap ple de teories mig oblidades que haurà de dur a la pràctica. L'empresa li haurà d'ensenyar les primeres passes dins el món de la realitat pràctica. Tota aquesta formació ha de ser tasca de la universitat. A Europa, la bona i suficient dotació de material per a l'estudi pràctic permet que els seus llicenciats facin servir durant els anys d'estudi els instruments i màquines que trobaran el dia de demà als seus possibles llocs de feina. Els coneixen a fons, i saben tots els seus secrets per a un correcte funcionament. Però la nostra universitat està en el bon camí. No hi ha dubte que una millor dotació econòmica milloraria molt la nostra situació docent. No és el moment d'adormir-nos i deixar que tot ho facin els de fora. Cal seguir treballant com s'ha fet fins ara perquè la Universitat de les Illes Balears sigui una universitat amb identitat pròpia i capaç d'afrontar els reptes de la gran Europa.

COMERCIAL I INSTAL·LADORA BALEAR, S.A.

Eusebi Estada, 70
Tels. 29 39 08 - 29 39 15

07004 - Palma

AGÈNCIA IMMOBILIÀRIA FERRER

Miquel Àngel Ferrer Montserrat
(Assessoria jurídica pròpia)

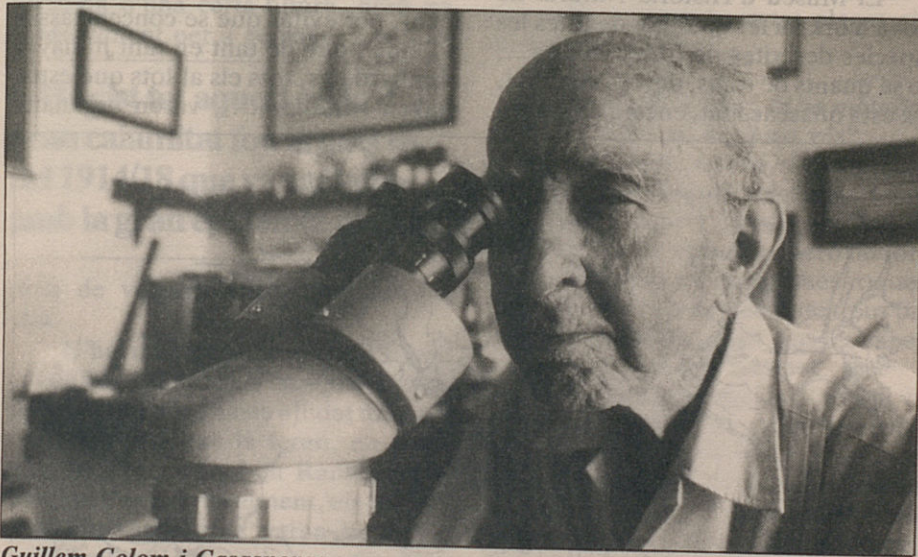
**COMPRA, VENDA I LLOGUER DE
RÚSTIQUES, PISOS I XALETES**

Pl. Major, 1. 2n. Tels. 71 31 88 - 71 53 63
07002 PALMA DE MALLORCA

CONVERSA AMB GUILLEM COLOM*

C. PICORNELL/A. GINARD

Amb motiu de la celebració a Sóller de la XI Setmana de Renovació Educativa, durant el juliol de l'any 1987, ens semblà inevitable -pel millor coneixement de la contrada- entrevistar-nos amb el senyor Guillem Colom Casanovas. Després d'una visita infructuosa a ca seva de Sóller, la casualitat va fer que el trobàssim assegut a un banc tot esperant el tranvia que l'havia de dur al Port. Allà mateix, a l'ombra d'un bell plataner, concertàrem la trobada -pel mateix horabaixa- al Port de Sóller. Front al mar, Guillem Colom, bon conversador, ens obrí les portes de casa seva.

Guillem Colom i Casanovas.

Els vuitant-vuit anys de Guillem Colom han estat ben aprofitats pel que fa al seu vessant científic. És autor de moltíssimes publicacions d'investigació, que el situen entre els millors científics de la geologia actual, i d'altres de divulgació, que ho ben manifesten.

Entre aquestes darreres hem de fer esment de *Más allá de la Prehistoria*, *Biografía de las Baleares*, *Geología de Mallorca*, *Introducción a la historia geológica de Mallorca*, *Geomorfología de Mallorca*, *Los lagos del Oligoceno en Mallorca*, i el recentment ree-

ditat *El Medio y la Vida en las Baleares* (Conselleria de Cultura i Educació, Govern Balear, 1988).

-D'on vos ve a vós aquesta afecció a la geologia?

-A ca nostra no hi havia tradició de carreres, perquè era una família humil. Mon pare i els seus tres germans molt joves partiren a Amèrica, el segle passat, i se varen establir a Cuba i allà varen anar treballant i varen fer fortuna, i al més petit de tots que era mon pare, que nomia Guillem, quan arribà allà, el veren un al·lot tan jove, havia sortit d'una escola d'ensenyança primària, l'aficaren dins un col·legi de jesuïtes i hi va estar fins als devuit anys i varen esser cent cavalls...

A tots nosaltres la tradició era dedicar-nos a estudis tècnics de comerç. A dos germans meus, a un l'enviaren a França, l'altre a Anglaterra; l'any 14 quan se va declarar la guerra era a Anglaterra, acabava d'estudiar anglès, i a jo també m'hi havien d'enviar...

A Sóller, a principis d'aquest segle, quan varen expulsar de França les ordres religioses, els pares de La Salle varen fundar un col·legi... Tenien l'Hermano Bianor que era botànic...

Fins devers els catorze anys no vaig pensar més que en jugar; després me va interessar la naturalesa..., i com que jo ja havia establert amistat amb el professor Fallot i amb en Darder, me

SUPERXANSAS

Carrer Major, 27 - Telèfon 58 16 18

FELANTX

varen dir: has d'estudiar ciències geològiques, però a mi me va agafar la guerra d'Annual i vaig quedar dins el servici, la quinta més jove. Vol dir que estava jo preparant per passar el batxillerat, assignatura per assignatura, perquè no és com ara..., però, essent soldat i no sabent quan s'acabaria la guerra...

Vaig estar tres anys al servici..., a enginyers telegrafistes..., els diumenges tenia lliure, però el dilluns dematí a les set ja havia de ser a Son Bonet, al Pont d'Inca, perquè feien fer molta instrucció, i ens posàrem forts. Jo ja hi estava fort per caminar, perquè ja feia moltes excursions...

Quan me vaig llicenciar, devers l'any 23, me'n vaig anar a França i el professor Fallot me va donar cartes de presentació, sobretot per al professor Cailleux del Col·legi de França, que ensenyava roques sedimentàries i microfòssils; perquè, quan va haver acabat la primera guerra mundial, va esser quan va començar l'aplicació de les roques sedimentàries i dels microfòssils a l'estudi del petroli... Per exemple, una calcària miocènica i una altra cretàica. Si presentam un exemplar sense fòssils grossos no sabrem quina formació és, i als mapes geològics de Fallot hi havia confusions; en canvi, amb un examen microscòpic ho resollem aviat, perquè tenen una composició molt diferent. Les miocèniques estan plenes de radiolaris i altres "bitxos" silicis, i les cretàiques tenen una composició particular d'unes algues microscòpiques... Així és que és una gran ajuda, i me varen fer estudiar això.

Per cert, també un any a la Universitat de Strasbourg, que també inaugurava una cosa nova, perquè fins a aquell temps a França l'estudi de les roques se basava en les roques de tipus volcànic o plutònic, a la part sedimentària quasi no li donaven importància... Però, a partir de les investigacions petrolíferes va prendre la part sedimentària microfòssil una força grossa i s'hi va dedicar moltíssima gent i varen sortir revistes especialitzades...

I jo m'hi vaig anar dedicant. En Fallot me va dir: a França tenim molts d'amateurs i han fet una bona obra i la podràs fer aquí, i així he estudiat.

No som un universitari, jo som un simple amateur. Llavors la Universitat de Palma me va donar el títol de

● Guillem Colom és autor de moltíssimes publicacions d'investigació que el situen entre els millors científics de la geologia actual

doctor *honoris causa*, i n'Oriol Riba no fa molt de temps va venir i m'hi volien fer de Barcelona..., però, no hi puc anar...

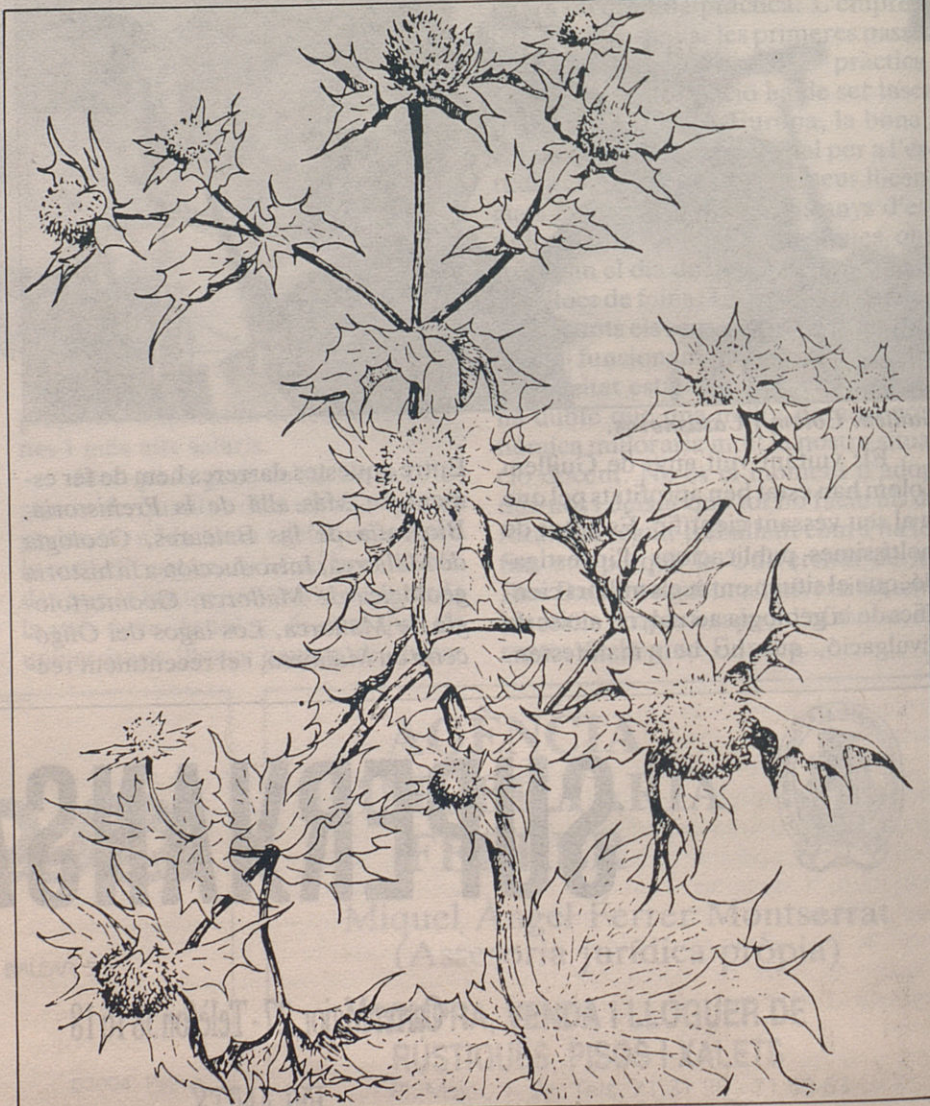
Jo vaig començar a fer això a partir de l'any 23 i vaig començar a fer intercanvis amb tots els que s'hi dediquen. Així és que he reunit una biblioteca...

El Museu d'Història Natural de Nova York va fer un fitxer de totes les espècies descrites de foramimífers..., no sé quants de toms, devers seixanta, ara està quasi acabat, encara en surten

de nous, però el fons bibliogràfic gros està fet. Jo m'hi vaig subscriure en això i és l'únic que hi ha a Espanya... Ara ho he deixat i anirà al Museu de Ciències Naturals (de Sóller)...

Jo tenc 86 anys, per l'agost faré els 87... Així és que tot aquest segle l'he vist... La gran calamitat que he vist és la guerra del catorze al devuit, que va acabar amb la gran epidèmia de grip. Llavors, la guerra civil espanyola; jo no vaig voler esser ni feixista ni res. Vaig dir: el dia que me demanin a files, hi aniré; si no hi anaves t'afusellaven o te feien anar a un regiment de càstig. No hi havia més remei que creure; però, si no me demanen, no hi vaig.

I llavors, aquí a Sóller, l'Ajuntament, per evitar que se concentrassin a Palma, que de tant en tant hi havia bombardeigs, tots els al.lots que estudiaven batxillerat..., varen organait-

El card marí (eryngium maritimum). Dibuix de G. Colom.

zar un Institut de Segona Ensenyança, i a jo me varen fer ensenyar ciències naturals i vaig estar col·locat i me deixaren tranquil. Quan va acabar la guerra, ho varen organitzar d'una altra manera i jo vaig cercar sortir-ne... i ho vaig deixar anar.

Llavors, jo vaig publicar... perquè totes les ciències naturals m'agradaven, i trobava que a Mallorca li faltaven un parell de llibres. Per exemple, la Biogeografia de les Balears: com varen sortir les Balears i així com s'han poblat de plantes i d'animals, són dos toms.

La Geologia de Mallorca la me demanaren, a condició que no havia de ser just per a jo, havia de ser una geologia d'una certa altura, però no exclusivament per a geòlegs...; és una

● He vist tot aquest segle. La gran calamitat fou la guerra del 1914/18 que va acabar amb la gran epidèmia de grip

obra de vulgarització, però bastant alta.

N'havien de publicar una d'Eivissa i una de Menorca. I en aquell temps jo era molt amic i havia ajudat molt als dos francesos que la feren, en Bourrouilh a Menorca i en Rangheard a Eivissa. Però, naturalment, els francesos varen ser pràctics; varen dir: *estam conformes d'això*, però varen dir: *Què cobrarem?* Jo no vaig cobrar res. Jo els vaig dir: *cobraran el que jo he cobrat i pentura els regalaran cent exemplars*, i varen dir: *ah no!, nosaltres volem fer una feina, però la volem cobrar*.

Perquè els més indicats per fer-ho eren ells. Havien fet dues tesis docto-

rels d'estat; vol dir que era fàcil fer una cosa amb els mateixos gravats... Sense cobrar no anaren de res... Jo ho podia fer, però no han tengut doblers per fer-ho.

Jo tenc també una Geomorfologia de Mallorca, i va ser un doi no haver fet una geomorfologia de les tres illes, perquè hagués estat més hermos.

Más allá de la Prehistoria, això va esser el primer; és un llibret molt senzill. Devers l'any cinquanta tothom creia que les Balears eren d'origen volcànic, i jo per destruir aquesta idea... No hi ha res de volcans... Mallorca pertany a les serralades alpines, Mallorca i Eivissa; Menorca no, Menorca és una illa a part: és un "zócalo" paleozòic que no ha estat plegat als moviments alpins...

-Per exemple, a Lluc, hi ha material volcànic. Com ho explicau vós?

-La base dels terrenys secundaris són colades de roques volcàniques que penetraren dins el Trias i arribaren fins a la base del Juràssic, però no formaren volcans, varen ser unes roques que, a un moviment donat de tipus pirogènic, se filtraren per dins les capes triàssiques, que són marines...

N'Hermite al Puig de l'Ofre hi va pintar un volcà, hi ha pintat la xema-neia, i és que a baix hi ha Trias amb roques eruptives. Ell veia les roques eruptives i va dir: per qualche banda han de sortir, pardal!, i l'hi va pintar, però no hi ha cap con volcànic, ni molt menys...

En Pomar era partidari d'una tectònica de "flujos", és a dir, que els terrenys se corrien un damunt l'altre; això, en part, en detall hi és, però l'estructura principal és el plec fallat, que puja un damunt l'altre. Això és la base

● Aquí no hi ha volcans. Mallorca i Eivissa pertanyen a les serralades alpines. Menorca és un "zócalo" paleozòic que no ha estat plegat als moviments alpins

de l'estructura de la serra Nord. A la serra de Llevant és una tectònica més senzilla...

Amb en Darder érem molt amics... Quan va haver acabat la guerra civil va venir encara i el vaig acompanyar pels voltants de Palma, per cercar aigües. I amb això li va agafar una malaltia i amb un moment va ser mort...

Jo a la tectònica no m'hi he dedicat, en no ser ara darrerament per la part de Randa, perquè les altures ja no eren tan altes i les excursions eren més fàcils. Vaig estar més ocupat en l'estudi de les roques sedimentàries. En aquell temps, les seccions fines les feia jo: a Espanya no hi havia cap preparador, i si les enviava a França les me feien molt bé, però de vegades estaven tres mesos a enviar-les-me; i jo a vegades tenia interès en tenir-les aviat i vaig aprendre la tècnica de fer-les jo mateix...

Jo tenia molta amistat amb tots els micropaleontologistes d'aquella època...

Jo era molt amic amb en Rios, de l'Institut Geològic. Ell me va dir: vostè m'ha de fer un estudi detallat del Puig Major... I jo era amic de la família que té Monnàber... Amb don Bartomeu, me n'anava amb ell i jèiem un parell de dies allà dalt, i jo me'n duia dinar i me n'anava a passejar tot sol... i va ser quan vaig trobar el jaciment de

FES-TE CONÈIXER

Anuncia't en

EL MIRALL

QUARS
llibres tècnics

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

Relleus simètrics, alpins, de grans plecs de roques calcàries fortament contretes, que originen les valls de Son Torrella, Cúber-Almallutx, vista des del Puig Major (1.450 m.). Dibuix de G. Colom.

plantes que són oligocèniques al vessant que mira a la mar...

De coleòpters, a Mallorca, n'hi ha catalogats devers 1.200 espècies i en vaig arribar a reunir 1.000 espècies.

-Voldria que ens contàssiu quan el Mediterrani es va assecar...

-Va ser un descobriment. La memòria la me va publicar la Universitat (de les Illes Balears)... Una Universitat de Califòrnia va fer un estudi de la mar fonda, a base d'uns barcos que duïen uns trepants que feien un forat fins a devers setcents metres de fondària; el treien sencer... Al Mediterrani varen trobar unes grans capes de guix, unes grans capes de sal i unes algues mesclades, que demostraven que havia quedat sec fins que, més tard, Gibraltar se va rompre i les aigües de l'Atlàntic varen penetrar altra volta...

-I l'aspecte dels llacs de l'Oligocè?

...la zona del geosinclinal secundari va quedar unida al massís de l'Ebre i Català, i d'allà venien les aigües damunt la zona balearica i se formaren llacs, amb carbó... Llavors, va venir ja la gran transgressió burdigaliana que va cobrir tota Mallorca i després varen

venir els plegaments alpins darrers...

-I del Museu de Ciències Naturals que faran ara (a Sóller), que en sabeu?

-Jo no m'hi he volgut aficar, perquè no puc anar a les reunions; ja fa temps que vaig deixar de conduir. Però ho duran endavant. Material en tenen molt, els he donat molts de fòssils... Poc a poc ho aniran fent. Serà interessant.

● El Mediterrani havia quedat sec fins que es va rompre Gibraltar i les aigües de l'Atlàntic varen penetrar altra volta

-I del túnel?

-Devers l'any 70 se va moure aquesta qüestió i la varen moure els enginyers d'Obres Públiques de Palma, un tal Parietti, que jo era molt amic seu. Tenien tot el traçat, tot ben estudiat. Ells deien de llevar el tren i eixamplar el túnel, que hi poguessin passar dos camions grossos amplament... Estàvem a 22 kms. de Palma, i anar a

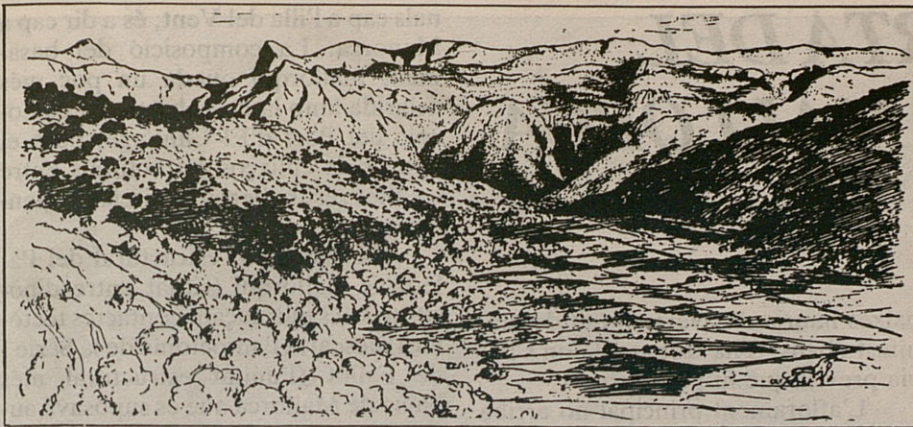
Palma hegués estat fàcil. Hagués canviat un poc la fisonomia de Sóller...

S'anava a Palma a esquena de bisbita. Llavonses Isabel II va venir a Sóller i va inaugurar la carretera que ara hi ha, i va ser un gran avantatge. Varen fer el tren i va ser un gran avantatge. Ara, un túnel gran seria un avantatge també molt gros. Que certa cosa, per ventura, faria mal al comerç de Sóller, però també hi hauria altres avantatges, la proximitat amb Palma... En fi, jo crec hi guanyaria, seria un progrés...

Si fan el túnel i deixen el tren tal com està, al meu parèixer, el tren és mort, perquè tothom emprarà el medi més ràpid per anar a Palma. Els que vulguin veure les vistes del Coll seran quatre turistes, però la generalitat anirà i vendrà pel túnel, el tren quedarà fins que ho hagin despatxat tot. Menys el tranvia, el tranvia té un gran èxit, els estrangers ho troben una cosa extraordinària...

-Vós havieu firmat el manifest de l'any 1935 dels intel·lectuals mallorquins...

-Me pareix que sí, però ja no me'n record. Hi havia la revista *La Nostra Terra* que la dirigia Don Joan Pons,

Sector central de la Serra Nord. En primer terme, una part de la vall de Sóller oberta al mar. Al fons, la serra d'Alfàbia i el Puig de l'Ofre. Dibuix de G. Colom.

que era un gran autonomista i un gran mallorquinista. Era tot un home d'envergadura, però va publicar poca cosa... Volia que li fes un bestiar, però tenia altres coses més interessants... Amb Don Joan Pons érem molt amics. A tots els textos els hi enviava i els me corregia en castellà, i si eren en mallorquí... Era molt crític... i era molt llest.

Amb el setmanari Sóller hi he col·laborat, però no molt. Hi vaig enviar una sèrie de coses, sobre animals..., però varen dir que no tendria interès i vaig acabar per no escriure.

Ara tenc una cosa, llegendes sobre animals, en mallorquí, està publicat a Estudis Balearics; llegendes i supersticions, fantasies com les dones d'aigua, que s'enfonsen dins una cisterna i a la nit surten... És un article que no té moltes pàgines.

-El català, trobau que és apropiat per a la divulgació científica?

-Jo no hi he escrit mai. No, perquè tenc amics per Nordamèrica i per Sudamèrica que llegeixen el castellà... En fi, per a ciència, m'estim més em-

prar la llengua més ampla, que està més extesa... L'anglès ara s'imposa.

De Quaternari, no heu fet res?

-No. A la geologia meva hi falta el Quaternari. A Palma tenim don Juan Cuerda que és un gran especialista en Quaternari. Vàrem quedar d'acord amb ell... i jo just arrib al Pliocè.

-Les arenisques de Benyalbúfar segueixen essent les roques més antigues, podríem dir?

-Això mateix. això és part del "zócalo" que hi descansa Menorca, que també surt davall l'estructura més inferior de Mallorca... I ara han trobat Carbonífer també..., una fàcies pantanosa d'aigua dolça per la banda d'Estellencs...

A dins l'Horta (de Sóller) també s'han trobat un parell de vèrtebres de dinosaures, molt empotrades dins una part margosa molt dura, però no s'ha acabat de trobar una cosa que li puguis donar un nom, no se sap què és... És un fenòmen especial, els dinosaures i els ammonites acaben de cop. Al començament del Cretàcic ja s'han aca-

bat. Se suposa que hi degué haver un canvi climàtic, segurament, ambiental, que no degué ser propici a aquests animals...

-Vós teniu un article de la importància de les pluges de fang dins la geologia...

-El vaig publicar amb en Jansà... Això ve d'Àfrica, del desert. Hi vaig trobar diatomees... Hi va haver un parell de pluges que varen ser notables...

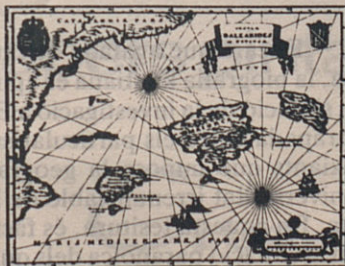
La conversa es perllongà encara molt més temps, entre visites al seu taller d'investigació i mirades a les seves il·lustracions. Guillem Colom gaudeix també d'una bona mà per a l'aquarel·la, que li ha servit per il·lustrar algunes de les seves obres. Bona tasca la d'aquest sol·leric dedicat, principalment, a la investigació geològica.

Com molt bé assenyala a l'acabatall d'un dels seus llibres, citant a Shakespeare,

*"In nature's infinite books,
of secrecy a little I can read"*

(Al llibre infinit de la natura, hi puc llegir un poc de secret).

*A aquesta conversa hi foren presents, també, Guillem Florit "Marió" -que feu infinites fotografies-, Carles Benito i Catalina Valriu -que s'encarregaren de filmar-ho tot en les càmeres de vídeo- i Miquel Grimalt -que col·laborà en les preguntes-.

A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixin fermes vinyes i s'hi crin esplendorosos vins coneguts des de l'antiguitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

LA DESCOBERTA DEL PALEOZOIC A MALLORCA

ANTONI RODRÍGUEZ-PEREA

Les nombroses dades del sondatges petrolers al litoral català i valencià, l'examen de perfils sísmics obtinguts al Solc de València i algunes dades recents de la geologia mallorquina, han permès avançar enormement en el coneixement geològic d'aquest sector de la Mediterrània Occidental i, de retruc, en el coneixement de les nostres Illes.

El desenvolupament de la Geologia Balear ha estat intens en els darrers anys, però potser una de les descobertes més atractives, encara que de ben segur no la més important, és la troballa d'afloraments d'edat paleozoica a Mallorca, al NW del Port d'El Canonge. La seva presència corrobora les sospites, ja presents els darrers anys, que el basament no emergit de Mallorca no podia ser massa diferent de l'emergit a Menorca, i per tant el Paleozoic hauria de formar part de l'estratigrafia de Mallorca. No podia tractar-se de grans afloraments que, sens dubte, no haguessin passat desapercebuts als geòlegs que han treballat a l'illa, però, tanmateix, la seva localització a les escates encavalcants més

baixes hauria d'haver-se posat de manifest abans. S'ha trobat allà on s'havia previst que hi podria ser.

L'aflorament principal no arriba als 300 m² i es localitza devora la mar, molt prop d'El Racó de La Cova, i va acompanyat per dos fragments més de dimensions molt reduïdes. La seva edat és carbonífera (300 milions d'anys aprox.) i els materials que el constitueixen són predominantment *pelites fosques* (sediments de gra fi) de baix grau metamòrfic i que contenen fragments de Crinoïds (Equinoderm).

La significació de la descoberta enllaça amb una antiga discussió sobre les relacions entre les diverses illes, i en particular entre Menorca, on el sòcol paleozoic aflora extensament, i Mallorca-Eivissa. Les característiques estratigràfiques d'aquestes darreres no presenten diferències tan notables com les que s'observen entre aquestes i Menorca. La polèmica es centrava, i encara no està plenament resolta, en quina era la naturalesa del basament en que s'assentaven Mallorca i Eivissa i en com es podien continuar les direccions estructurals de les illes meridio-

nals cap a l'illa del Vent, és a dir cap a Menorca. La composició del basament mallorquí queda un poc més aclarida amb la descoberta del paleozoic del Port d'El Canonge, però el tema dels enllaços estructurals entre les Illes resta obert a la discussió científica.

La disposició estructural del Paleozoic mallorquí (situat entre dipòsits triàssics mitjançant contactes tectònics) descarta l'autoctonia de la Sèrie I de Fallot (l'unitat estructural més baixa de Mallorca que es suposava autòctona, és a dir, no transportada tectònicament) de manera que podem contemplar l'illa, sencera com la part emergida d'un apilament d'unitats encavalcades que s'estenen més enllà, dins el Solc de València.

Així doncs, ens trobam amb dos fets nous i, si es vol, emocionalment contradictoris. Per una banda desapareixen algunes de les "diferències insulars atàviques": a Mallorca també hi tenim Paleozoic. L'estratigrafia balear és doncs un xic més homogènia. D'atra banda ens trobem damunt una illa que estructuralment és encara més "inestable" del que creïem: al llarg del quasi infinit temps geològic, Mallorca s'ha format per un apilament d'escates, vengudes de migjorn fa 16 milions d'anys, sense que coneguem, fins ara, cap "punt de referència estable". Tot això no ens ha de preocupar massa, tanmateix Menorca s'aguanta amb tres potes, segons diuen, i és l'Illa geològicament més antiga.

ALGUNES REFLEXIONS EN VEU ALTA

MATIES VALLÈS

Al llarg dels vuitanta anys que visqué, Immanuel Kant no s'allunyà més d'altres vuitanta quilòmetres de Königsberg, la seva ciutat natal i mortal. Aquest aïllament monacal no impedí la seva presència en les trinxeres del pensament, i no va faltar a cap de les batalles filosòfiques i científiques lliurades a la seva època. El localisme puntual de la seva existència física no minvava la universalitat del seu pensament, malgrat les deficiències d'uns sistemes de transport i de comunicació que han convertit avui el planeta en llogaret i que permeten que un oís a París sigui replicat instantàniament a Nova York amb un "Jesús" o "Salut" -segons credos.

Encara que agafada de rampellada, la biografia kantiana és aplicable a la situació de la investigació a Balears, atrapada entre els particularismes asfixiants que imposa la geografia i la universalitat irrenunciable de la ciència. En aquesta tesitura, és fàcil caure en la situació paranoica dels qui detecten corrupció a qualsevol estudi que no porti l'apèndix balear o en el globalisme no menys absurd dels qui cerquen en la generalització la fuga d'un lloc i d'un temps que semblen detestar. Una concepció de la realitat que

Rita Levi, especialista en genètica: "els mitjans de comunicació poden fer perillar la salut mental dels pobles".

utilitza la naturalesa com a llenguatge, no pot caure en la utopia ni en l'ucronia però sempre sabent que l'exploració d'un àmbit concret és el camí idoni per rapinyar descobriments d'interès ampli. Agafant Darwin per tal de recolzar la idea, basti recordar que la seva teoria evolutiva no partí precisament d'una elucubració planetèria, sinó de l'observació d'una espècie concreta, fent-la extensiva i traient-ne conclusions per l'autopista del mètode inductiu. A l'altre pol de la situació, el mínim pel mínim no porta sinó a una

taxonomització esclerotitzant, a la qual deu gran part dels problemes la situació del treball científic en tot el món.

Insistent en el mateix, la mal des-simulada vanitat del Pasteur parisió vé de la seva naturalesa de vaixell insígnia de la ciència francesa abans que d'una dedicació exhaustiva i exclusiva a problemes de matriu etnocèntrica gala -les investigacions a l'entorn del problema mundial de la SIDA constitueixen l'aportació més recent de l'Institut. Quelcom similar passa al

MIT d'Estats Units i a un ramell de centres semblants.

A Balears, la situació no és tan catastròfica com voldria el cor habitual de planívoles, tan habituades a plorar rera els cadàvers. Hi cap recordar que les lamentacions per un retrocés general en els nivells de formació acadèmica dels alumnes de Ciències -un dels plats estimats en llur dol- són compartides en països punters com Anglaterra i EE.UU, per la qual cosa perden fins i tot l'etiqueta d'originalitat. Però, sense donar raó als irracionals ni escoltar als qui són sords a qual-sevol anàlisi aliena a llurs axiomes, és necessari reconèixer que la situació no està per escarafalls...

Per exemple, una regió que ha dissenyat un sistema d'aprofitament energètic tan sofisticat que utilitza cada raig ultravioleta caigut sobre la

● **Les investigacions a l'entorn del problema de la SIDA constitueixen l'aportació més recent de l'Institut Pasteur**

seva superfície per bronzejar un centímetre d'epidermis nòrdica, és incapaç de muntar una Escola de Turisme en condicions, i la que malviu sota el paraigua de la Universitat Balear desenvolupa els cursos sense la preceptiva autorització ministerial. Amb aquesta perspectiva en una branca que afecta la pròpia supervivència de l'economia de les illes, quin és el balanç per activitats com les científiques, molt més trencadisses? Un balanç mancat, en efecte.

Els aparatosos discursos que par-

Papers pintats

Marc i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

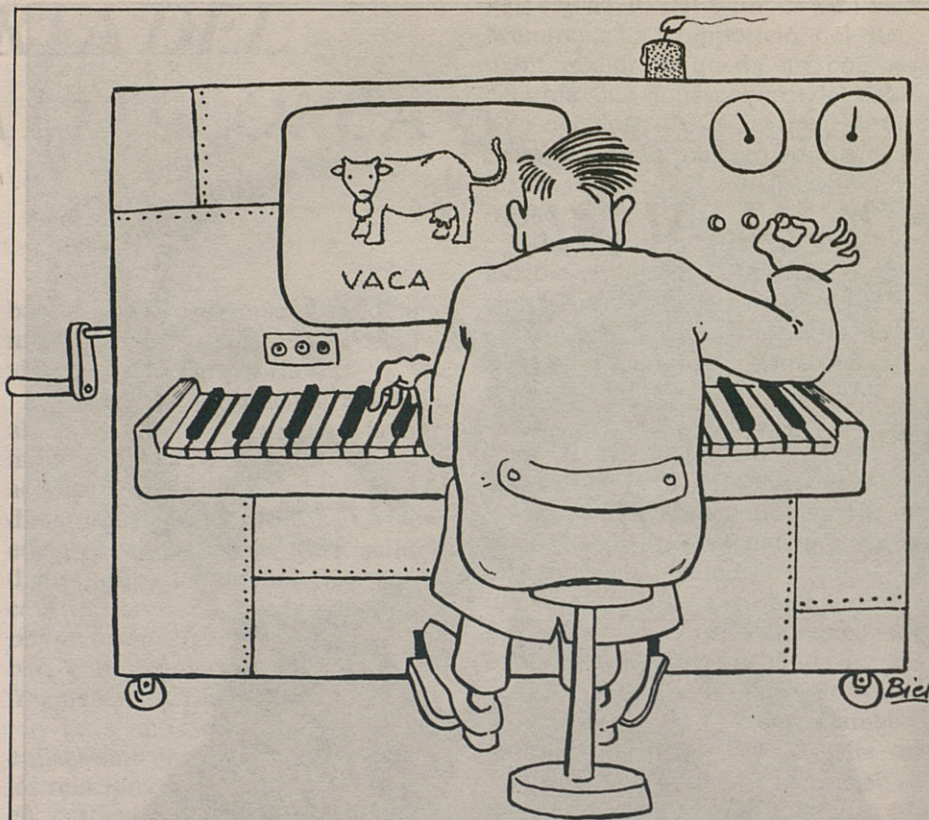
07002 PALMA

laven de Balears com d'una perfecta cruïlla mediterrània que la convertiria en enllaç idoni entre Àfrica i Europa, han quedat reduïts a una xerrameca sense sentit. S'ha aconseguit desaprofitar fins i tot el patriarca oficial de la terra, Ramon Llull, del qual el pensament exuberant i omnicomprensiu floreix als Estats Units mentre resta mig mort a la seva pròpia terra. I els adjectius no són massa diferents a l'hora de qualificar un grapat de dissertacions sobre la instal·lació d'indústries lleugeres que portassin sota el mateix jou una investigació puntera cas de la farmacèutica, rellotgera o de derivats del silici.

Balears està abocada al mar, que és material idoni per poetes. I no tan estimulants per a científics, a jutjar per la dilapidació de fons materials i espirituals portat a terme pels qui han confós l'autonomia amb la dispersió estèril d'esforços en una miriada de tessel·les que és impossible quadrar en un mosaic. La universitat, per la seva part, fou una ruleta de canvis fins fa uns pocs anys. Dotzenes de professors hi recalaven el temps suficient per donar una classe i signar el trasllat a altres recers menys inhòspits -crear escola, es diu la figura. L'accés en massa a la titularitat ha posat les brilles de la màxima institució acadèmica en mans de la generació que oscil·la entre els trenta-cinc i els quaranta-cinc anys, de la qual els fruits estan per veure.

Fins que la insularitat deixi de ser excusa emprada i exprimida fins el més enllà i es metamorfosegi en incentiu, la situació de l'investigació serà provinciana, que és el qualificatiu equivalent a mediocre en termes científics. I un altre factor oblidat és la gènesi d'una èlite que amb una estirada condueixi a una ebullició creativa. En el pròleg a un doble volum sobre "Química-Física 1", prodigi de claredat escrit per Antoni Roig abans que la preocupació política suplantés, encara que parcialment, la vocació científica, es remarca amb bon seny que l'exigència de la democratització educativa oblida massa sovint la formació d'una "aristocràcia" indispensable -si la Història de la Ciència no ment- per situar-se en els llocs punters.

Maties Vallès és químic i cap de redacció de "Diario de Mallorca"

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Biblos
Campos	Colom	Palma	Embat
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Fondevila
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Jaume de Montsó
Inca	Casa Pedrós	Palma	Kiosc Cort
Inca	Espirafocs	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Manacor	Xalor	Palma	Pitiüsa
Maó	Catalana	Palma	Quart Creixent
Maó	Catòlica	Palma	Selecta
Palma	Alcaide	Palma	Totem
Palma	Balmes	València	Tres i Quatre
Palma	Barou		

I als principals quioscs de Palma

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
 Adreça _____
 C/ _____ Núm. _____ Pis _____
 Codi Postal _____ Població _____
 Telèfon _____
 Se subscriu a _____ 6 números ☐
 _____ 12 números ☐

de la revista EL MIRALL, al preu de 1250 ptes. i 2500 ptes. respectivament, que pagarà:

- * contra rebut a domicili ☐
- * amb càrrec al compte bancari/d'estalvi ☐

Banc/Caixa _____
 Agència/Oficina _____
 Cte/Lta núm. _____

Signatura _____

APORTACIÓ DE LES COOPERATIVES AL BENESTAR SOCIAL. ALGUNS ASPECTES DE LA SEVA ECONOMIA

PERE ALBERTÍ HUGUET*

Quan s'escriu damunt cooperatives es pot caure en l'error de presentar un món ideal allunyat de la realitat. Trobar el punt just i transmetre aspectes de la seva economia és el que s'ha imposat qui escriu aquest article, ja advertint que no serà gens fàcil, precisament pel component doctrinal que fa veure als qui n'estam convençuts que les cooperatives són una alternativa social vàlida pels temps que corren.

Al camp, a les Illes, el cooperativisme encara no s'ha vist consolidat.

Comencem per dir que qualsevol activitat econòmica bé sigui de producció, consum o crèdit pot ésser cooperativitzada. La qual cosa no implica que una empresa pel fet d'estar constituïda en cooperativa ho hagi aconseguit.

Veurem en el transcurs d'aquestes retxes i sota el nostre punt de vista, en què consisteix aquesta afirmació. El model du implícit tres punts:

- Establiment d'unes noves relacions entre els factors treball i capital.
- Participació dins el sistema d'e-

conomia de mercat sota una òptica capitalista distinta.

-Sistema vàlid per aturar la destrucció de llocs de feina i fins i tot ésser capaç de generar ocupació.

Tot seguit, i fent referència al primer punt, hem de dir que el motiu constituent d'una cooperativa és resoldre una necessitat determinada d'un col·lectiu de persones i, per tant, es basa en un pacte de confiança mútua, qualificació que distingeix les cooperatives de les societats mercantilistes. Per altra banda i com qualsevol tipus d'empresa, té plantejat l'afany

de lucre. Tota activitat econòmica que no sigui capaç per ella mateixa de generar beneficis, anirà indefectiblement al fracàs. Tot i amb això, admesa aquesta condició com essencial, no es considera la principal.

L'assumpció per part del soci de les tasques de responsabilitat es concreta en la participació de forma col·legiada i periòdica dins els òrgans de govern, bé sigui en el Consell Rector, Comitè de Recursos o la Intervenció de Comptes. El principi democràtic -cada soci, un vot- propicia que les decisions les prenguin tots els membres amb independència de les seves aportacions econòmiques i fa de l'Assemblea l'eix on descansa tot el poder decisor de la cooperativa.

Si analitzam les aportacions que han de fer tots els socis, com a qualsevol societat, veurem que en aquest marc no es treballa pel capital sinó amb capital, matís molt important i que es contempla en el principi cooperatiu que estableix la retribució limitada de les aportacions de capital, mitjançant la determinació d'un interès fixat prèviament (tipus bàsic del Banc d'Espanya més tres punts com a màxim). Per tant, no hi val, a més participació de capital, més poder o més benefici, perquè la correlació de forces no la dóna el nombre de participacions sinó la qualitat personal de soci i el seu grau de col·laboració.

El resultat d'aquesta peculiar organització és l'eliminació dels conflictes entre treball i capital, factors normalment oposats, ja que hi ha una equiparació entre treballador i empresari que resulta confluent en la persona del soci cooperador.

Si passam revista al segon punt del model cooperatiu, s'ha de constatar que, almanco al món occidental, les cooperatives estan immerses dins el que denominam economia de mercat. I això vol significar que per sobre-

• El motiu constituent d'una cooperativa és resoldre una necessitat determinada d'un col·lectiu de persones i es basa en un pacte de confiança mútua

viure cal assolir graus destacats d'eficiència i competitivitat. Dit d'una altra manera, les empreses han de resoldre aquests aspectes vitals: aconseguir recursos i produir el més barat possible.

Amb referència al primer aspecte, l'obtenció dels recursos necessaris pot provenir de l'autofinançament o finançament intern, o bé del crèdit o finançament extern.

El finançament intern, dins l'esquema cooperatiu, passa per les aportacions dels socis que no sols es refereixen a les inicials o constituents, sinó que poden ésser obtingudes com a conseqüència de retencions, certament voluntàries, com anticips a compte de l'excedent cooperatiu, fórmula que cal emprar en situacions sempre conjunturals i que difícilment podran fer servir altres tipus de societats. Si feim referència al finançament extern, és a dir, a l'obtenció de crèdits, les cooperatives tenen el recurs d'acudir a les seves pròpies institucions de finançament, com és ara les Cooperatives de Crèdit i Caixes Rurals, nascudes amb exclusivitat per realitzar aquesta funció.

Si parlem de produir el més barat possible -màxima d'obligat compliment per totes les unitats de producció- en general no es poden rompre les rigideses que planteja el mercat de treball sense provocar conseqüències socials negatives. Ens referim als ajuts via reducció de plantilles. Per contra, aquest model permet ajuts ràpids de salaris contemplats sempre en el marc de situacions conjunturals. Els salaris són reconeguts com a deute de la cooperativa als seus socis i una vegada passat el moment que ha provocat la situació conjuntural es decidirà si es capitalitzen o es liquiden.

Les conseqüències immediates són, per les cooperatives de treball associat, el manteniment dels llocs de feina existents. Per les industrials, reduccions dels costos de producció. Per les agràries, facilitats de comercialització. I pel que fa a les d'habitatge i de consum, un abaratament del cost de la vida als seus membres.

Encara hi ha un altre punt, que consisteix en ésser una alternativa social vàlida per la creació de llocs de feina nous. Totes les cooperatives tenen plantejat establir relacions amb altres per tal de fer créixer la cooperació. El federalisme, entès aquí com la unió de cooperatives, és fomentat en

• Entre els anys 1975 i 1984 les cooperatives han generat, a l'estat espanyol, 111 mil nous llocs de feina

• En el marc cooperatiu no es treballa pel capital sinó amb capital, matís molt important que estableix la retribució limitada de les aportacions de capital

els seus principis i en la mesura que es va estenent es va fent patent la creació de llocs de feina. Avala això el fet que a l'Estat Espanyol en el període comprès entre els anys 1975 i 1984 s'hagin generat aproximadament 111.000 nous llocs de feina.

Tot l'expressat fins ara segurament és molt bo de dir i molt mal de dur a la pràctica. Exigeix una conscienciació. No debades els primers cooperativistes, en el segle passat, ja veren la necessitat de donar-ho a conèixer i introduïren dins els seus estatuts la que varen denominar regla d'or: el principi d'educació.

Queda finalment una pregunta per contestar: per què el model cooperatiu que pretén la transformació pacífica de les estructures socials i econòmiques no ha tengut, a les nostres illes, la resposta que en principi pareix que hauria de tenir i que ha permès ésser un vehicle pel desenvolupament regional en altres indrets? Però aquesta és una qüestió que per ventura convendria esbrinar en una altra ocasió.

* Pere Albertí és economista.

Parla si tens paraules més fortes que el silenci, i si no en tens, calla.

HISTÒRIES AL CAPÇAL DEL LLIT

SILENCI

RAPHEL PERRER

ABANS DE DEIXAR-NOS ENDUR CAP EL MÓN DELS SOMNIS, CONVÉ TENIR TRES COSES A PROP DEL COMODÍ: UN TASSÓ D'AIGÜES PREGLARES, UN ORINALET DE PORCELLANA PINTADA A MÀ I UNA HISTÒRIA ESCRITA, PER A ENCETAR ELS FANTASMES DEL PAISATGE ONÍRIC.

Dia tres d'abril de 1929 ABC de Madrid publicava paraules del patètic Charles. Deia que mai treballaria en pel·lícules parlades, perquè serien la perdició de l'art cinematogràfic.

PROCESSOS SOCIOCULTURALS I PARTICIPACIÓ

ELS ORÍGENS DE L'ANIMACIÓ SÒCIOCULTURAL

JAUME OBRADOR SOLER

L'article anterior duia per títol "Participar per recuperar la iniciativa popular" (EL MIRALL 22). Vaig parlar de les causes estructurals i dels entrebancs exteriors a nosaltres mateixos que fan força difícil la recuperació de la iniciativa popular en el sentit de poder realment influir de manera transformadora en la dinàmica de la història. Però vaig intentar posar l'accent en el paper històric de la persona humana i de les organitzacions que aquesta és capaç de crear per canviar estructures, per forçar pactes, per mobilitzar recursos i energies col·lectives, per conscienciar de forma crítica, per proposar formes alternatives de viure i de comportar-se, de relacionar-se i de lluitar col·lectivament per anar superant, passa a passa, els obstacles que ens impedeixen viure de manera autònoma, solidària i joiosa. I això sense perdre la consciència profunda de la problemàtica que ens envolta ni la capacitat humana per analitzar-ne les causes i elaborar les estratègies adients per avançar cap a una societat més justa i un món més habitable.

La solitud personal no desapareix malgrat la tecnologia dels medis de comunicació.

I deia també que l'Animació Sociocultural esdevé avui el mètode participatiu per treballar en aquesta orientació. Un altre dia parlaré de

l'ambigüïtat del terme i de la seva manca de clarificació conceptual i pràctica. Es tracta d'un concepte avui cada dia més de moda que agrupa realitats molt divergents i fins i tot contradictòries: un monitor d'esplai, un animador turístic, un tècnic de cultura, un gestor cultural, un animador comunitari o un entretenidor de grups de tercera edat. Caldrà per tant esforçar-nos a definir els objectius del model que cadascú defensa.

Però avui volia parlar dels orígens de l'Animació Sociocultural, deixant per a propers articles els diversos enfocaments i el model que crec que més s'ajusta al que pretenc expressar i que avui intenta obrir-se camí enmig

● Sempre hi ha hagut en la comunitat qui ha iniciat processos col·lectius

de no poques dificultats de diversos ordres.

En Toni Puig afirma que *sempre hi ha hagut en la comunitat qui ha iniciat processos col·lectius*, qui ha sembrat iniciatives, qui ha intentat trobar solucions col·lectives a problemes comuns.

I és que l'animació espontània, no institucionalitzada, l'animació en el sentit d'entusiasmar, engrescar, donar vida, encoratjar, data de molt antic. És vella com l'home. En els llogarets camperols, en els pobles, en els barris, en les institucions sempre han existit persones que animen i promouen determinades activitats i que indueixen a altres persones a intervenir en festes, fires, creació de tradicions, celebració de cerimònies religioses, conferències populars, etc...

Però com a funció relativament autònoma, l'Animació Sociocultural sorgeix a alguns països europeus durant els anys 60, com a forma d'intervenció social. La primera vegada que es va utilitzar el terme "animació" fou l'any 1955 a Àustria, durant una reunió organitzada per la UNESCO.

A les comunitats desenvolupades del món occidental, el desencís de la post-guerra provoca una manca de

participació dels ciutadans, expressada en la privatització de l'existència, la ruptura dels models culturals tradicionals sense oferir alternatives, la pèrdua del sentit històric, etc... coses totes elles que són el detonant que fa sorgir respostes a aquesta situació.

A França, *després del gran desastre de la II Guerra Mundial* sorgeix la necessitat de reconstruir moltes de les ciutats destruïdes. Fou el moment de l'edificació de grans complexos urbans, barris sencers, amb població nova, vinguda de diversos indrets, a la qual calia dotar d'un sentit de comunitat. L'animació fou l'instrument al servei d'aquesta finalitat. Posteriorment l'animació fou utilitzada a pobles empobrits que mancaven de projectes comuns i que havien perdut les seves senyes d'identitat.

L'ús del terme animació s'estengué ràpidament per tot el món cultural

● **Després del gran desastre de la II Guerra Mundial, sorgeix la necessitat de reconstruir les ciutats destruïdes, amb població nova, a la qual calia dotar d'un sentit de comunitat**

de parla francesa i fou adoptat també per la UNESCO. La majoria dels teòrics de l'Animació Sociocultural marquen l'origen i la seva pràctica actual en el camp educatiu i més concretament en el terreny de l'educació popular.

En canvi, en els països anglosaxons fou la idea de desenvolupament comunitari la que predominà. La necessitat de dur el desenvolupament so-

Un grup nombrós de gent dispersa que no es relaciona.

cial a les colònies, a principis de segle, és la que marca els objectius dels programes de desenvolupament comunitari. Aquests objectius tenen dues vessants: una manifesta, que es concreta en accions educatives que comporten un missatge de desenvolupament, i una altra, encoberta, de colonització mental, d'introjecció del sistema de valors dominant.

Els experts, després de molts de debats, han arribat a la conclusió que els dos termes, "animació sociocultural" i "desenvolupament comunitari", poden ésser utilitzats indistintament, i constaten que *els agents de les accions d'ambdós conceptes són persones compromeses en un procés que comprèn, per un costat, una dinamització d'energies que existeixen ja en el si d'una comunitat o grup, i per un altre, una restitució d'aquestes energies a la comunitat que les conté, la qual pot així esdevenir protagonista del seu desenvolupament comunitari.*

El que és cert és que l'Animació Sociocultural, des del primer moment, neix com a una forma d'educació, però no de qualsevol educació. En general ha estat una proposta educativa amb les següents característiques bàsiques:

1.-Quasi sempre es desenvolupa fora de les institucions educatives, de forma més oberta i en relació a qüestions vitals dels propis participants.

2.-A més de la transmissió de coneixements, es preocupa sobre tot de la comprensió dels fenòmens socioculturals.

3.-Les persones, enlloc de "rebre educació", han de ser *subjectes actius* que, a partir de la seva pròpia experiència i del seu propi món cognoscutiu, desenvolupin les seves potencialitats.

4.-Procura superar el que tenia de "bancari" i de "cultura del silenci" l'educació popular europea.

5.-Té un caràcter de promoció i

LLIBRERIA ANTICUARIA RIPOLL

LIBROS
ANTIGUOS

LAMINAS
GRABADOS

San Miguel, 12 - Tel (971) 72 13 55 - Apartado 338
07002 PALMA DE MALLORCA

reivindicatiu dels sectors menys afavorits.

Així l'Animació Sociocultural suposà, després de la II Guerra Mundial, una reacció en front de l'aparent fracàs de les activitats educatives i culturals realitzades amb anterioritat. La instrucció popular, l'educació popular, l'assistència social, partien d'un model paternalista orientat a individus particulars, que no facilitava la presa de consciència dels grups i col·lectivitats. A més es feien activitats massa deslligades de la lluita econòmica i social perquè poguessin contribuir a l'emancipació social de les comunitats.

Però el naixement de l'Animació Sociocultural no només ha estat provocat com a resposta a les mancances de l'educació popular, cercant noves formes, noves relacions d'aprenentatge i nova metodologia. Hi han incidit altres problemes. Els programes d'Animació Sociocultural es desenvolupen bàsicament a ciutats de creixement accelerat, on es manifesta allò que alguns anomenen malestars de la civilització urbana. De manera especial els primers programes d'animació són un intent de lluita col·lectiva contra la desestructuració social. Precisament un dels seus principals objectius

• Els primers programes d'animació són un intent de lluita col·lectiva contra la desestructuració social

és crear àmbits de trobada i de relació que permetin una vida social.

També incideixen fortament en el seu naixement les conseqüències de la civilització industrial, especialment el fenomen de despersonalització. I en aquest punt potser sigui l'augment del temps lliure, l'increment del qual prové de la moderna tecnologia, el factor més decisiu per a l'aparició de l'Animació Sociocultural.

La problemàtica de l'Educació Permanent tampoc queda al marge de l'emergència de l'Animació Sociocultural. Es tracta de proporcionar estímuls i motivacions a la gent perquè estigui decidida i sensibilitzada per a preparar-se permanentment a viure en una societat en continu canvi sociocultural.

I així podríem anar enumerant altres circumstàncies que han creat les condicions perquè es pogués desenvolupar l'Animació Sociocultural: la permanència d'enormes bosses de pobresa i marginalitat malgrat el desenvolupament econòmic; el fossat cultu-

ral denunciat per la mateixa UNESCO existent entre diversos sectors socials dins una mateixa societat; els efectes de les indústries culturals, configuradores de la mentalitat de la gent i elements d'internalització de valors i de pèrdua de la pròpia identitat cultural, amb els efectes d'encobriment de la realitat i de les seves formes de dominació ideològica i cultural.

I és que avui ens trobam davant un tret definitori de la nostra època que comporta una revisió de moltes idees tradicionals: la rapidesa del canvi en gairebé tots els aspectes de la vida humana. L'acceleració del procés tecnològic, el creixement demogràfic, la dinàmica de la producció de béns de consum, la mobilitat social són, entre altres, alguns dels trets que marquen la diferència de la nostra època amb les precedents.

Precisament en aquest marc és on se situa l'Animació Sociocultural i en front del qual té el seu principal repte: dir-hi la seva paraula, creant les condicions i posant en marxa els processos perquè aquesta paraula sigui transformadora de la realitat sociocultural en la qual estam immersos.

Jaume Obrador Soler és Treballador Sociocultural.

GUAL PERMANENT

LA NOSTÀLGIA

PERE FONT

La memòria i el record són gairebé inevitables. El nostre cervell n'està condicionat. I diuen que és el temps qui endolceix el bagatge d'escenes, de vivències que retenim en la ment. Les endolceix. O suavitza també les arestes feridores de tot allò que, perseguint-nos, podria nafrar-nos el present. Rodam i anam fent tombs pel món: amb un ahir penjant-se'n com una estela més o menys perfumada o com una cadena que dia rera dia perd pes i nombre d'escalons. Però sí, de vegades és inevitable el retorn: desitjam enfilem la nau cap aquells vint anys d'il·lusions, d'angoixes i d'inseguretats. De fracassos. Però revestits d'una nostàlgia que ens el pinta amb regust de melasses. I ens sentim bé en el record. Enganyats, sens dubte. Per errors de perspectiva, per subjectivisme i emotivitats traïdorenques. Per això, tal volta, convendria només fonamentar presents, desfermats i lliures de falsos paradisos perduts, possiblement mai no establerts en cap demarcació ni temps.

La nostàlgia pot ser malaltissa, malaltia d'home-de-cultura. L'animal, la bèstia, va lliure de conceptes, de temps, de records i de futurs: de paraules. Simplement viu, amb la pròpia vida en si mateixa, sense demarcacions temporals, sense història. És l'home aquell qui posa la història: l'home, l'animal estrany de la creació, qui va sortir del solc normal de les plantes i les bèsties. L'home marca i llaura la història, per a bé i per a mal. Per recordar i per projectar. Per portar la cua de l'ahir i la nostàlgia fermada al seu passat històric. Mentre, el pur i simple animal es queda amb la cua pròpia, aquella que espanta el mosquit, o l'esclafa contra les seves anques reals i evidents del seu darrere. Cadascú amb la seva cua. Sota aquest cel constant que ens mira amb irònica indiferència. O ni tant sols això.

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

EL PARE BOIL, ARNAU DESCÓS I EL DESCOBRIMENT D'AMÈRICA

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

¿Quin fou el primer document americà arribat a terra mallorquina? ¿Qui en dóna les primeres noves i descripcions als nostres intel·lectuals d'aquell temps? ¿Què se'n sabia per aquí de tot el que per allà s'anava esdevenint?

Potser la resposta la trobarem en la correspondència que mantingueren el Pare Bernat Boil i l'humanista mallorquí Bernat Descós. Tals documents formen part d'un apreciat manuscrit del segle XV registrat amb el número 15.530 que es troba a l'arxiu capítular de la Seu de Mallorca, curiós volum que barreja el gènere epistolar amb l'oratória i la lírica sagrada amb el romanç profà, a més d'algunes ressenyes geogràfiques (com la que diu que el món es componia d'Europa, Asia Menor i Africa) i qualche sentència jurídica i literària. Però... qui era el Pare Boil? Nasqué probablement a Tarragona entre 1445 i 1450 i fou mariner, diplomàtic, religiós i literat. L'any 1469 publicà una traducció del

llibre de l'Abat Isaac "De Religione" i deu anys després el trobam, en canvi, com a capità d'una galera portant despatxos a Sicília per socórrer el Virrei que aleshores era a Cerdenya. El descobrirem posteriorment dins el complicat mecanisme de la diplomàcia al servei de Ferran II d'Aragó, de qui passa a esser secretari, especialment quan com a tal actua davant Carles VIII de França per obtenir la devolució del Rosselló i la Cerdanya els anys 1488 i 1492.

Ordenat sacerdot el 1481, ingressà a l'Ordre Benedictina, va a viure a Montserrat primer, d'on esdevé vicari, i a l'ermita de la Trinitat després, on començarà la seva correspondència amb Arnau Descós. A la Trinitat rebé l'ordre del seu sobirà de formar part de l'expedició del segon viatge a Amèrica, com a company de Colom i al front d'un grup de religiosos en qualitat de Vicari Apostòlic de les Noves Terres Descobertes i en representació, per tant, de la Santa Seu. Des

d'Amèrica fa la tramesa d'una carta, datada el 1494 a l'illa Isabela (Foli 43-43v.), en la qual el Pare Boil fa una certa apologia sobre la missió evangelitzadora dels capellans que actuen sota el seu comandament. Serà membre de la Junta de Govern d'aquella colònia i com a tal tindrà greus disputes amb Bartomeu i Didac Colom, germans del Descobridor. A la fi, fart com molts d'altres de la tirania d'aquests administradors, els Colom, al quals no dubta a qualificar de "tribu d'aventurers apàtrides", pren una nau de retorn a les Espanyes, decepcionat de la seva experiència americana. Es retira al Monestir de Sant Miquel de Cuixà, del qual és anomenat prior el 1498. Mor el 1520...

De la carta americana del Pare Boil enviada a Mallorca, només dos anys després del Descobrimnt, en podem extreure però les dades següents:

-Les illes descobertes estan situades a la Mar Indica, a les parts més remotes del món.

-Els pobladors d'aquestes illes són molt semblants als tàrtars, es poden qualificar de bàrbars i molt ferotges, i cal evangelitzar-los.

-El viatge fins a aquestes contrades suposa sempre gran perill de mort.

Molt poc contacte amb els indígenes hagué de tenir, però, el Pare Boil, sense entrar en la religió, cultura i costums del poble dominat. Indiferència? Ignorància? Rebutjament? La cosa certa és que desertà de la seva missió, o que a la vista de les contradiccions que comportava la conquesta pensà que aquesta no valia la pena que comptàs amb ell. Així i tot, la pregunta que ens agradaria fer és la següent:

-¿Quan i com conegué el Pare Boil al lletraferit Arnau Descós? ¿Eren amics o parents? ¿S'havien conegut per ventura a Nàpols o potser a València? La qüestió és que d'aquella relació eixiren els documents, en gran part inèdits, que ara, a les portes del 92 i del 500 aniversari del Descobrimnt, cobren una certa actualitat.

Segona pregunta: ¿Podem el 1992 aplaudir la gesta d'esclavitzar, exterminar, robar la identitat o imposar per la força una civilització que pretenia tenir totes les veritats?

I TU, QUÈ SERÀS QUAN SIGUIS GRAN?

PERE LLOFRIU

Una de les preguntes que feia sovint la gent gran, per qui sempre vaig sentir especial repel·lència, era aquesta de què seria en ésser gran. No puc dir que fos conscient que era un doi, ja que la meua infància va ésser d'allò més mediocre. El que em molestava, almanco els primers anys, era que sempre m'agafaven d'imprevist, jo no pensava mai què seria, perquè ni tan sols arribava a imaginar que algun dia arribaria a ésser gran. Els dies passaven anant a escola i jugant a bolles i amb indis de plàstic. D'un dia a l'altre no notava cap canvi que suposàs una evolució a una altra fase de la vida. No aspirava sinó a més bolles i més indis. De televisor, sols n'hi havia al cafè, i encara no marcava el ritme vital.

Però si no sabies què contestar, era clar que t'havies travat, i això sí que no. Per tant, quan els al·lots ensuàvem qualche visita era cosa de cavil·lar què punyetes podríem fer en ésser grans, almanco per complaure els grans que t'ho demanaven. I és que insistien tant, que pareixia que els interessava. I a més, la gent gran era una institució. Institucions en realitat ho eren tot, i bastants eren sagrades. Els oncles, els mestres, les xafarderes del barri, tot això eren institucions, i es respectaven una cosa grossa. No era com ara. Però no vos penseu que bastàs amollar un ofici qualsevol. Ni prop fer-hi: havia d'ésser un ofici graciós. Si hom contestava, per exemple, "mecànic", que era una cosa ben realista, et responien: "Oh, ell sempre aniràs ple de morques!" En canvi, si contestaves "artista de cinema" o "torero", que era una bajanada, deien "Olé!". Era una llàstima que de tan jove t'estimulassin les bajanades.

En tornar un poc més gran, sí que vaig agafar consciència que les idees que trobava per al futur canviaven amb el temps, és a dir, que l'ofici graciós amb el qual a estones et senties identificat, no era el mateix als onze anys que als vuit: això sí que evolucio-

nava, però sense raons de pes, a no ésser que la gràcia que feies als majors fos determinant. Però era evident que la insistència torturant dels grans emprenyosos, no rimava gens amb la poca consistència de la vocació.

...I els anys passen, i a un ja no el mostren com a un escarabat, sinó que en té un per mostrar. I mirant pel retrovisor, un comprova que del grup que férem el baxiller -l'elemental, ja hem dit que parlem d'una infantesa inconspícua- els que solien treure més males notes estan col·locats a un banc o similar; dels que les treien millors, dos ja són a l'altre món, per accident de cotxe i avioneta; un parell que no acabaren els estudis, s'han enxufat de funcionaris; i en "Tolito", que als quinze anys no feia l'alçada d'un ca assegut i era prim com ell tot sol, reparteix bombones de butà. Servidor va poder acabar quan pertocava amb devers un sis de mitja, però així mateix m'havien suspès la gramàtica un parell d'anys. I ara no digueu que es nota: ja no val.

Un altre episodi prou clarificador d'això que estam parlant -com correspon a un "home"- fou durant el servei militar. Per apuntar-se voluntari calia presentar un certificat de treball, que en aquest cas era de cambrer. En ésser dedins, em va semblar que estaria més còmode a una oficina, i vaig dir que era d'això. Però el dia del repartiment, feia falta un cuiner, i precisament aquest dia -i encara no sé per què- era el primer de la fila. Idò això. I fins que vaig acabar. Després, ja en plena crisi, vaig haver de fer moltes coses, però res del què he dit.

Els psicòlegs, diuen que la infantesa determina la vida adulta. No sé exactament a què es refereixen, però fer projectes per quan hom sigui més gran, per a mi és perdre el temps. Si malgrat tot, encara vos queden ganes de fer-ne, de projectes, preniu exemple de Na Mercè -perdó, de Dona Mercè Ibàñez- qui en plena joventut ja és directora de banc. Punyir a "El Mirall" també té emoció, però la paga no té consol.

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

PUBLITEXTIL S.L.

Uniformitat, Publicitat i Reclams

Hover

Julià Alvarez, 7 i 7A.- 07004 Palma

Tels. 203411-203630-206120-207821

HIPOTECA DE CABÒRIES

RAFEL CRESPI

Vaig escriure, fa un temps, en aquesta mateixa secció, que hi havia gent que es servia de la llengua catalana -la nostra llengua segons la denominació edulcorada que en fan servir per no ferir les susceptibilitats ancestrals que ningú no s'ha encarregat de dissipar, sinó més aviat de mantenir- per HIPOTECAR-NOS LES CABORIES. Posava una sèrie d'exemples que em semblaven prou evidents, referits sobretot a actuacions d'aquells que manegen les cireres polítiques -APSOE- En aquest cas, com en tants d'altres, són uns partits complementaris, allò que no acaba de fer malament un, ho fa l'altre. Supòs que tot això és degut a les "grossíssimes responsabilitats de govern que tenen"- màxima lapidària de J. Moll per justificar tots els desgavells del govern central.

Sabut és que el Govern Balear fa un migrat, per no dir nul, ús del català. Basta veure la premsa diària per adonar-nos que l'única cosa que saben escriure és "Govern Balear, Conselleria de..." Això, dissortadament no ens estranya, sobretot si tenim en compte que El Sr. Gilet abans de ser conseller de cultura, demanava l'exempció de català per a les seves filles, o també els embolics que es feia el susdit conseller a l'hora de manejar les targes personals: sempre tenia més a mà les escriptes en castellà.

Ara, aquesta legislatura, ho he de reconèixer, hi ha una presència pública una mica més notòria del català parlat. Jeroni Sainz, fins i tot el sap llegir! També han descobert una mica el valor del nacionalisme, un nacionalisme planyider i pidolaire que en comptes de servir per redreçar el país, serveix per hipotecar-nos més les CABORIES; el seu objectiu màxim és arrabassar tres pessetes a Madrid per construir una autopista o edificar un camp de golf. I això no és nacionalisme, és fariseisme.

Si usen gens la llengua, ho fan amb finalitats electorals, per quedar bé, perquè fa rústic i està com a de moda, i també perquè aquest registre que usen, aquest "Lo nostro" no fa mal a ningú. Segurament els és retent: serveix per rentar la cara sense ofendre ningú: ningú no s'escandalitza.

Pens que hi ha motius fermes per escandalitzar-se; més diré: el llenguatge usat pel Sr. Cañellas al Parlament i a les aparicions públiques és impre-

El President Gabriel Cañellas

sentable, el seu model de llengua és provincial, vergonyós, indigne i quasi bé insultant. Ple de vulgarismes, castellanismes i pseudodialectalismes, impropis d'una màxima autoritat que aspira a ésser alguna cosa, no dins Espanya, sinó dins Europa. Ell es justifica dient que és la "llengua del poble", que ell és pagès -deu ésser un pagès de cap de setmana perquè, jo, que també ho som i visc entre ells, no en conec cap que parli tan malament. A més, no és cert que sigui la llengua del poble, allò que ell parla. Sortosament el poble no és tan ruc, és una mica més sensible. El poble té una noció de registres lingüístics que el President desconeix -ignorància supina, tot i haver estudiat a una universitat de l'Opus- o obvia -ruqueria-. Record que quan era més petit, no fa tants anys d'això, quan la meua mare anava a ciutat a comprar, en entrar a una botiga canviava de registre i allò que a ca nostra sempre eren uns calçons, dins la botiga i davant la presència del venedor

● Si a alguns llocs el president no usa la roba que empra quan fa de pagès, tampoc a aquests llocs ha d'usar la llengua que usa quan fa de pagès

(un desconegut, per tant, registre formal) esdevenien uns pantalons; aquest canvi de mot anava acompanyat d'una selecció de vocabulari, igualment com ho feia quan visitàvem el metge, la monja infermera, o el capellà. Saviesa popular!

El senyor Cañellas, amb els seus discursos, transforma la sala de les Carriàtides -Oh impune Sodoma mossona- en un vulgar mercat de peixeteres. I que ningú em digui que som víctima d'un excessiu zel purista, ni tampoc som pres d'un convencionalisme estricte. S'imagina algú el President En Cañellas venent camps de Golf per Europa vestit amb les espadnyes de sola d'auto, el capell de palmes, els calçons plens de fang i la camisa foradada? Se l'imaginem així, a una recepció oficial, al parlament, a un sopar on per més inri podria menjar amb els dits, com ho fan els pagesos? Què escriuriem els infeliços gasetillers illencs als seus diaris? Veritat que ningú se l'imagina? Doncs si a alguns llocs el president no usa la roba que empra quan fa de pagès, tampoc a aquests llocs ha d'usar la llengua que usa quan fa de pagès. La llengua també té els seus registres, i hom, així com tria la roba adient per a cada ocasió, també ha de triar el registre sense que aquesta tria impliqui que un registre és més correcte sinó que és més adequat. Mai no sentirem el Sr. Gonzalez que adreçant-se al Sr. Fraga al Parlament, li digui: "Zenyó Compare, hefe de laopozizió, amoavé como arreglamó exte dezaguizao".

La nostra llengua, precisament perquè és rica, també té registres, la llàstima és que hi ha gent d'honorables turpitud que no en coneix la riquesa i usa el castellà pels registres formals i el català pels col·loquials. I quan la situació requereix un formal en català no saben com fer-ho; pixen fora de test!. I més diré, aquesta mancança que és general, no exclusiva dels polítics, i que és fruit d'una situació lingüística injusta i colonial, ningú no fa res per arreglar-la.

CINEMA I GUERRA

TONI MARIMON RIUTORT

En el cinema, la guerra per excel·lència és la II Guerra Mundial (1939-1945). Si deixam de banda els documentals i els films minoritaris, la immensa majoria de les pel·lícules ens ofereixen una visió maniquea, la de les heroïques democràcies occidentals (Estats Units i Anglaterra) lluitant contra les potències de l'Eix, principalment Japó i Alemanya, que són personificacions del mal. Per sort, darrerament hem pogut veure per TV, sobretot a l'espai "Tarda de... guerra" de TV3, algunes pel·lícules que s'escapen d'aquest esquema. Així la producció soviètica "Neu ardent" (1973) ens recordava que la terrible lluita entre alemanys i russos a l'Est fou decisiva pel desenllaç del que ells anomenen "Gran Guerra Pàtria"; "Atenció bandits" (1951), film neorealista italià, descrivia la situació del nord d'Itàlia, on s'enfrontaven els feixistes contra els partisans comunistes, en una mena de guerra civil, posterior a la nostra del 1936 i anterior a la guerra civil grega de 1945-1949, argument de "La ciutat presonera" (1962). El conegut director holandès Paul Verhoe-

ven, ens oferia a "Eric Oficial de la reina" (1982) una visió de la resistència del poble holandès, sense defugir, però, la qüestió del col·laboracionisme d'alguns grups amb els nazis; mentre que Anthony Mann, a la intriga bèl·lica titulada "Los héroes de Telemark" (1965), es manté en una línia convencional quan tracta la resistència noruega. En canvi, "Un taxi cap a Tobruk" (1961), coproducció franco-espanyola, reflexiona sobre la solidaritat humana i l'absurd de la guerra.

I és que la segona guerra mundial dona per això i per molt més. Ultra l'oposició democràcia/feixisme, el que es jugava era el destí del món. En això

aspiraven tres blocs mundials: les potències feixistes de l'Eix Berlín-Roma-Tòquio (1940); l'Imperi Soviètic -i la seva quinta columna a Occident, en forma de III Internacional, i les "democràcies", terme sota el qual sol emmascarar-se als imperis Britànic i Nord-americà. Com tots els grans imperis, aquests es destacaven per les seves atrocitats, ja que si el III Reich acabà amb 6.000.000 de jueus, Stalin féu eliminar milions d'enemics, entre ells molts d'anarquistes i trotskistes; els ianquis provocaren el genocidi de les nacions índies de Nord-amèrica, i els britànics subjugaven l'Índia i mitja Àfrica, alhora que tenien per aliat a la sempre recista Sud-Àfrica. L'immens error tàctic d'Hitler a l'envair la URSS i entrar així en guerra al mateix temps amb els altres dos blocs, suposà la seva derrota i permeté que nord-americans i soviètics es repartissin el món de la postguerra. Com que els anglosaxons dominen els mitjans de comunicació, no és rar que americans i anglesos es converteixin en els protagonistes i herois d'aquella gran carnisseria anomenada II Guerra Mundial.

Històries de la mili

ENTREVISTA

ENTREVISTA AMB GABRIEL JANER MANILA

JOANA LLADÓ BALLESTER

La novel·la "Tot quan veus és el mar", de Gabriel Janer Manila, ha estat l'obra guanyadora del Premi Nacional de Literatura Infantil i Juvenil que concedeix el Centre de les Lletres Espanyoles de la Direcció General del Llibre del Ministeri de Cultura.

Els més de vint anys que separen el premi Ciutat de Palma, obtingut per la novel·la L'abisme, del de Literatura Nacional concedit recentment a una obra escrita en català, han possibilitat a Gabriel Janer la publicació de més de quaranta títols, fet que el situa a un lloc preferent en el món de la literatura catalana.

-Com valors la concessió d'un premi nacional a una obra escrita en català?

-Crec que està bé que s'hagin fixat en una obra catalana. És important per a la nostra literatura haver aconseguit un premi nacional a través d'una obra literària escrita en català. Va passar una mica semblant quan em varen traduir la tesi del català a l'anglès directament, podent prescindir del castellà.

Gabriel Janer Manila

• **La propera novel·la serà llarga, una història d'amor encara sense títol en homenatge a unes senyores majors que he conegut**

-S'hi presentaven moltes obres escrites en quatre llengües. Quin és el procés per presentar una obra a un certamen con aquest?

-Bé, en realitat, les hi presentaven. Jo no m'hi vaig presentar, ni sabia que m'haguessin seleccionat. Ho vaig saber perquè varen telefonar del Ministeri de Cultura per notificar-me que havia guanyat el Premi Nacional de Literatura Infantil. Va ésser la primera notícia que en vaig tenir. Després he sabut que hi ha unes comissions per a cada una de les llengües de l'Estat encarregades de seleccionar les obres que creuen més interessants i les proposen. Després d'aquesta primera selecció hi pot haver cinquanta o seixanta llibres que són entregats al jurat que posteriorment es anomena.

-Hi ha precedents d'altres premis nacionals a obres escrites en català?

-Hi ha un altre escriptor de llibres infantils i juvenils, Josep Vallverdú, i, concretament a Mallorca, el premi Nacional de Literatura concedit a Llorenç Villalonga.

-Què en diries de la literatura infantil i juvenil?

-Aquella literatura que no és capaç de commoure o d'emocionar un adult no l'hem de donar a un nin. Pens que hi ha llibres que, a més de ser bons, tenen la facultat d'emocionar i

debat

NACIONALISTA

Subscriviu-vos-hi:

Revista independent de documentació política

Gran Via de les Corts Catalanes, 570, Tel. 254 97 02 - 08011 Barcelona

d'entusiasmar un nin de l'edat que sigui. De "La Caputxeta Vermella" se'n pot fer una lectura adulta, una adolescent, etc. Això va passar amb "La història interminable" o amb les obres de Tournier. Hi ha llibres que exigeixen únicament un lector adult, però tots els llibres infantils han de poder ser llegits per nins i per majors.

-Quan escrivies "Tot quan veus és el mar" pensaves algun moment que estaves creant una obra que mereixeria un premi nacional?

-No, però em va passar un fet important. Va succeir que una editorial em va demanar un relat breu per publicar dins un llibre de lectures. Em pagaven una quantitat i jo perdia els drets d'autor. A mesura que anava escrivint el relat n'estava cada cop més content i em sabia greu que quedàs, en certa forma, perdut dins aquell llibre de lectures. Era una llàstima entregar "Tot quan veus és el mar" i perdre'n tots els drets. Va esser així que els vaig demanar per canviar el contracte a fi que si un dia canviaven el projecte pedagògic jo pogués recuperar el text, i així ho férem... però encara no acaba aquí la història, perquè quan varen llegir el relat no els va agradar i cortèsament me'l varen tornar a canvi d'un altre relat que tenia per títol "Els peixos no es pentinen", una història més ecologista i nacionalista, que els va agradar. Vaig enviar "Tot quan veus és el mar" a La Galera i el varen publicar. Va esser realment una sort perquè fa un parell de mesos va obtenir el premi de Literatura Infantil de la Generalitat de Catalunya. Ha estat realment una qüestió d'atzar.

-Com valeres aquesta obra dins el conjunt de la teva producció literària?

-No d'una forma especial. Em sap greu, fins i tot, que li facin tant de cas. És una obra que vaig escriure en dos o tres mesos i ara resulta que és la meua obra mestra. Tal vegada a una altra obra que hi he fet quatre o cinc anys de feina i que sé que està més elaborada ningú hi posa esment. Agrada, aquest llibre, però jo no el valoro especialment.

-Va esser inspirat en algun fet concret de la teua vida?

-Tots els llibres tenen relació amb la meua vida i aquest també. A vegades de forma indirecta. Sempre he defensat la possibilitat de recombinar la vida d'una altra manera, de fer-ne una altra lectura. Crec en aquella idea que

un escriptor té dues o tres coses per dir i les repeteix des de diverses perspectives. Ara mateix escric un altre relat que pot semblar molt simple: és la història d'una formiga que decideix de fer un viatge per arribar fins a la cambra reial on la reina pon; és tota l'aventura d'aquest viatge a través del seu país que és el formiguer. Però aquesta mateixa història es podria narrar, amb les variacions necessàries, amb la mateixa protagonista de "Tot quan veus és el mar". De fet, ja he pensat escriure dues novel·les més amb la mateixa nina com a protagonista.

Gabriel Janer
Manila

Història de l'illa de Mallorca

Contribució a la divulgació de la història de Mallorca en col·laboració amb Joan Guerra, autor de les il·lustracions

-De quina obra literària et sents més orgullós?

-El que fas darrer sempre és el que més t'agrada. Fa poc he acabat una novel·la breu, dins la línia "Violeta, el somriure innocent de la pluja" i em va esser molt difícil escriure-la. Sempre hi ha d'haver una obsessió per la recerca i experimentació de noves formes. Té per títol "El palau de vidre" i em proposava a través d'ella aconseguir varis objectius: fer realis-

me crític sense renunciar a tot allò que he anat acumulant a través de la meua narrativa anterior, com és el valor del món màgic, de la imaginació dels contes populars i, així, mentre el lector va llegint se n'adona que tot és fals i en fa una altra lectura quedant molt més accentuada la realitat; un segon objectiu era arribar a una lectura més profunda de la realitat mitjançant aquest món màgic.

-Quina serà la propera novel·la?

-Serà una novel·la llarga, dins de la línia de "La dama de les boires" o "Els rius de Babilònia". És una història d'amor encara sense títol en homenatge a unes senyores majors que he conegut. Ja en tenc redactada ben bé una quarta part.

-Pots redactar dues històries o tres a la vegada?

-No. Tenc moltes coses més començades i a vegades passa temps, un any, fins i tot, sense que hi treballi, però mai deix de pensar-hi.

-Hem parlat de l'observació i de la imaginació. De la vida real, quins tipus de personatges et poden servir d'inspiració?

-Qualsevol. En general personatges mal tractats per la vida. M'interessen els problemes socials però intent trobar-hi sempre un punt de lirisme i de bellesa, intent no renunciar a crear una emoció estètica, mentre explic una història. Un escriptor que neix als anys seixanta forçosament havia de ser un escriptor compromès i jo no n'he defugit però he cercat altres compromisos. Potser al compromís polític i social he afegit el compromís estètic que és ara tan important com l'altre.

-Escrius pel plaer de crear o pretens transmetre algun missatge?

-Bàsicament escric perquè m'agrada; del contrari, no escriuria tant. També escric per comunicar unes idees.

-Les primeres novel·les queden vint anys enrera, sembla que eren ahir o molt més lluny?

-Molt remotes. Jo no les he tornades a llegir més ni ho faré, però encara hi ha gent que les llegeix i a vegades em diuen que hi troben el mateix que hi trobaven els lectors dels anys seixanta: un esperit viu, una inquietud, una rebel·lia. M'alegra, tot i que sé que són llibres tècnicament defectuosos, sense perfecció formal, però que tenen, per altra part, una gran capacitat de comunicació.

● Aquella literatura que no és capaç de commoure o d'emocionar un adult no l'han de donar a un nin

-És perceptible el procés d'evolució per a tu mateix?

-Sí, a nivell de domini de la llengua, dels recursos de la narració, tot i que continuament segueix cercant possibilitats.

-Ets un escriptor polifacètic, pel que fa als gèneres i als temes. Ha estat l'atzar qui ha decidit que fos la novel·la el gènere en el qual obtindries els resultats més brillants?

-No. Jo era una persona que sempre he contat novel·les encara que no escrivís i també n'he sentides contar. Sempre he dit que vaig aprendre a contar històries sentint-ne contar a la gent del meu poble. Hi havia un home que havia estat a la guerra de Cuba i ens reuníem els al·lots devora ell per sentir contar les peripècies, lluites i aventures que li havien succeït. Record també que, en certa vegada, un amic em va demanar per què no escrivia una novel·la. Li vaig respondre que no ho havia provat mai i quan després vaig escriure la primera novel·la vaig tenir molt en compte que aquella persona m'hagués dit allò.

Vaig escriure "L'abisme" sense ordre ni concert; vaig començar per en mig i quan ho vaig tenir tot lligat vaig escriure el primer capítol. Una vegada escrita a màquina, per presentar al Premi Ciutat de Palma, varen faltar un parell de pàgines per tenir el mínim que exigien i vaig escriure un capítol més...

-Ja no ho fas ara?

-No, no ho faria per res.

-Si haves d'elegir entre dedicar-te a l'assaig o al teatre, què preferiries?

-Les dues coses. De teatre he fet tres espectacles: "Les aventures den Pere Pistoles", "La princesa embruixada" i "El corsari de l'illa dels conills". He fet més assaig. No obstant això, recentment he preparat un espectacle musical que segurament el montarà el grup de "La lluna" que dirigeix Antoni Maria Tomàs. Ah! Preparar també les lletres per a un disc que cantarà Maria del Mar Bonet.

-Dins una línia semblant a "El salt de la Bella Dona"?

-Sí, sobre temes tradicionals, de rondalles i llegendes de tota la Mediterrània.

-Història, Literatura, Pedagogia, Lingüística... són molts de temes a més de la creació literària tan coneguda. En podries elegir un?

-Jo crec que tots tenen un denominador comú: jo som una persona apassionada per la llengua, per l'expressivitat de la llengua, pel llenguatge literari, i els temes de Pedagogia que més he treballat van per aquesta línia. Des d'aquesta perspectiva ja no veus tanta varietat de disciplines. De la preocupació per les possibilitats expressives de la llengua a vegades en surt un assaig, a vegades una obra de teatre o una novel·la.

-Segurament l'obra que més rialles ha provocat i que ha arribat a un públic més heterogeni ha estat "El cançonero eròtic de Mallorca". Et diverties molt recollint el material?

-Sí, molt. Va durar molts d'anys, quinze, i la diversió també. Vaig co-

● Jo som una persona apassionada per la llengua, per l'expressivitat de la llengua, pel llenguatge literari...

mençar l'any seixanta-dos quan, destinat de mestre a Llubí, estava a una casa d'un matrimoni, pagesos els dos, i durant alguna vetllada d'aquelles que passava amb ells l'amo em contava cançons eròtiques. En vaig recollir una cinquantena i, posteriorment, a partir d'aquest primer recull vaig continuar la recerca.

-Les publicares totes?

-Sí, però ara en tenc un parell de centenars més.

-Resultava difícil transcriure al llenguatge escrit aquestes expressions més vulgars pròpies de la llengua parlada?

-Sí, em va dur molta de feina transcriure les cançons; tant uns termes com els altres presentaven dificultat pel fet d'haver-los d'escriure dialectalment. Vaig consultar els criteris que havia seguit Francesc de Borja Moll per a la publicació del Cançonero del P. Ginard i després ell mateix les va revisar. Era realment un buit que algú havia d'omplir.

Trobaves sempre el terme que cercaves?

-Sí, perquè el cançonero eròtic opera molt per imatges. Crec que hi ha un llenguatge grotesc dins el cançonero eròtic molt accentuat. Crec que Mn. Alcover fa molt de realisme grotesc a les rondalles quan hiperbolitza i acumula... però així com Rabellais ho feia tant quan parlava del menjar, del beure i del sexe, Mn. Alcover només ho feia quan parlava del menjar i del beure. T'imagines, però, Mn. Alcover escrivint amb el seu estil sobre temes de sexe...? He utilitzat una rondalla per escriure l'espectacle musical del qual he parlat abans i hi apareixen les dues versions, l'eròtica, que vaig recollir, i la de Mn. Alcover.

-Molta gent t'haurà dit que la primera novel·la, o entre les primeres, que va llegir en català va esser "L'abisme", "La capitulació", "El silenci", "Els Alicorns"... Ets una mica conscient del teu paper i del teu missatge d'aquella primera època?

-M'afalaga molt que qualcú llegís un llibre meu i que no en quedàs decebut, sinó que tengués més ganes de seguir llegint en català. Però conscient d'un paper determinat, no; no ho pens.

-Et facilita o et marca el camí a seguir el fet de ser un punt clau dins el món literari de les Illes i de la Literatura Catalana?

-Jo no som conscient d'això. Queda al marge. Faig allò que m'agrada i és important el que té d'aventura el fet d'escriure. Res més.

-Una persona tan prolífica necessita molt de temps. T'ha proporcionat alguna fada una fórmula màgica per aturar els teus rellotges?

-Sí, una professora meva de l'Escola Normal, Dona Catalina Vives, deia una frase així: "Quan vulguis una cosa en la vida no deixis ni un sol dia de treballar-hi". Ja que és el que més m'agrada fer no deix d'escriure ni un dia.

-Realment és així?

-Sí, encara que només sigui posar un adjectiu.

-De les darreres publicacions literàries aparegudes al mercat, en recomanaries alguna?

-Recomanaria les obres de Michel Tournier traduïdes al català, "La gota d'or" i sobretot "Melsion, Gaspar i Baltasar" i moltes altres coses, recomanaria també.

-Què opines de la recentment publicada obra "Els ulls d'ahir"?

-Crec que és una obra extremadament ben escrita, molta gent ho diu, no només ho afirm per passió de pare. Crec que no és freqüent trobar una persona de vint anys que domini el llenguatge tan bé. És evident que és una primera novel·la amb tots els defectes i qualitats d'una primera novel·la. És un bon primer llibre.

-I de la seva autora com a novel·lista?

-És una resposta semblant a l'anterior. No és fàcil escriure. És necessari esforçar-se per poder participar d'aquest concert amb un registre original i inèdit és realment una muntanya de treball. Ara ho ha de dir el temps. Depèn de moltes coses. S'ha de poder escriure... jo mateix, en un moment donat, feia nou hores de classe cada dia, estudiava la carrera lliure i anava a examinar-me a Barcelona, i, a més, escrivia. Vull dir que a vegades ha estat agafant temps de per tot, dels diumenges, de les vacances. Ha suposat un esforç.

-Dels darrers llibres que has llegit, quin t'ha agradat més?

-Jo he de llegir molts de llibres per necessitats de les meves feines. Estic preparant un treball d'assaig, un tema de pedagogia molt relacionat amb el llenguatge, sobre l'aprenentatge del riure que té un títol provisional que és "Educació de l'home que riure".

-Què en penses de la premsa local?

-No és massa diferent de la premsa local d'altres llocs. No hi ha bons professionals, hi ha alguns bons professionals.

-Creus que ha millorat la vida cultural de Palma?

-Una mica. Un canvi radical, no. Però sí que hi ha algunes clarianes, uns símptomes de normalitat.

-Creus que és possible la normalització lingüística ja, aquí?

-És un tema molt difícil. Hi ha dos problemes bàsics, com el peix que es menja la cua. Tenim una realitat social molt poc conscienciada pel tema lingüístic, pot ésser que de cada dia siguem més, però no és una majoria. L'altre fet és que tenim uns polítics que no se'n preocupen massa. Ara bé, la pregunta seria: els polítics no se'n preocupen perquè no hi ha una base social que ho reclami o no hi ha una base social perquè els polítics no fan a

• Una professora meva, deia: "Quan vulguis una cosa en la vida no deixis ni un sol dia de treballar-hi". Jo no deix d'escriure ni un dia

fi que existesqui aquesta base social? Crec que les dues tenen part de veritat. No ho desig així, però m'ho explico sociològicament. Això no lleva responsabilitats a ningú, crec que els polítics tenen unes responsabilitats molt serioses, una llei de normalització lingüística aprovada que hauríem de fer complir o que hauríem de fer el possible perquè es complís, més a poc a poc o més lentament, però dissenyar, en definitiva, una estratègia que funcioni i no ho fan.

-Les dicotomies català-Universitat, català-MEC, català-Govern Balear, què et suggereixen?

-Em sembla que de les tres parelles la més decent és català i Universitat, tot i que no crec que estigui al nivell que hauria d'estar: hi ha professors que fan classes en català i departaments que estan normalitzats però n'hi ha d'altres que no hi estan gens ni mica. Així i tot crec que és el binomi més avançat. Quan es diu català i Mec em ve al cap 'territori MEC' i això vol dir territori ocupat; encara es diu 'director provincial' al càrrec de qui està al cap del sector del territori Mec i 'provincial' vol dir 'pro-vencedor', de província, un benefici del vencedor. Valdria la pena canviar, al manco, el títol del càrrec.

-Penses que la literatura té un paper transcendent dins el procés de normalització?

-Té un paper important dins el progrés humà. La vertadera funció social de la literatura és ésser capaç d'estimular nous projectes. L'obra literària és una proposta i pren vida quan algú la llegeix i la interpreta. Hi ha, aleshores, tantes lectures com lectors. Dins el procés de normalització lingüística té un paper molt important perquè el fet que la gent llegeixi cada vegada més en català contribueix en la mateixa normalització.

-Com a membre del jurat d'alguns certàmens literaris, creus en l'encert del veredict?

-Moltes vegades he dit que guanyar un certamen literari és qüestió

d'atzar. Són molts els fets que han de coincidir per fer guanyadora una obra. Jo puc votar una obra i coincidir amb dos o tres membres del jurat; en aquest cas ja ha guanyat aquella. Però si hi ha dues o tres obres que lluiten fins al final, segurament tan destacable és una com l'altra.

-Hi ha hagut i hi ha gent que va a donar una conferència, per posar un cas, per contribuir en la difusió d'una cultura; es pot fer també per satisfacció personal, per compromís social o cultural o com un acte de servei. Creus

GABRIEL JANER MANILA tot quant veus és el mar

ELS GRUMETS DE LA GALERA

La novel·la premiada

Il·lustració de Mercè Arànega per al llibre "Tot quan veus és el mar"

que les feines intel·lectuals s'han de seguir fent des d'aquesta perspectiva o s'haurien de valorar professionalment i pagar justament?

-He fet, durant anys, centenars de conferències. He anat a fer-les, he posat fins i tot la benzina del cotxe, i m'han dit gràcies, evidentment, però

moltes vegades no he cobrat ni una pesseta. Una vegada em varen regalar la cobertora d'una capsa de sabates amb una dotzena d'esclatasangs, i és una de les vegades que vaig cobrar! Però això eren conferències de divulgació de temes que treballava o que tenia entre mans i que no exigien una llarga preparació: feia un esquema, a vegades la duia escrita i la llegia... però el problema més greu era que anava a donar la conferència després d'una jornada de feina, estava ja mort i cansat, havia de conduir quaranta o trenta quilòmetres i quan arribava havia de donar la impressió de persona fresca i descansada, capaç de convèncer o entusiasmar els altres pel tema. Això era terrible perquè la gent no ha de veure un conferenciant cansat. Ja en broma, el pitjor que et podia passar era que després et convidassin a sopar... i després hi havia l'altra tertúlia. Ara ja dic, a vegades, que en acabar la conferència me n'hauré d'anar. Sí... totes les feines s'han de pagar, però en aquell temps no ho podies ni pensar. Actualment qualche ajuntament envia a demanar un intel·lectual perquè els vesteix les festes, perquè així ja han fet un acte cultural.

La ciutat de Mallorca, desembre de 1988.

BÚSTIA

Distingits senyors:

El Comitè de Solidaritat amb Centre i Sudamèrica promou a Mallorca, durant aquestes festes nadalenques una campanya d'ajuda solidària que duu per títol «Nadal per als damnificats de l'huracà Joana».

Aquest huracà ha assolat Jamaica, Nicaragua i d'altres països d'Amèrica Central i de l'àrea del Carib. De manera especial ha afectat Nicaragua on les collites, els ponts, magatzems de cooperatives i instal·lacions elèctriques han quedat destrossats, mentres que unes 300.000 persones han quedat sense casa. Literalment es pot dir que l'huracà ha arrasat àrees extenses del país.

El reduït nombre de víctimes mortals (136 persones) ens podria fer caure en l'error de creure que ha estat una petita desgràcia, pel fet que Nicaragua ja esperava l'arribada de l'huracà amb quatre dies de preparació, s'hi havien pres mesures adequades i la població ja romania en llocs de refugi.

Però, malgrat tot, es considera que ha estat la catàstrofe natural més important d'aquest segle a Amèrica Central: ha produït una destrucció tres vegades superior a la del terratrèmol de Managua l'any 1978.

El nostre Comitè considera un deure ètic (a més d'altres activitats orientades a aconseguir fons econòmics) sol·licitar l'ajuda d'entitats i particulars als quals ens adreçam a fi de contribuir a pal·liar aquesta emergència.

Aquest Comitè mallorquí de Solidaritat amb Centre i Sudamèrica desitja refermar els lligans ja existents des de fa estona entre aquests dos indrets. No podem oblidar que en altre temps nombroses famílies mallorquines hi emigraren a la recerca de millors horitzons. Ara pentura també és l'hora de fer-nos-hi presents amb el bagatge de la solidaritat, manifestada en accions ben concretes:

- L'ajuda material, en dipòsits al compte corrent de solidaritat de «Caja de Baleares Sa Nostra» 1.124.334-98.
- El lliurament al nostre centre de reunions situat al casal d'Entitats Ciutadanes, carrer Montenegro 8, de Ciutat.
- Els contactes telefònics directes amb els membres responsables del Comitè: Mateu Ramis (Tel. 419165), Mercedes Toledo (Tel 757732).

Amb tot això, volem reiterar-vos la nostra disposició a fer el recull d'aquelles aportacions econòmiques que vulgueu fer arribar al poble de Nicaragua, per ajudar-lo a superar aquesta difícil situació en la qual ha quedat després del pas de l'huracà per aquelles contrades.

Amb una cordial salutació

Mateu Ramis

Mercedes Toledo

PETITA LECTURA D'ADVENT

FRANCESCA BOSCH I CAPO

"Ell mateix ha fet realitat aquesta visió: l'home nascut a una vida nova, lliure i contagiosament humà". (Credo d'Amsterdam, octubre 1970).

Tenc a les mans un llibret dels agrupaments d'escoltisme "Jaume I" i "Verge de Lluc" que férem per celebrar les matines de Nadal de 1970, a l'església de Sta. Catalina de Siena, al carrer de Sant Miquel. Tenir-lo a les mans altre cop i recordar fets dolorosos per a nosaltres, ha estat tot u. Anys difícils aquells. Si preparar el Nadal era una festa que ens feia oblidar el temps d'espera que marca l'Advent, aquest any 70 l'Advent el vàrem viure d'una manera molt particular.

En Pep i jo vàrem sofrir un registre a ca nostra per part de la "secreta": igual que a les pel·lícules, ben igual, només que no és el mateix. Va succeir a primers de desembre. Al replà del pis hi ha dues portes, que corresponen als dos pisos que nosaltres habitam i que es comuniquen interiorment. El pis vell, de l'any 31; el nou, del 61. Sempre usàvem i usam la porta del pis vell per entrar i sortir. L'altra, quasi mai.

Aquest dia del registre, un amic de Barcelona ens havia enviat un escrit anònim, és clar, un escrit clandestí dels que circulaven abundantment en aquell temps. Estàvem comentant l'escrit, bastant violent, amb na Tonina Canyelles quan tocaren a la porta. Devien ser les 5 o les 6 de l'horabaixa. Vaig deixar el paper damunt la taula i vaig anar a obrir. El rebedor era fosc i vaig encendre el llum. Dos joves crescutets, uns 30 anys: Sra Francisca Bosch y José M. Magriñán...? Sí, diguin. Policia, venimos a hacer un registro, mentres d'un cop sec es tregueren la placa de la butxaca i me l'ensenyaren: igual, igual que a les pel·lícules.

No vaig reaccionar gens malament, com si el fet fos el més normal, quotidiana o potser esperat. No els vaig convidar a entrar sinó a guaitar dins ca nostra: a la galeria i molt ben retallada al contrallum de l'horabaixa, s'hi veia la meva padrina asseguda a una butaca, abrigada, els peus a la camilla. Els vaig dir: me permiten que les abra por la otra puerta, que la abuela està enferma del corazón y una cosa así la podría asustar mucho? Saben que lo está de delicada! No faltaba más, señora:

Portada per a la circular del moviment escolta, desembre 1970. (Dibuix d'Adrià Amorós).

no queremos causar ningún trastorno: Vaya a abrir que nosotros nos esperamos.

Quedaren al replà, esperant que els obrís l'altra porta. D'un portal a l'altre, fent la volta per l'interior de la casa hi ha 60 passes meves. No em podia entretenir un segon si no volia que sospitassin i tot passant (na Toni-

MEMÒRIA HISTÒRICA

na ja havia sentit les paraules màgiques de "policia" y "registro") vaig donar l'escrit a na To que se l'amagà a la pitrera, vaig dir a la padrina que eren uns senyors que venien per cosa d'escoltisme (tanmateix era ver!), vaig encendre tots els llums del pis nou i, per fi al rebedor, vaig obrir-los. Entraren. El pis nou és pràcticament un munt de parets plenes d'estanteries i llibres, un damunt l'altre, de través, alguns en dues rengles, i papers i coses d'escoltisme, i altres llibres als dormitoris i damunt les tauletes de nit.

Foren molt correctes, és cert, i fins amables. Demanaren testimonis de l'acte que anaven a realitzar. Foren na To i un jove amic català que feia la mili i anava vestit de paisà, que era fora de la caserna sense permís i que per això tenia molta por i no volia testimoniar. Ho escorcollaren tot sense desmuntar res: llibres, papers, armaris, calaixos, comodins... Mentres, anaven fent preguntes. Ustedes pertenecen al escultismo? Sí. Son muchos? En nuestro grupo, unos 300, más o menos. Y llevan mucho tiempo en el escultismo? Seis o siete años, más o menos, no lo recuerdo bien. Van de excursión? Sí señor, una vez al mes. Y lo hacen todo en mallorquín? Sí señor, es uno de los puntos básicos del escultismo. Y son de la parroquia aquella que antes era una sala de baile? Sí señor, la Encarnación. I un llibre rera l'altre eren oberts, fullejats i espolsats cap per avall (això era perillós, perquè jo no tenia ni punyetera idea d'on podia caure un paperet curosament guardat). Vds. tienen todos los libros en catalán, eh? No, todos no: mire, i li vaig mostrar els vuit toms de la Historia de España de Ferran Soldevila i el Diccionario Enciclopédico Salvat de 1915 i El Diccionario de Fechas Históricas. Y su abuela está muy delicada? Muchísimo, muchísimo. No quisiéramos causarle ningún disgusto: ha hecho Vd. muy bien abriéndonos esta puerta. Claro, claro, porque si ella viera policías en casa, sabe Vd?... Claro, claro. De cop, toquen a la porta. En Pep havia anat al Col·legi Pius XII a ciclostil·lar els llibres de Nadal. En obrir vaig intentar dir-li que hi havia la policia, però no

● **Sra. Francisca Bosch y José M. Magriñán...? Sí, diguin. Policia, venimos a hacer un registro**

m'entengué: anava carregat "a tope" de fulls i més fulls ciclostil·lats: el munt li arribava a la barbeta, així és que sense aturar-se ni assabentar-se del que jo li deia en veu baixa i gesticulant, entrà cap endins, travessà el rebedor i deixà la càrrega damunt una taula del pis nou: la cara dels dos policies va ser d'expressió inefable: ara els hem caçat! Vaig dir-li: estos señores son de la policía y... En Pep va acusar el cop... Va dir, tanto gusto, vengo de la parroquia... mentre acabava d'alliberar-se del pes. Vaig comprendre que havia capít la situació perquè va dir "parroquia" i no Col·legi Pius XII, que sempre estava vigilat i era considerat subversiu.

Caigueren damunt els folis, com aquell que vol dissimular, però amb la

seguretat que per fi havien trobat el que feia dies havien estat esperant. Com a les pel·lícules, igual. Només que als papers hi havia cançons de Nadal, lectures de Nadal, evangelis, cartes de Sant Pau... fins i tot qualche villancet en foraster, "Campana sobre campana y sobre campana una", "Arre burriquita, arre burra arre"...

Al full de damunt de tot hi havia el cant de l'Adeste Fideles, en llatí i en majúscules. No llegiren la lletra menuda de la mateixa pàgina. "Lluitant contra la desesperança, contra la por de cada dia, lluitant per la pau, per la llibertat, per la justícia, pel nostre país".

L'escorcoll acabà en sec. No demanaren de passar a l'altre pis, la figura venerable de la abuela va evitar allò que hauria pogut acabar en desastre. Els testimonis firmaren que havia estat negatiu i que no s'enduien res. Aquell pobre soldat, com patia! Es despediren desitjant-nos mútuament bones festes. S'excusaren d'haver-nos causat un poc de trastorn, sobre todo a

● **Ho escorcollaren tot sense desmuntar res; llibres, papers, armaris, calaixos, comodins...**

la abuela, que no va saber mai què havia passat.

Mentre succeïa això arribà na Teresa Gené i en conèixer la feta partí cap a casa del matrimoni Homs-Ferret. Però ella anava a peu i els de la secreta en cotxe. Tocà el timbre que ca n'Homs i la majestuosa figura de na Maria li barrà el pas. Què hi ha de nou, Teresa? No res, na Paquita m'envia per dir-te... Ah! Sí. Diques-li que ja ho he rebut, que tot és conforme i que no hi ha res de nou. Per damunt l'espatlla de na Maria na Teresa va veure els policies escorcollant uns papers a la taula del rebedor.

D'aquesta manera l'Advent ens ajudà a preparar aquell Nadal tràgic, el dels condemnats pel procés de Burgos.

Ja vos ho contaré un altre dia, si el director m'ho permet.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

HORARI: Feiners de 15 a 21 hores.

Dissabtes de 10 a 14 hores.

SON RAPINYA: C/ Llac Banyoles, s/n. (edif. Col·legi Cardenal Despuig)

SON XIMELIS: C/ Caps Blanc, s/n. (edif. Col·legi Anselm Turmeda)

RAFAL VELL: C/ Ripoll Palou, 9 (edif. Centre Cultural)

GENOVA: C/ Barranc, 2 (edif. Col·legi de Génova)

ESTABLIMENTS: Plaça Immaculada, 3

SANT JORDI: C/ Bauçà, 31 (edif. Centre Cultural)

ARENAL: Plaça G. Rul·lan Garcias, 5 1er. pis

COLL D'EN RABASSA: C/ Bailén, 38 (edif. Col·legi del Coll)

BLANQUERNA: C/ Sant Joaquim, 9

SON GOTLEU: C/ Regal, 105

SA INDIOTERIA: Gremi Tintorers, s/n.

POLIGON DE LLEVANT: Ciutat de Querétaro, 3

MOLINAR: Xadó, 7

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

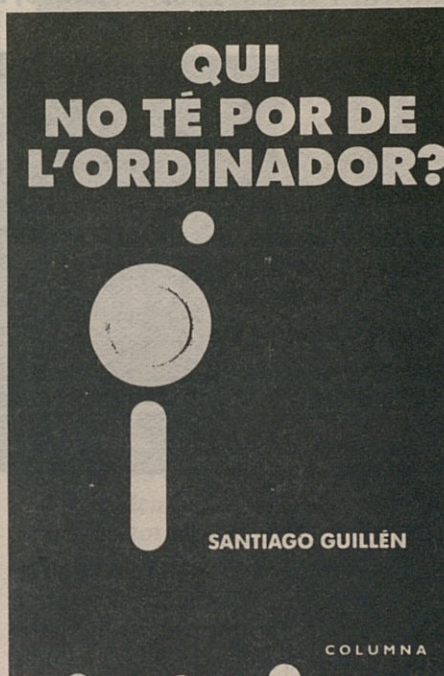

AJUNTAMENT DE PALMA

SANTIAGO GUILLÉN, QUI NO TÉ POR DE L'ORDINADOR?, EDITORIAL COLUMNA

G.M.

Primer de tot cal dir que Santiago Guillén és director del Centre divulgador de la Informàtica de la Generalitat de Catalunya, per on cada any passen milers de persones (empresaris, tècnics, mestresses de casa, escriptors, estudiants, professionals liberals, etc.) buscant orientació sobre les aplicacions dels ordinadors. És un enginyer que no es deixa impressionar per la invasió de les noves tecnologies. Diu: "Sempre n'hi ha hagut de tecnologies noves; el trasbals que va viure la gent amb el ferrocarril o amb el cotxe utilitari no va ésser pas inferior al que vivim avui". I dins aquest llibret que recoman a tothom Guillén es dedica amb paraules ben planeres a contar-nos com funciona aquest mite de la informàtica i com s'ha de desmitificar. Fa una definició clara de l'usuari que

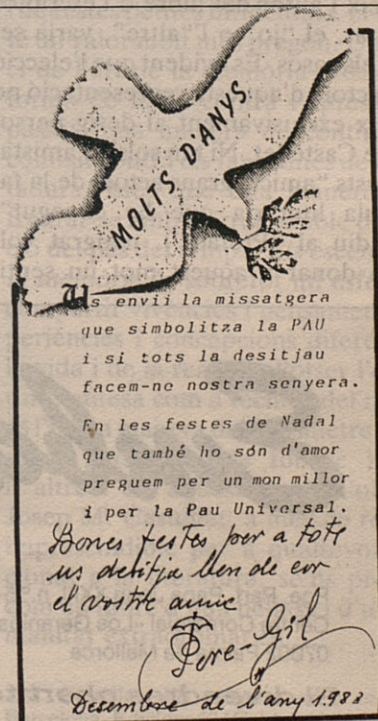
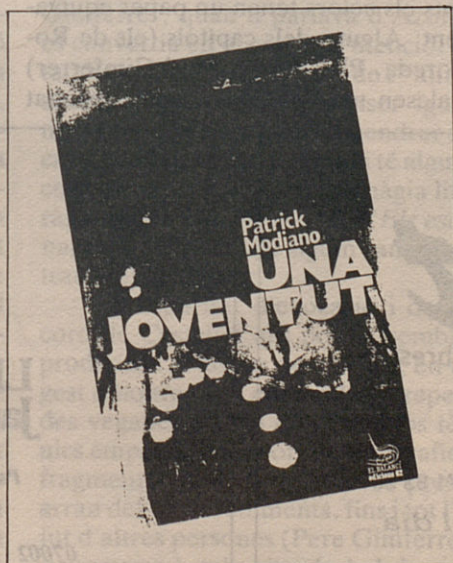

es pot aprofitar dels nombrosos aventatges que aquesta màquina d'aprendre pot produir. Fa veure que l'empresa innovadora, creativa i eficaç té l'ordinador com un aliat extraordinari. Ens diu que l'impacte cultural de l'ordinador és semblant a les nombroses "pròtesis", de la tecnologia industrial del segle XIX i de part del segle XX, que han permès als individus conèixer el món i transformar-lo. I, a més a més, l'ordinador treballa (i de cada vegada treballarà més) amb un dels materials més humans (més culturals): el llenguatge. Les nombroses possibilitats que el tractament, el "joc" amb el llenguatge, pot donar fan d'aquesta màquina una eina fonamental del nostre temps. Sense excuses. Guillén us convencerà.

PATRICK MODIANO, UNA JOVENTUT, COL.LECCIÓ EL BALANCI, EDICIONS 62

G.M.

La prosa de Modiano és suau, travessada de malenconies i de clars-obscurs amb un punt d'opacitat recerca-díssima. Aquesta novel·la podria ésser el diari iniciàtic de Louis i Odile dins un París per descobrir. L'aprenentatge de la ciutat, el xoc de la innocència amb el cinisme, les aventures atzaroses, comovedores i sempre interessants d'aquests dos joves formen l'entreteixit del llibre, que es llegeix d'una estirada. Cal accentuar que la traducció de Víctor Compta és precisa i fidel a la frase modianesca. La coberta del llibre, feta per Fornas a partir d'un oli de Ramon Casas titulat *Montmatre*, arrodoneix l'edició.

ELS ESCENARIS DE JOSEP M. CASTELLET

PERE ROSSELLÓ BOVER

Potser el ressò d'Els escenaris de la memòria, llibre que pertany a un gènere més tost minoritari, ens hauria de sorprendre. No és així, però. Tot d'una ens adonam de l'originalitat, l'escriptura impecable, l'extraordinària capacitat de penetració psicològica, etc. del llibre de Josep M. Castellet. Ràpidament compremem que encara hi ha alguna cosa més: el retrat de l'experiència col·lectiva dels intel·lectuals catalans, espanyols i estrangers durant la dictadura de Franco. I potser, també, al fons, una experiència individual excepcional: el contacte directe de l'escriptor amb la Literatura.

Publicada a la col·lecció "Biografies i memòries" d'Edicions 62, l'obra de Castellet encaixa perfectament tant en un grup com en l'altre: els nous retrats d'escriptors (dedicats a Ungaretti, Rodoreda, Alberti, Pla, Pasolini, Paz, Aranguren McCarthy i Gimferrer), amb tot el que tenen de petites i parcials biografies, són alhora unes memòries de l'autor; i és que a *Els escenaris de la memòria* els records personals i el retrat dels altres formen un tot indestruïble.

Al "Prefaci" Castellet s'esforça a explicar-nos com, només amb molta dificultat, podem qualificar de "retrats literaris" els textos del seu llibre. Ell simplement els considera "relats autobiogràfics fragmentaris al voltant d'uns personatges determinats." Però, en general, la proporció en què apareix l'autor del llibre o l'escriptor retratat, el "jo" o l'"altre", varia segons els casos. És evident que l'elecció dels actors d'aquesta representació no obeeix exclusivament al desig personal de Castellet. Ni tan sols a l'amistat (aquests "amics, grans actors de la faràndula literària que he conegut", com diu al "Prefaci"), malgrat volguem donar a aquest mot un sentit

Aranguren i Josep M. Castellet

ampli, equivalent a "admiració literària". Tot i que, en principi, Castellet no ha triat els escriptors únicament en funció dels fets que vol narrar, sembla haver-hi també altres raons -potser més poderoses- força difícils d'aclarir. Ell hi renuncia. Però en aquest escenari, on s'ha proposat fer reviuir alguna de les patums de la literatura catalana i de la literatura universal, no tots els actors tenen un paper equivalent. Alguns dels capítols (els de Rodoreda, Pla, Aranguren i Gimferrer) palesen una intensitat, una capacitat

de suggestió del món del personatge i un coneixement real de l'individu extraordinari, àdhuc en el cas d'aquells (com Josep Pla) amb els quals Castellet discrepa reiteradament. Encara que no es tracti de comentaris més o menys erudits, des d'ara difícilment podran ésser oblidats per aquells que es vulguin aproximar a aquests autors. Però, en canvi, en altres casos l'actor sembla restar en un segon pla, talment com si es convertís en un "escenari" o "decorat" davant el qual sobretot resalten els esdeveniments característics

Embat

llibres

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E
Centre Comercial «Los Geranios»
07002 Palma de Mallorca Tel. 71 33 50

El divendres obert tot el dia

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B
«Los Geranios»

Tel. 72 19 31
07002 PALMA DE MALLORCA

● **Alguns dels capítols palesen una intensitat, una capacitat de suggestió del món del personatge i un coneixement real de l'individu extraordinaris**

del moment i els del mateix Josep M. Castellet. És evident que Ungaretti, Pasolini o Mary McCarthy són inclosos al llibre per la seva importància i pel que han influït sobre l'autor, més que per haver-hi hagut una coneixença particularment intensa. Igualment, el cas de Rafael Alberti, que en moltes pàgines queda ocult rera el relat de les impressions que el viatge a l'URSS causa a Castellet. Em sembla bastant clar que en unes ocasions el pes del vessant autobiogràfic ha inclinat la balança envers uns personatges, mentre que en altres els protagonistes han tengut més força i s'han imposat a l'experiència de l'autor. Tal volta la clau de l'elecció dels escriptors retratats radiqui en el fet que *Els escenaris de la memòria* és també un llibre de reflexions (o, fins i tot, la història d'una gran reflexió). Tanmateix no crec possible exhaurir tots els sentits d'aquest llibre, la lectura del qual resulta àmpliament suggestiva. A més, entre uns capítols i altres -és a dir, entre uns "actors" i uns altres- s'estableixen nexos i relacions, elements en comú, potser fins i tot imperceptibles.

Josep M. Castellet insisteix també en el fet que els episodis narrats transcorrin principalment fora de Catalunya i de l'Estat espanyol. L'explicació que li dona es troba en la situació política, constantment al·ludida, de la nostra cultura durant el franquisme. Molts dels episodis passen a l'estranger perquè el diàleg únicament podia realitzar-se en una llibertat de què al·heshores el país era privat. Excepte en l'últim capítol (un magnífic relat behaviorista entorn d'un personatge impenetrable, amb què sobretot vol retre homenatge a l'amic Pere Gimferrer), Castellet ha escollit un temps generalment distanciat del present per dur a terme l'exercici memorístic. I en aquest escenari s'esforça a subratllar amb insistència, un cop i un altre, una imatge de si mateix molt concreta: la de l'intel·lectual antifranquista, la de l'escriptor compromès. Hi veiem un

Mary McCarthy, als 16 anys

Josep M. Castellet que només va d'un congrés a un altre, on, més que lluitar contra la Dictadura, sembla abeurar-se de coneixences personals i de les reflexions culturals que a casa seva li són prohibides. No és la meua intenció aclarir el perquè d'aquesta insistència, d'aquest afany per subratllar i deixar ben clar un aspecte del seu pasat que tanmateix tothom coneix.

L'exercici de la memòria és el signe sota el qual s'ha escrit el llibre. Ho fan ben explícit el títol i la cita d'un text lul·lià de Frances A. Yates (*The Art of Memory*) que l'encapçala. Però és sobretot la idea extreta del discurs d'ingrés de Pere Gimferrer a la Real Academia Española -d'on també ha pres el nom de l'obra- el que ens dona una idea més clara del valor de la memòria en el llibre i de la seva funció en el joc establert entre autor i personatges. És a dir, Castellet sap perfectament que en parlar-nos dels altres ell també esdevé protagonista davant els lectors, de la mateixa manera que Vicente Aleixandre, als ulls de Pere Gimferrer, quan li parlava d'Azorín, es convertia en el centre d'atenció. És també la filosofia de l'"u" i de l'"altre" apresada d'Octavio Paz. Potser igualment el misteriós "art d'engendrar secrets" de Mercè Rodoreda hi té alguna cosa a veure. En resum, la màgia literària que fa que els retrats d'*Els escenaris de la memòria* siguin també retrats del seu autor.

La capacitat d'evocació i de record de Castellet ens podria semblar prodigiosa si no fos perquè ell, en un gest d'honradesa, ens explicita repetides vegades alguns dels recursos tècnics emprats. El suport de fotografies, fragments de dietaris i notes preses arran dels esdeveniments, fins i tot l'ajut d'altres persones (Pere Gimferrer, Aranguren i, tal volta, Isabel, la seva

● **L'exercici de la memòria és el signe sota el qual s'ha escrit el llibre. Però és sobretot la idea extreta del discurs d'ingrés de Pere Gimferrer a la Real Academia Española**

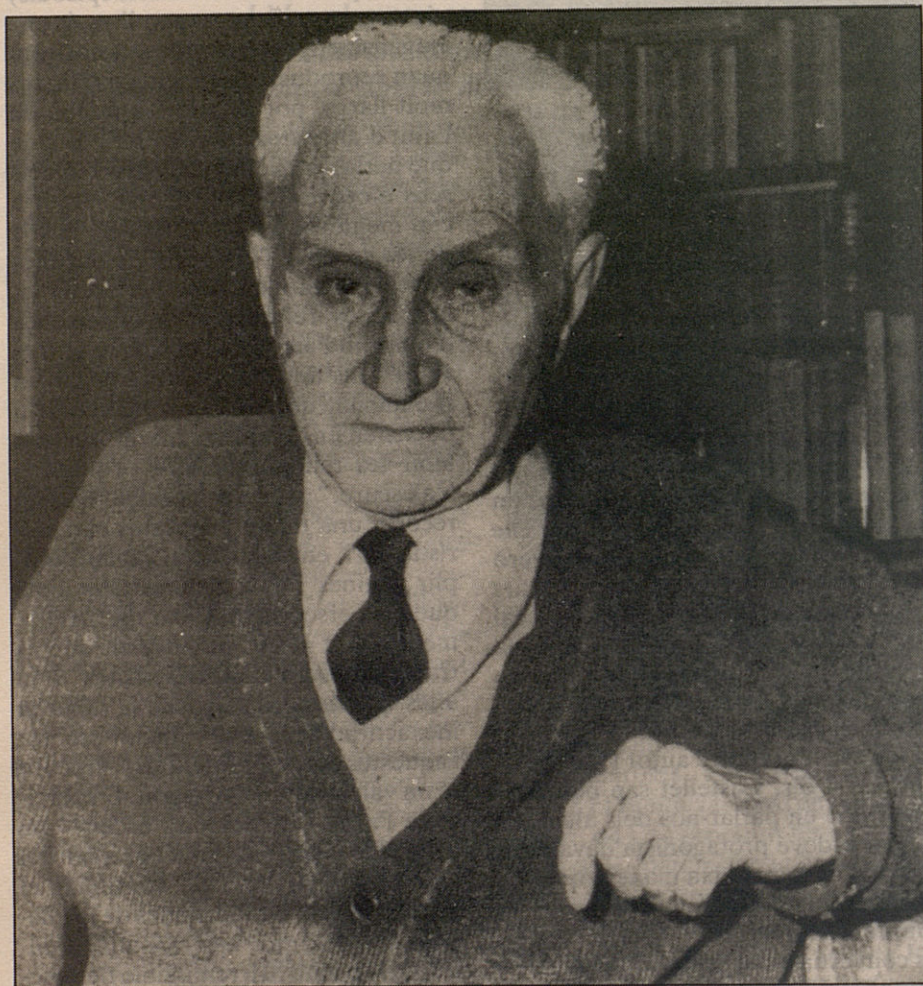
muller, present en molts dels episodis) són suports afirmats per l'escriptor. Nogensmenys, en alguna ocasió, com quan reproduïx fragments discursius molt llargs, pot sospitar-se també de l'ajut d'altres textos dels escriptors de què parla, ja que la reconstrucció dels seus mots resultaria impossible per a cap memòria humana. Ens ho acaba de fer sospitar l'existència de llacunes molt significatives, com, per exemple, la que es refereix a la coneixença d'Octavio Paz: "Em penso que el vaig veure -ens diu- per primera vegada a Barcelona, de pas cap a Mallorca, o potser en un dels altres indrets on vam tenir les reunions: Corfú, Tunísia o Valescure." ¿Com és possible que no recordi una dada d'aquestes característiques i, en canvi, sigui capaç d'omplir pàgines i més pàgines dels mots que els personatges li han dit? Al començament ja ens ha advertit que es tracta de peces "mal transcrits" i en unes quantes ocasions ens fa saber la inexactitud de la seva versió. Però, tot i aquestes petites infidelitats, el record té un valor molt més pregon. L'exercici de l'art de la memòria esdevé una forma de lluita contra l'opressió del passat, una manera de continuar el combat contra els fantasmes de la Dictadura. Més que una manera d'enfrontar-se amb la irremissible destrucció del pas del temps, *Els escenaris de la memòria* és sobretot un esforç per compartir vivències i pensaments, experiències i concepcions diferents de la vida i de la realitat. Potser l'escriptura, entesa com a tècnica del record, és l'única manera de transmetre les veritats personals, de fondre l'"u" i l'"altre". En aquest sentit, l'obra de Josep M. Castellet, a més de resultar imprescindible per a qualsevol afectat a la literatura, se'ns presenta com un llibre d'una bellesa i d'una humanitat extraordinàries.

J.M. Castellet, *Els escenaris de la memòria*. Barcelona, Edicions 62 (Col·lecció "Biografies i memòries", 9), 1988.

EN MEMÒRIA

MARIÀ MANENT. RECORD (PERSONAL) I VIGÈNCIA

JEAN SERRA

Marià Manent, al 1981

Stefan Zweig, impregnat d'una insadollable curiositat intel·lectual i artística (profusament editat per l'Editorial Joventut, on, des de 1941, treballava Marià Manent), recomanava als joves escriptors de dedicar-se a l'estudi dels autors consagrats, o a la seva traducció en cas de ser estrangers, com a aprenentatge, enriquiment i lliçó d'humilitat; creia, també, que la literatura anava més enllà de l'exercici de llegir i escriure; per això aconsellava -i practicava- el contacte personal amb els poetes i escriptors predilectes: en aquest sentit és força coneguda la seva pruija viatgera per a conèixer els grans escriptors del seu temps, o els llocs vinculats a l'existència dels ja desapareguts.

Imbuït pels criteris d'un escriptor que he llegit i admirat des dels setze anys, en febrer de 1976, aprofitant l'avinentsa d'un viatge meu a Barcelona, vaig voler conèixer personalment Marià Manent, satisfent, així, un desig que havia nascut dos anys abans, llegint una entrevista que li féu la Montserrat Roig al seu domicili, en el número 24 del carrer Craywinckel: ja aleshores em va atreure poderosament la manera d'expressar-se de M. Manent. Abans del nostre encontre encara llegeria *A flor d'oblit* i les seves versions dels *Llibres profètics de William Blake*. Ja m'afanyo a dir que, tan en el seu Dietari on "anotava les coses (sic), obsedit per la voracitat del Temps que tot ho esborra", com en el pròleg a *Llibres profètics...* o en els versos traduïts, hi copsava una mateixa veu -tot i la diferent procedència dels materials i la seva forma-, una veu experimentada i serena...

Vaig preguntar-li a Villangómez, amic de Marià Manent, si no li faria res de facilitar-me l'adreça del poeta que jo desitjava conèixer i si seria o no prudent d'anar-lo a visitar. No hi va haver cap emperò, perquè, alguns dies després, Villangómez m'entregava un paperet amb les senyes del seu amic: "El meu mestre en traduccions".

Vaig anar a casa seva el dia 25 de febrer

Relojería Española S.L.

FUNDADA EL 1885

Colón, 12
Tels. 72 15 63 - 72 43 44

PALMA

Pl. Sant Antoni, 28
Tel. 71 43 69

• Va néixer en 1898 i la seva formació cultural va ser paral·lela a l'assentament del Noucentisme

de 1976; la data figura a les dedicatòries que em va escriure en un exemplar de *Poemes de Dylan Thomas* i en un altre de *Poesia, llenguatge, forma*, amb què m'obsequià. Marià Manent "em feia" parlar amb aquella naturalitat que hom té davant un amic de tota la vida; i quan ell parlava jo sentia la mateixa veu que havia sentit (que sentiré sempre) llegint els seus llibres... En Marià Manent no existia aquella dicotomia profunda, de què parla Octavio Paz, entre nivell oral i nivell escrit. I en aquesta virtut rau, potser, el fet que ens permet als seus lectors amatents de sentir la seva presència gairebé física prop nostre.

Encara el veuria dues vegades més. Una mesada després d'haver-lo conegut a casa seva, coincidírem a una lectura que Francesc Parcerisas féu de *Dues suites*. El 5 de juny de 1979 el vaig visitar al seu despatx de l'Editorial Joventut.

Marià Manent coneixia els misteris i secrets de l'existència, havia assolit -em penso que des de ben jove- un alt grau de saviesa, que la seva persona reflectia i que la seva obra, intensíssima, testimonieja.

Va néixer Marià Manent en 1898 i la seva formació cultural va ser paral·lela a l'assentament del Noucentisme, entre els representants més insignes del qual va comptar amb l'amistat de Josep Carner i de Jaume Bofill i Mates (Guerau de Liost); tractà, també, Xènius, un poc parent seu. Durant els seus estudis de Comerç va aprofundir en el domini de la llengua anglesa, sòlida base que li permetria de llegir en l'original autors anglesos i nord-americans i de traduir-los magistralment al català (o al castellà), com féu amb molts poetes xinesos, via versions angleses, principalment. Potser, també, cal afegir la influència familiar a l'hora d'entendre el seu acostament al paisatge -no el dels boscos del Gran Chaco on va viure el seu pare-, el de la naturalesa íntima de Premià de Dalt, l'Aleixar o el més paradisíac de Viladrau i les engires del Montseny.

Des d'aquell 27 de novembre de 1898 fins el 23 de 1988, una llarga i fructífera vida de poeta cabdal s'escolava discretament, laboriosament... El total de la seva obra, emperò, si la comparem amb la d'altres poetes catalans (Carner o Riba, per exemple) és més aviat curta, i, si ens referim als seus poemes, els inclosos a *Poesia completa* (1916-1986) ("volum que conté estrictament els meus versos"), una obra poètica més curta encara que la de Salvat-Papasseit o la de Màrius Torres, quasi tan curta com la de Rosselló-Pòrcel... L'obra literària en conjunt, d'una extraordinària i

volguda unitarietat, consta, a més a més, de traduccions de poesia anglosaxona i xinesa, de dietaris i de crítiques literàries i d'art.

Si en els dos primers llibres (*La branca*, 1918 i *La collita en la boira*, 1920) hom rastreja l'empremta del Noucentisme on es va educar, en els següents (*L'ombra i altres poemes*, 1931, *La ciutat del Temps*, 1961 i *El cant amagadís* -aquesta darrera secció de la seva *Poesia completa*- considerada pel propi autor "una obra oberta"), Marià Manent s'expressarà cada cop més personal, tot evolucionant cap al simbolisme, car, per a ell "la poesia neix, essencialment, d'un impuls metafòric, de la complaença misteriosa del qui sent la relació profunda dels éssers i les coses més discordants".

La poesia de Marià Manent trasllueix el seu amor pregon a les beutats de la Natura i la pròpia llengua, que empra en uns versos on la música i la poesia es confonen, són indistriables; i reflecteix un emmirallament d'arrel religiosa i l'actitud serena i humil, de mitjancer tostemp, del poeta. No és estrany, idò, que Marià Manent prefereixi sovint escriure poesia a partir de textos d'altri, ja sigui John Keats, l'obra del qual

• En els Dietaris hi ha la constatació d'una sensibilitat fora mida, el testimoni d'una ment preclara i aguda

"és una prova més del profund i dual realisme que escau a la poesia: l'atenció a la bellesa del món físic i a l'angoixa de la condició humana", el visionari William Blake o la recelosa/tendre Emily Dickinson; ja sigui Tu-Fu, "príncep d'aquells poetes, que cantà sovint la beutat del món físic i les delícies d'una vida gairebé intemporal", o el vell Wang Wei, que pogué traduir directament del xinès amb la col·laboració valuosíssima de M. Dolors i Folch.

Montseny. *Zodiàc d'un paisatge* (1948), *A flor d'oblit* (1968), *El vel de Maia* (1975) i *L'aroma d'arc* (1982), són els quatre volums que s'editaren del seu Dietari, iniciat el 1918, quan Marià Manent comptava vint anys d'edat. *El vel de Maia* és el seu "dietari de la guerra civil", escrit des del seu refugi de Viladrau, a Ca l'Herbolari, el casalot propietat del seu amic Jaume Bofill i Ferro; *Montseny. Zodiàc d'un paisatge*, n'és una selecció. Els altres dos són reculls més dispersos, el més complet, *L'aroma d'arc*, abraça des del llunyà 1919 fins al 1981 ("El temps va des de l'època dels enamoraments juvenils -que solen ser infortunats en la biografia dels poetes- fins a l'embadaliment davant la imaginació surrealista dels nêts...").

Llegia aquests Dietaris quasi paral·lelament a la lectura dels Dietaris d'Anaïs Nin, ben diferents als del nostre poeta. Em complaia, de vegades, en comparar-los. Els de la neta del músic català

Joaquim Nin em semblaven -pel seu volum considerable, o pel que s'hi tractava- un mural literari de bona part del nostre segle XX occidental; els Dietaris de Marià Manent, un mosaic on tot hi és anotat/descriu amb precisió i elegància, a vegades deixant traslluir l'angoixa i el drama de certs moments, sempre a l'aguait de les pulsacions de la història. Hi ha, en aquests Dietaris on la poesia tremola sovint, la constatació d'una sensibilitat fora mida, el testimoni d'una ment preclara i aguda que sap extreure amb serenitat l'essència de cada "temps", malgrat que aquests siguin els temps tràgics de la guerra. La prosa d'aquests Dietaris és, potser, de les més reeixides de la literatura catalana.

Marià Manent era un home dotat d'un àvid afany cultural que el mena, des de jove, a l'acostament, mitjançant la crítica (o la traducció, ja ho hem vist) de molts i variats poetes, escriptors i filòsofs, o de pintors, dibuixants i escultors...

La majoria d'aquests treballs crítics -apareguts inicialment en revistes i diaris, principalment de Catalunya- han estat aplegats en volums com *Poesia, llenguatge, forma* (1973), *Notícies d'Art* (1981), *Llibres d'ara i d'antany* (1982) i *Rellegint* (1987), que palesen una labor important i amant, lúcida i erudita; posen de manifest que mantenia ben obert el seu ventall de curiositat lectora: Jacint Verdaguer o Maragall, Carles Riba o Pere Gimferrer; sant Joan de la Creu o Dionísio Ridruejo; Virgínia Wolf, Rilke o Boris Pasternak; Leopardi, Víctor Hugo, Tolstoi o John Kenneth Galbraith; i, entre els artistes Paul Klee, Joan Miró, Matisse o Xavier Valls... Una allau de noms, dades i reflexions que forneixen a bastament un corpus crític prou viu i apassionant, que parla ben a les clares de la seva sòlida categoria intel·lectual.

Caldrà, sens dubte, tostemp rellegir (reeditar) l'obra de Marià Manent, com ens caldrà sempre tornar a la mare Naturalesa, perquè ens serveixi de model, ens guiï i ens nodresqui.

Eivissa, 1/6 desembre 1988

Bibliografia de Marià Manent citada:

Poesia:

Antologia poètica, Edicions Proa, 1979

Poesia completa (1916-1986), Columna, 1986

Traduccions:

Com un núvol lleuger (Més interpretacions de la lírica xinesa), Edicions Proa, 1967

Poemes de Dylan Thomas, Edicions 62, 1974

Llibres profètics de William Blake (Selecció), Edicions 62, 1975

Poemes d'Emily Dickinson, Edicions 62, 1981

El gran vent i les hores (Versions de l'anglès), Editorial Laertes, 1983

Poemes de John Keats, Editorial Empúries, 1985

Dietaris:

A flor d'oblit, Edicions 62, 1968

El vel de Maia, Edicions Destino, 1975

L'aroma d'arc, Editorial Laertes, 1982

Crítica:

Poesia, llenguatge, forma, Edicions 62, 1973

Notícies d'Art, Edicions 62, 1981

Llibres d'ara i d'antany, Edicions 62, 1982

Rellegint, Edicions 62, 1987

CRE-A-CCIÓ

IMPROVISACIONS VISCERALS SOBRE "LIQUEN SAUR" ON LA CARN ENAMORADA PREM MOT DAMUNT MOT COM SI LES LLETRES FOSSIN CÈL.LULES, TEIXITS, SENYERES D'ORGÀNICS APARELLS XOPS DE SANG I UN SISTEMA NERVIÓS SENSIBILÍSSIM*

GABRIEL MESQUIDA

Dibuix de Rafel Joan

Primer de tot hi ha la capsa. Com un *ready made* de Marcel Duchamp, com un cartró on el blanc i el blavet dibuixen la radiografia -pictografia fotocòpica?- d'uns alvéols pulmonars, d'un bronquis d'una tràquea que podrien esser taques del drap d'una Verònica eixugant per dedins un cos fet un cristo.

Quan l'usuari obri la capsa on ha llegit en lletra negra i catalana Arnau Pons, *Liquen Saur*, Edicions Atàviques, Baleigs i Rafel Joan per ordre d'aparició, l'usuari troba el vel mariol.lat de la contemporània Verònica que impressionat en colors i en serigrafia duu viva un diccionari misteriari de les freixures senceres, del frit cru i dur, d'un *Homo sapiens*, d'un humà de les darreries del segle XX. Metàfora gegantiana, Kixesca, de suvenir íntim i excessiu

aquest inventar un T-shirt on l'usuari mostra i demostra el dedins defora, es passeja amb totes les butzes a l'aire, amb l'ànima a l'aire.

I per aquí s'umpla la mirada d'una ferum poètica en el sentit més descarat-descarnat-de de la paraula. El poeta és un manobre que basteix una forma fràgil i justa per mostrar sa butza a l'aire, la seva ànima a l'aire, son sentit caçat a l'aire.

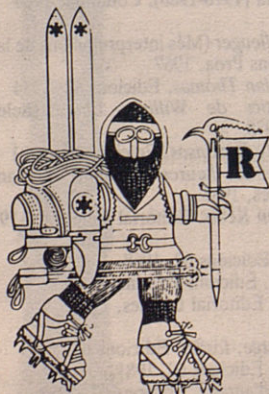
Quan obriu aquest poemari trobareu les cobertes negres on suren les ombres blanques de dos mig cossos que per la boca es fan comunicants, un altre dibuix d'una altra definició de poeta. El paleta dels mots per la boca comunica (i quan dic *comunica* cal entendre: "fa passar gust, fa passar saliva, fa passar una llengua saborosa i saberosa que se remena i se la reme-

na per lubricar una altra llengua: la llengua de l'altre".

Els set poemes d'aquest llibre són el prospecte estricte d'una història d'amor dita amb unes músiques tan ajustades -tan justes- que constitueixen i modulen un cant inacabable. Aquesta és una altra definició de la poesia: bastir versos tan ben midats que l'oïda i el sentit es conjuguin en un significant trémol. Recular numèricament els materials del verb és feina de poeta i Arnau Pons ho vol esser. Per això comença el primer poema *Foecundi Calices* (Copes Plenes) assajant una forma de sis versos blancs alexandrins trimembres el 1er, 3er, 4° i 5° i bimbembres el 2^{on} i el 6°. Els imperatius del primer i el darrer vers (*Omple i Embriaga't*) inviten l'Amat a continuar bevent per tal que mulli el

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

**Ja arriba el temps de la
neu. L'esport de la neu
és la nostra
especialitat. Veniu i us
vestirem de cap a peus.**

l'hom al gos llebrer que s'ha ajaçat als seus peus i que quan ja està embríac i trenca la copa el gos hi rasa saturnal. El significat que il·lumina el poema és la copa (*calices, vas, veire, copa*) emblema clàssic de l'amor que esdevé un leit-motiv que en difícil equilibri no cau mai en la xarxa de la redundància.

El segon poema comença amb un títol on dos mots esdrúixols es toquen: Fullaraca Estrepitosa. Com un preludi de dansa fonètica. És un sonet arrisat. Làbic on un faune i una ninfa arribaran dins un jardí clos a un desenllaç copulatiu. El so de les fulles trepitjades, la tensió que al principi entre ninfa i faune, els esguards fitant-se, l'esglai de la nàide, la correuguda, apareixen dins aquests dos quartets i dos tercets mitjançant accions amb independència de contingut cadascuna d'elles i sense cap encavallament que les enllaci. La metàfora final del penis que escup el verri (*la tija absorta transpuant canta gotes d'aroma encisadora*) és com una barrumbada puríssima. El tercer poema "Sidi Natral" i el quart "Djama El Fna" són fets clarament al Marroc. La seva temàtica té el paisatge del Nord d'Àfrica com a protagonista. Emperò el poeta l'umpl a balquena.

A "Sidi Natral", 18 versos blancs i decasíl·labs, el llenguatge és planer, mermat, suau lluny de qualsevol presumpció fonètica. Hi ha un desig pregon de "predi-

car moltes coses noves i distintes i mai no dites" que me du a Anselm Turmeda i a les savieses sufís. El poeta besa i és besat, el poeta cerca i és cercat i això es diu amb una adjectivació persistent (codolar polí-crom, passar cansat, someres dobles, miracle estrany, sol alt, palmeres germanes, mar amagat, fang calent, casa obscura, vaques magres, pou tapat, mosques alegres). I fins i tot un verb té un gerundi que adjectiva l'acció de l'imperfecte *cercava caminant* la qual cosa aconsegueix un efecte d'efervescència recercadora banyada amb una secreta serenitat.

El poema quart "Djama El Fna" al·ludeix a la Plaça del Judici Final de Marràqueix i en cinc alexandrins blancs i femenins llança al lector *enmig de tants de cossos bellugant-se* sota la protecció de l'ombra amiga de l'amor. Els moixos i nins que feien festa clou amb la penjada al muscle de l'Amic un itinerari simbòlic dins un lloc que malgrat haver esdevingut un lloc comú de molts d'escriptors contemporanis adquireix aquí una bella singularitat.

El cinquè poema també té nom de lloc: El Molinar. Deu versos decasíl·labs (excepte el 3er) lliures amb abundància del vers masculí. Un aire gabriel·ferraterià m'invadeix des de l'inici quan l'Amic va al bar molinarenç a cercar la pell de l'Amat. Aquest Amat Amant és comparat a un rinoceront mesell, estàtic, immòbil que es

ensumat, vigilat, seguit des dels garrons als llavis per l'Amic que és espantat dolorosament per la seva nuesa.

El sisè poema "Lluny de llacors l'amor: bassal d'infausta glòria" té el títol d'alexandrí trencat en dos hexasíl·labs. Els tres versos que el formen són també dodecasíl·labs i en ells l'amor per primer cop dins el poemari es fa desficiós (bassal de llacors coïtals, gris, cos es desfà,) i urticant (com una hidra irrita). És com un gemec sostingut.

El setè i darrer poema "Només un bes" és ple de les frescors pornogràfiques que el títol anuncia. L'al·literació i el te-trasíl·làbic metre són el trailer de nou versos octosíl·làbics que són una incitació directa a l'amor carnal. L'imperatiu del primer vers (Afua, amor, els teus llavis/ sobre els meus amb suau frec d'ales) ve reforçat per al·literacions (musell que vell venir), sonoritats (retòrger ofidi) i metàfo-res (lleu retòrger d'ofidi escàpol) que fan veure i creure en una llengua (i un llenguatge) que s'enrosca ràpida dins una altra boca (dins ta boca) i un amant que era rinoceront metamorfosejat en *liquen saur*. L'alè obscur viscut i una coa del teu llambrec que tallant em caça converteixen aquest happy end en una corrida on la mort -vegi's la bellesa- espia tot temps.

* Per a la presentació pública del llibre de poemes "LIQUEN SAUR" d'Arnau PONS amb il·lustracions de Rafel JOAN, aparegut a les Edicions ATÀVIQUES de Lluçmajaor.

EDUCACIÓ

LA LLEGENDA, EINA PEDAGÒGICA? (i II)*

M. SBERT I GARAU/T. MARTÍNEZ I MIRÓ

És obvi que la voluntat comunitària de pervivència de les seves grans figures heroïques, el desitjat enaltiment de les contrades, el prestigi social, en definitiva, que es troba al bessó de la intencionalitat de la llegenda lliga amb l'absoluta necessitat d'autoidentificació de tota societat. Necessitat de consolidació d'uns esquemes, d'uns quadres de valors, d'un tot de referències, de lligams amb el passat més o menys gloriós que, d'alguna manera aboca i explica el present de la comunitat. Dit amb paraules senzilles, una societat, qualsevol societat, deixa no només per uns referents legendaris o mítics sinó també per unes realitats menys etèries, però més tangibles i properes: una comunitat necessita, com l'aire que respiren els seus membres, emmarcar-se, i, sobretot, sentir-se embolcallada dins un context històric i dins un entorn geogràfic propis que li donin sentit i la forneixin de la transcendència imprescindible per a una supervivència digna i esperançada.

Naturalment que la llegenda serà una eina pedagògica vàlida per a introduir els infants en aquest marc de referència al qual al·ludim. Potser la primera, dins el context concret on ens toca de mouren's,

però creiem que seria injust, no fer menció a una veritat que ens sembla òbvia. Tots els plantejaments en el sentit que hem perfilat resultaran fallits si no s'assu-meix per part de qui pertocui (ensenyants,

autoritats...) un fet indiscutible: si volem formar ciutadans conscients de les Illes (com a pas previ per a conformar ciutadans del món) ens cal (qui ho dubta?) recórrer a totes les eines, a tots els recursos al nostre abast, des de la cultura popular fins a la informàtica, però, atenció, si aquestes passes (positives, sens dubte) continuen fent-se sense una guia, sense unes directrius generals que suposin per una part el trencament d'unes programacions basades en uns plans d'estudis dissenyats des de fora del nostre territori i al marge de la nostra realitat històrica, geogràfica i cultural, i per altra, el disseny d'una planificació general de l'ensenyament centrada en el nostre fet territorial (nacional) com a base per a l'ampliació de perspectives, *res no serà de profit*.

Així, la nostra proposta voldria enca-bir-se en l'esperit que traspuen alguns fets

que valoram com a positius. Uns, els d'aquí, pel que tenen de possibilitats de futur, pel que representen com a aspiració formalitzada d'un col·lectiu d'ensenyants i que compta, suposam, aquest aspecte concret, amb el suport manifest d'amplis sectors del món de l'ensenyament a les Illes. Els altres, els del Principat, pel que tenen de real allí i pel que poden suposar com a model a imitar, com incentiu per a la reivindicació del que en justícia ens correspon (és a dir, organitzar per nosaltres mateixos el nostre present i el nostre futur comunitari).

Ens referim, en primer lloc a una de les ponències del II Congrés del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes (S.T.E.I.):

UN SISTEMA EDUCATIU PROPI

"La Comunitat Autònoma de les Balears ha de comptar amb les competències educatives màximes per tal de poder crear un sistema educatiu plenament autònom, gestionat per una única administració, que sigui respectuós amb les característiques lingüístico-culturals del país i ajustat a les necessitats i demandes del seu sistema socio-econòmic.

L'establiment de projectes curriculars autònoms permetrà adaptar l'escola a les particularitats de la identitat i de l'entorn de les illes, tant a nivell general com insular, comarcal o local.

Així mateix, la consecució de les

transferències educatives permetrà l'adequació de la reforma als trets específics que ens defineixen com una realitat social i cultural diferenciada.

Un altre aspecte que es podrà derivar de la possessió de les competències és la distribució territorial idònia de la gestió del sistema educatiu a nivell d'arxipèlag, d'illa, de comarques i de municipis.

En resum, com a conseqüència de les transferències, l'escola de les Balears esdevindrà en potència un instrument actiu de primer ordre per a la integració i la normalització cultural de la nostra societat" (1).

I en segon, a la publicació per la Generalitat de Catalunya de l'ordre de 25 de juliol de 1988 per la qual "s'incorporen objectius i continguts de geografia, història i trets socio-culturals de Catalunya a l'E.G.B., al Baxillerat i a la Formació Professional". Document que possibilita, d'alguna manera, invertir la tasca de redreçament comunitari amb un major rigor i una coherència més ferma. Si, mitjançant la voluntat i l'esforç dels estaments implicats en l'educació, s'aconsegueix dur a terme l'objectiu central d'aquesta ordre de la Generalitat, el camí s'hauria encetat com cal. Pensam que no és fora de lloc reproduir literalment l'objectiu del Departament d'Ensenyament català per tal que ens seveixi com a motiu de reflexió, a les Illes:

"L'objectiu central és desvetllar en els alumnes el sentit de pertinença a la societat catalana, la necessitat de contribuir al seu progrés democràtic i la voluntat de participar activament en el seu ampli teixit social" (2).

La funcionalitat educativa de la llegenda s'insereix plenament en aquest tipus de propostes. El treball de recerca i l'ús pedagògic de la llegenda poden ésser molt aprofitables com poden ésser-ho també molts altres aspectes de la nostra esmentada "rica hisenda cultural", però si entre tots no aconseguim que els esforços individuals, més o manco aïllats, puguin ésser emparats i dinamitzats per un marc institucional que els justifiqui corren el perill, una volta més, d'esdevenir estèrils.

*Notes

La primera part d'aquest article és conformada per la introducció del nostre llibre "TERRES DE LLEGENDES. UNA EXPERIÈNCIA DE TREBALL DE LLENGUA CATALANA I CIÈNCIES SOCIALS AL CICLE MITJÀ D'E.G.B.", actualment en premsa.

(1) Vegi's "Les competències en educació", Ponència MODEL D'ESCOLA. II Congrés de l'S.T.E.I. Palma, novembre 1988.

(2) Vegi's Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 1028, 8-8-1988 i la revista "Escola Catalana", núm. 251 (octubre, 1988).

NOTA DE LA REDACCIÓ. El capítol I d'aquesta col·laboració de Miquel Sbert i Tomàs Martínez, va aparèixer al núm. 22 d'EL MIRALL sense el nom dels autors. Els demanam que vulguin disculpar el nostre oblit de maquetació, que fem públic a l'efecte d'atribuir-los l'autoria que els correspon.

CULTURA POPULAR

CAPDEPERA, ELS REIS I MALLORCA

PERE J. CORTADA I OBRADOR

Feia vint-i-un anys que no es representava, -des del 67 exactament. Generació i mitja de buit, de menyspreu, de modernitat, turisme i canvi.

Diu la gent més gran que era de veure la marcialitat d'en Rinyon fent de General, o en Tomeu coix fent de metge amb un anacrònic vestit modern. Recorden el malaurat Rei Herodes, mort en accident de cotxe. Allò era un rei! Allò era fúria! En el cop de cetre final, feia mil estrelles de la taula.

És clar, eren altres temps... L'obra d'EL REI HERODES es representava cada tres o quatre anys, i entremig d'aquest període, SES ALBRÍCIES. No hi havia públic per a més.

Estava rigorosament prohibit facilitar una còpia a un forà. Les obres pertanyien a Capdepera i sols a Capdepera es podien veure.

Mai cap artanenc ha tengut el llibret en les seves mans! -és el testimoni fidel i orgullós d'aquest patrimoni. Poques còpies i tothom saber-ne el llibret de memòria era el secret erroni i feliç. Doncs l'obra

circula per tota Mallorca des de fa més de cent-cinquanta anys de mans de capellans, però amb l'estel comú de secret i exclusivitat. Que singularitza cada interpretació.

Dia 6 de Gener d'enguany la tradició es recuperà a Capdepera. Feia molt temps que se'n parlava. Des que un grapat de joves revisqueren el delit de tots amb l'arribada dels Reis en les barques del bou a Cala Rajada, es comentava fer l'obra. Però no de qualsevol manera. Calia reprendre l'esperit, la bellesa i el significat d'antany.

Si t'hi fitxes bé, EL REI HERODES és un conjunt de quadres, d'imatges a les quals un text rimat dona cos alternant perfectament la serietat amb l'humor, l'ironia amb l'innocència, la malícia amb el candor i la majestuositat reial amb el manfisme dels doctes savis. No es pot tocar res. Cadascú surt el temps precis i les vegades necessàries per formar un tot precis i preciós, tal com comentaven els vells quan es plantejaren alguns canvis quant a l'ordre d'aparició.

He llegit moltes obres d'EL REI HERODES, són totes molt semblants, però com les de Capdepera, cap!!.

Tal volta és una crònica interessada i massa subjectiva. Fins aquí la podria subs-

criure algun altre poble que ha mantingut aquesta tradició. Tanmateix, ELS REIS és una tradició llatina que no pot ser propietat exclusiva de ningú.

Però com a personatge estrany i foraster al poble, vos puc assegurar que els reis de Capdepera m'emocionen amb un sentiment que no havia sentit ni experimentat mai.

L'interès i la perseverància marquen la pauta. Es cuiden fins els més mínims detalls. L'escenari, port i plaça, produeix calfreds sols de presenciar-ho. Els personatges semblen sortits d'una mescla del Nou Testament i de la rondalla. És l'espectacle de tot un poble que aquest dia, amb l'excusa dels infants, dona llibertat a la imaginació. Són dues hores en què l'expectador manté el sonriure dolç i bocabadat, té la pell de gallina i plora com Magdalena per molt que controli les emocions. Predisposició i sintonia entre actors i públic entorn de la paraula POBLE. Sentiment per unes arrels i una tradició que no es pot perdre. Perquè prou coses ja hem perdut!

Ara ja es repetirà cada any perquè tota Mallorca pugui conèixer aquesta obra que es representa a Capdepera.

Vos hi esperam!

AQUESTA ETIQUETA ÉS TOTA UNA GARANTIA

L'artesania és l'expressió cultural que millor identifica un poble amb les antigues tradicions, els vells costums i amb les pròpies arrels. Per això, protegir-la és mantenir viu l'esperit dels homes que ja fa segles vivien en aquestes terres.

La **Conselleria de Comerç i Indústria** del **Govern Balear** ha creat una etiqueta que identifica els **Productes de Qualitat Artesana**.

Només aquelles empreses amb el corresponent **Document de Qualificació Artesanal** poden utilitzar-les en els seus productes. I per fer-ho han d'acreditar, entre d'altres, l'existència d'un **Mestre Artesà Qualificat** que elabori o controli la producció d'aquests articles.

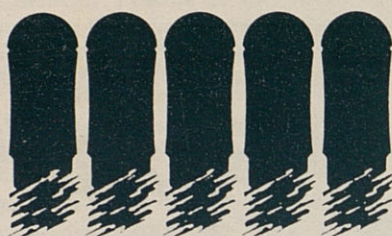
Així quan vostè compra un producte artesanal, aquesta etiqueta és tota una garantia.

A l'hora de triar, cerqui l'etiqueta de "**Producte de Qualitat Artesana**".

És un missatge de:

GOVERN BALEAR
CONSELLERIA DE COMERÇ
I INDÚSTRIA

PALAU SOLLERIC

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

21 de Desembre - 14 de gener

MANOLO MILLARES

19 de Gener

PREMIS CIUTAT DE PALMA

